

2022

Milieuverklaring

Bijgewerkte versie – gegevens 2021



Afkortingen

EESC: Europees Economisch en Sociaal Comité

CvdR: Europees Comité van de Regio's

EMAS: *Eco-management and audit scheme* (milieubeheer- en milieuauditsysteem)

VTE: voltijdequivalent

BKG: broeikasgassen

GPP (*Green Public Procurement*): groene overheidsopdrachten

IT (informatietechnologie): alles wat met IT te maken heeft: netwerk, hardware, software, gegevensopslag enz.

PMD: plastic flessen, metaalverpakkingen en drankkartons

SRD: sectoraal referentiedocument (beste milieubeheerpraktijken)

MBS: milieubeheersysteem

Gebouwen

JDE: Jacques Delorsgebouw, Belliardstraat 99-101, Brussel

BvS: Bertha von Suttnergebouw, Montoyerstraat 92-102, Brussel

B68: Belliard 68-gebouw, Belliardstraat 68, Brussel

TRE: Trèvesgebouw, Trierstraat 74, Brussel

REM: Remorqueergebouw, Belliardstraat 93, Brussel

VMA: Van Maerlantgebouw, Van Maerlantstraat 2-18, Brussel

De NACE-code van beide Comités is NACE 99: activiteiten van extraterritoriale organisaties en organen

Europees Economisch en Sociaal Comité en Europees Comité van de Regio's

Directoraat Logistiek

Eenheid Infrastructuur

EMAS-dienst

Contact: environment@eesc.europa.eu | environment@cor.europa.eu

Belliardstraat 99-101

1040 Brussel

België

Tel.: +32 (0)2 546 90 72

www.eesc.europa.eu | www.cor.europa.eu

Inhoudsopgave

1.	De Comités	5
2.	Het milieubeheersysteem bij de Comités	6
2.1	Beschrijving van EMAS en van het milieubeheersysteem	6
2.2	Toepassingsgebied	9
	In aanmerking genomen activiteiten	9
	Activiteiten die niet onder het milieubeheersysteem vallen	10
2.3	Beschrijving van de gebouwen	11
2.4	Organisatiestructuur van EMAS	13
3.	Milieuresultaten en -indicatoren	15
3.1	Elektriciteit	17
3.2	Gas	22
3.3	Water	27
3.4	Papier	30
3.5	Afval	34
3.6	Groene overheidsopdrachten	38
3.7	Dienstauto's	42
3.8	Mobiliteit	43
3.9	Biodiversiteit	47
3.10	Voeding	49
	Duurzame voeding	49
	Voedselverspilling	50
3.11	Organisatie van evenementen	53
3.12	CO ₂ -balans	56
	Verwijzing naar de toepasselijke wettelijke milieuvoorschriften	65
4.	Bijlagen	66
4.1	Milieubeleid	66
4.2	Beschrijving van significante milieuaspecten	67
	Gegevens over de verificatie	84

Onze uitdaging: twee groenere en duurzamere Comités

Ondanks de problemen die de COVID-19-crisis de afgelopen twee jaar met zich meebracht, staan milieubescherming en duurzame ontwikkeling centraal in de EU-beleidsvorming. Het EESC en het CvdR zetten zich meer dan ooit in voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de Europese Green Deal. Het milieubeheersinstrument EMAS speelt daarbij een centrale rol. We mogen het belang van milieubewust handelen in ons dagelijks leven niet negeren of bagatelliseren. Om de in de Overeenkomst van Parijs vastgelegde maximale temperatuurstijging van 1,5 graad te kunnen halen, moeten alle bestuursniveaus nauw bij het milieubeleid worden betrokken.

De leiding van de Comités moet een strategische visie hebben op de uitvoering van het milieubeheersysteem. Daarnaast zijn de betrokkenheid en participatie van het personeel en andere belanghebbenden van essentieel belang om de EMAS-doelstellingen van de Comités te realiseren. In januari 2022 heeft het directiecomité van EMAS de nieuwe doelstellingen voor de volgende periode vastgesteld. Het heeft daarbij rekening gehouden met de ambitieuze milieudoelstellingen van de Europese Green Deal, met de evolutie van de prestatie-indicatoren in de afgelopen jaren en met nieuwe ontwikkelingen binnen en buiten de Comités (bijv. COVID-19 en op het gebied van infrastructuur en gebouwen). Zo is in het milieuprogramma een nieuwe CO₂-reductiedoelstelling opgenomen, wat getuigt van de inzet van de Comités voor de Europese Green Deal.

Hoewel 2021 net als 2020 niet als representatief jaar kan worden beschouwd, hebben bijna alle milieu-indicatoren van de Comités zich in positieve richting ontwikkeld. Interessant is dat de daartoe geleverde inspanningen niet alleen milieuvoordelen opleveren, maar ook kostenbesparingen en verbeteringen in de administratieve procedures met zich hebben meegebracht. De vermindering van het gas-, elektriciteits- en waterverbruik in de afgelopen jaren heeft tevens positieve gevolgen voor de begroting, hetgeen zeer waardevol is in het licht van de recente uitzonderlijke stijging van de energieprijzen. De technologie voor het houden van hybride vergaderingen en de mogelijkheden voor het efficiënt delen van digitale documenten, twee uitvloeisels van de COVID-19-pandemie, hebben telewerken op grotere schaal mogelijk gemaakt. Dankzij diverse projecten en bewustmakingscampagnes hebben de Comités hun papierverbruik kunnen terugdringen en zijn ze goed op weg om meer gedigitaliseerde, gestroomlijnde en moderne EU-overheidsdiensten te worden.

Wij hopen dat de geleidelijke terugkeer van iedereen naar kantoor ons zal stimuleren kritisch te kijken naar onze manier van werken, zodat we een nog efficiëntere en milieuvriendelijkere werkomgeving kunnen creëren. Dit proces en de veranderingen die dat met zich mee kan brengen, zullen soms lastig zijn. Maar verandering is vooruitgang en zodra we ons openstellen voor nieuwe mogelijkheden zullen we uitdagingen gemakkelijker het hoofd kunnen bieden.

juni 2022

Gianluca Brunetti
Secretaris-generaal van het EESC

Petr Blížkovský
Secretaris-generaal van het CvdR

1. De Comit es

Het Europees Economisch en Sociaal Comit e (EESC) en het Europees Comit e van de Regio's (CvdR) zijn twee adviesorganen van de Europese Unie.

Het Europees Economisch en Sociaal Comit e

Het **EESC** is bij de Verdragen van Rome in 1957 opgericht om werkgeversorganisaties, vakbonden en andere actoren van het maatschappelijk middenveld op Europees niveau te vertegenwoordigen. Het telt 329 leden, die op voordracht van de lidstaten voor vijf jaar door de Raad worden benoemd.

Het heeft tot taak om de instellingen van de EU (het Europees Parlement, de Raad en de Commissie) bij te staan door hen van advies te dienen. Het moet verplicht worden geraadpleegd over de in de Verdragen opgesomde vraagstukken en wordt verder om raad gevraagd in alle gevallen waarin de instellingen van de EU dat wenselijk achten, bijvoorbeeld over onderwerpen op het gebied van economie, energie, vervoer, werkgelegenheid, milieu, duurzame ontwikkeling, onderwijs en cultuur. Het EESC kan ook om een verkennend advies worden gevraagd of uit eigen beweging een initiatiefadvies uitbrengen over vraagstukken waarop het de aandacht van de instellingen van de EU wil vestigen. Dankzij het EESC kunnen vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties deelnemen aan de beleids- en besluitvorming van de EU.

Andere taken van het EESC bestaan erin om de EU dicht bij haar burgers te brengen, de grondwaarden voor de Europese integratie te bevorderen en de rol van maatschappelijke organisaties en de participatiedemocratie kracht bij te zetten.

Het Europees Comit e van de Regio's

Het in 1994 opgerichte **CvdR** is de politieke assemblee van lokale en regionale afgevaardigden van de EU. Het heeft tot taak de regionale en lokale overheden en de door hen vertegenwoordigde gemeenschappen bij de besluitvorming van de EU te betrekken en over EU-beleid te informeren. Het CvdR telt 329 leden uit de 27 lidstaten van de EU en evenveel plaatsvervangers. Al die leden worden door de Raad, op voordracht van de lidstaten, voor vijf jaar benoemd.

Overeenkomstig de Verdragen is raadpleging van het CvdR door het Europees Parlement, de Raad en de Commissie verplicht voor voorstellen die betrekking hebben op regio's en steden. Daarnaast kan het CvdR initiatiefadviezen uitbrengen, waardoor het bepaalde onderwerpen op de agenda van de EU-instellingen kan plaatsen. Verder kan het een zaak aanhangig maken bij het Europees Hof van Justitie als zijn rechten worden geschonden of als het van mening is dat een EU-wet indruist tegen het subsidiariteitsbeginsel of voorbijgaat aan de bevoegdheden van lokale of regionale overheden.

2. Het milieubeheersysteem bij de Comités

2.1 Beschrijving van EMAS en van het milieubeheersysteem

EMAS (*Eco-Management and Audit Scheme*) is een EU-verordening¹ op basis waarvan organisaties op vrijwillige basis kunnen deelnemen aan een EU-milieubeheer- en milieuauditsysteem door zelf een eigen milieubeheersysteem (MBS) op te zetten. De bedoeling van zo'n MBS is om de milieuprestaties van een organisatie te verbeteren.

Werking van het door de Comités ingevoerde MBS

1. Milieuanalyse

Voor de milieuanalyse worden de werkzaamheden van de Comités uitvoerig onderzocht, rekening houdend met alle levenscyclusfasen, om uit te maken welke activiteiten een significante milieu-impact hebben. De belangrijkste milieueffecten worden vastgesteld aan de hand van een puntensysteem. Voor elk significant effect wordt een verbeterdoel ontwikkeld (zie tabel 4.2 in bijlage). Criteria voor die cijfermatige beoordeling zijn de ernst van een milieueffect, maar ook de frequentie en de beheersing ervan. Alle aspecten die onder de milieuwetgeving vallen, worden *de facto* als significant beschouwd. Wel moet onderscheid worden gemaakt tussen directe² en indirecte³ milieuaspecten. Aankopen en activiteiten van contractanten, significant of niet, worden beschouwd als indirect, conform de methode die hierboven wordt beschreven.

De in kaart gebrachte risico's worden regelmatig geüpdatet en jaarlijks gecontroleerd aan de hand van veranderingen in de activiteiten van de Comités en in het beheer van de gebouwen.

2. Milieubeleid

De Comités hebben een milieubeleid uitgewerkt dat aan hun inzet voor het milieu formeel gestalte geeft. Het is onderschreven door de voorzitters en de secretarissen-generaal van het EESC en het CvdR en is op de websites van beide Comités gepubliceerd. Het milieubeleid van de Comités wordt ter kennis gebracht van alle belanghebbenden, onder wie de contractanten van de Comités, die zich aan het milieubeheersysteem van de Comités dienen te houden. Het milieubeleid zal in 2022 worden bijgewerkt en dan zal er ook een nieuwe CO₂-reductiedoelstelling in worden opgenomen.

3. Milieudoelstellingen en -indicatoren

Op grond van dit milieubeleid en van de resultaten van de milieuanalyse worden milieudoelstellingen (uitgesplitst in indicatoren en acties) uitgewerkt. Deze stroken met de wettelijke en andere vereisten waaraan beide Comités moeten voldoen en moeten om geloofwaardig te zijn worden gekoppeld aan een zoveel mogelijk gekwantificeerde prestatie-eis. De doelstellingen worden ondergebracht in een "milieuprogramma".

¹ Verordening (EG) nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS), zoals gewijzigd door Verordening (EU) 2017/1505 van de Commissie van 28 augustus 2017 tot wijziging van bijlagen I, II en III en door Verordening (EU) 2018/2026 van de Commissie van 19 december 2018 tot wijziging van bijlage IV.

² Milieuaspecten die gerelateerd zijn aan activiteiten, producten en diensten van de organisatie zelf en waarop die organisatie rechtstreeks invloed heeft.

³ Milieuaspecten die het gevolg kunnen zijn van een wisselwerking tussen de organisatie en derden als die organisatie op die derden een redelijke mate van toezicht kan uitoefenen.

De huidige milieudoelstellingen gelden voor de periode 2015-2021, na een besluit in 2020 om die periode tot eind 2021 te verlengen.

Begin 2022 heeft het directiecomité van EMAS tijdens een ad-hocvergadering de nieuwe milieudoelstellingen voor de periode 2022-2025 vastgesteld. Het referentiejaar voor de nieuwe doelstellingen is 2019, want dat jaar is het laatste jaar vóór de COVID-19-pandemie dat als representatief kan worden beschouwd. Voor elke doelstelling zal door de EMAS-dienst na overleg met de betrokken diensten een actieplan worden uitgewerkt. Die actieplannen zullen in het jaaroverzicht van 2023 worden opgenomen.

Aangezien de milieu-indicatoren van de Comités zijn vastgesteld vóór het besluit van de Commissie⁴ inzake het **sectorale referentiedocument (SRD)** betreffende de beste milieubeheerpraktijken die in de milieuverklaring moeten worden opgenomen, zijn zij niet altijd in overeenstemming met de milieuprestatie-indicatoren uit het SRD.

Hoofdstuk 3 is gewijd aan de milieudoelstellingen en -indicatoren van de Comités. Voor elke doelstelling wordt aangegeven of de indicator al dan niet in overeenstemming is met de in het SRD aanbevolen milieuprestatie-indicatoren. Als er benchmarks voor topprestaties bestaan, worden deze vermeld. De Comités zullen de aanbevelingen uit het SRD verwerken bij de ontwikkeling van hun nieuwe milieudoelstellingen.

4. Milieuprogramma

Het milieuprogramma bevat de termijnen, verantwoordelijkheden en middelen om de milieudoelstellingen te halen. Het wordt goedgekeurd door de EMAS-stuurgroep en vervolgens **uitgevoerd** door middel van de vastgestelde maatregelen. In deze fase kunnen de milieudoelstellingen alleen worden verwezenlijkt als alle leden van de organisatie zich ervoor inzetten, moeten er voorlichtings- en bewustmakingscampagnes worden gevoerd en moet worden vormgegeven aan milieumethoden (zoals afvalscheiding), en moeten die bij alle betrokkenen bekend worden gemaakt. Procedures en handleiding⁵ staan op de EMAS-site op het intranet van beide Comités.

5. Audits

In het kader van het MBS worden regelmatig interne en externe audits gehouden. Doel daarvan is na te gaan waar de milieuvoorschriften niet worden nageleefd en de nodige corrigerende maatregelen moeten worden genomen. In auditverslagen wordt melding gemaakt van deze niet-naleving van milieuvoorschriften (als de resultaten niet-conform zijn), wat als uitgangspunt dient voor verbeteringen. Zo wordt het MBS continu verbeterd.

6. Milieuverklaring

Een milieuverklaring (zoals dit document) is bedoeld om het publiek te informeren over het bestaan van een MBS dat aan de vereisten van de EMAS-verordening voldoet. Zo kan iedereen de prestaties van de Comités op de voet volgen. Ieder jaar wordt daarvan een bijgewerkte versie gepubliceerd, maar pas nadat die door een erkende instantie is geverifieerd en gevalideerd.

Het EESC en het CvDR zijn gehuisvest in dezelfde gebouwen en hebben het beheer van EMAS daarom toevertrouwd aan het directoraat Logistiek, dat deel uitmaakt van de gezamenlijke diensten van beide

⁴ Besluit (EU) van de Commissie van 19 december 2018 tot vaststelling van het sectorale referentiedocument betreffende beste milieubeheerpraktijken, sectorale milieuprestatie-indicatoren en benchmarks voor topprestaties voor de overheidssector, in het kader van Verordening (EG) nr. 1221/2009 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS).

⁵ Handleiding waarin de werking van het MBS wordt uitgelegd en een overzicht wordt gegeven van alle documenten en andere onderdelen van het systeem.

Comités. De milieuverklaring heeft betrekking op de milieuprestaties van beide instellingen, zonder onderscheid.

7. Externe controle

In deze laatste fase wordt nagegaan of het MBS goed werkt. Overeenkomstig de EMAS-regels dient een onafhankelijke instantie de **controles** uit te voeren. Als aan alle vereisten van de EMAS-verordening wordt voldaan, kent Leefmilieu Brussel, de hiervoor bevoegde instantie van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest, de EMAS-registratie toe. Milieuauditor AIB-Vinçotte International heeft op 27 december 2011 vastgesteld en verklaard dat het EESC en het CvdR onverkort aan de bepalingen van de EMAS III-Verordening voldoen. Daarop heeft Leefmilieu Brussel aan de Comités het registratienummer BE-BXL-000027 toegekend.

2.2 Toepassingsgebied

In aanmerking genomen activiteiten

Het MBS van het EESC en het CvdR is van toepassing op:

- 6 gebouwen in Brussel, waarvan 5 volledig door de Comités worden gebruikt en in hun bezit zijn, en 1 gebouw dat door de Comités wordt gebruikt en wordt onderverhuurd van de Commissie en waarin het MBS eveneens, binnen de grenzen van het huurcontract, wordt toegepast⁶ (zie hoofdstuk 2.2 Beschrijving van de gebouwen);
- de 700 personen die bij het EESC en de 554 personen die bij het CvdR werkten op 31 december 2021⁷ alsmede hun stagiairs en tijdelijke arbeidskrachten, die volledig deelnemen aan de hieronder beschreven EMAS-doelstellingen;
- contractanten die ruimten in onze gebouwen gebruiken: zij worden op de hoogte gebracht van de milieuinspanningen van de Comités en sommige van hen spelen een belangrijke rol bij het bereiken van milieuresultaten;
- de leden van het EESC en het CvdR (329 voor ieder Comité): zij worden op de hoogte gebracht van initiatieven en activiteiten die in het kader van EMAS worden georganiseerd en bewust gemaakt van hun invloed op de koolstofvoetafdruk van de Comités;
- alle andere personen die de gebouwen betreden: zij worden op de hoogte gebracht van de milieuinspanningen door middel van de EMAS-certificaten die in sommige gebouwen zijn opgehangen en via digitale communicatiemiddelen (websites van het EESC en het CvdR).

Het toepassingsgebied van EMAS heeft betrekking op de niet-politieke aspecten van de dagelijkse **bezigheden** van alle personeelsleden. Het personeel is onderverdeeld in de volgende categorieën: ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten, gedetacheerde nationale deskundigen, raadgevend arts en stagiairs.

Gebouw	Bruto bovengronds oppervlakte - m ² -	Bruto ondergronds oppervlakte - m ² -	Oppervlakte parkeergarage (netto) - m ² -	Parkeerplaatsen	Gebruikers 2021 ⁸	Adres
JDE-gebouw	36 379	15 284	10 167	304	545	Belliardstraat 99-101
BvS-gebouw	20 566	9 925	5 358	206	465	Montoyerstraat 92-102
B68-gebouw	7 305	1 322	687	32	228	Belliardstraat 68
TRE-gebouw	6 091	2 108	1 143	44	160	Trierstraat 74
REM-gebouw	2 325	371	-	-	62	Belliardstraat 93

⁶ Het van de Commissie gehuurde gebouw wordt in september 2022 eigendom van de Comités op grond van een overeenkomst tussen de Comités en de Commissie.

⁷ Aantal personen dat op 31 december 2021 bij het EESC en het CvdR in dienst was. Dit zijn geen VTE's (voltijdequivalenten).

⁸ Cijfers op 31 januari 2022 (m.i.v. onderaannemers). De aantallen gebruikers in de maand januari 2022 zijn representatiever omdat er in het najaar van 2021 veel verhuizingen van kantoren hebben plaatsgevonden.

VMA-gebouw	9 825	2 561	2 250	55	118	Van Maerlantstraat 2
TOTAAL	82 491	31 571	19 605	641	1 578	Gegevens januari 2022

Het totale hierboven vermelde aantal gebruikers (gegevens van januari 2022) omvat ook de contractanten van de Comit es en een deel van de leden van het EESC en het CvdR die in de gebouwen over een kantoorruimte beschikken.

De indicatoren in hoofdstuk 3 geven de hoeveelheden **per persoon** weer (bijv. energie- of papierverbruik per persoon) en **niet per VTE** (voltijdequivalent). De basis voor de berekening wordt gevormd door het totale aantal gebruikers in de gebouwen op 31 januari 2022, dat wil zeggen 1 578 personen. Alleen de indicator voor de CO₂-balans geeft de hoeveelheden emissies per VTE weer.

Er zij op gewezen dat de nieuwe EMAS-doelstellingen voor de periode 2022-2025 per VTE en niet meer per persoon zullen gelden. Deze verandering wordt doorgevoerd om te voldoen aan de EMAS-eisen en om het milieubeleid af te stemmen op dat van de andere EU-instellingen. Dit heeft tot gevolg dat de EMAS-dienst een aantal resultaten van de indicatoren uit voorgaande jaren per VTE zal moeten herberekenen om vergelijkbare resultaten in de grafieken te kunnen presenteren.

Impact van COVID-19 op de berekening van de milieu-indicatoren in 2021

In 2021 bleef telewerken de norm voor het personeel van de Comit es (m.i.v. tijdelijke arbeidskrachten en stagiairs). Net als in 2020 is een deel van het personeel – de personeelsleden van wie de functies als “kritiek” werden aangemerkt – wel in de gebouwen blijven werken om de continu teit van de werkzaamheden te waarborgen⁹. Van de contractanten konden sommige hun activiteiten in de gebouwen voortzetten, terwijl andere hun werkzaamheden moesten opschorten, zoals de verlener van cateringdiensten gedurende een groot aantal maanden in 2021. Evenementen ten slotte werden voornamelijk online gehouden.

Activiteiten die niet onder het milieubeheersysteem vallen

De politieke activiteiten van de leden van het EESC en het CvdR: de leden mogen geen beperkingen worden opgelegd en moeten hun advieswerkzaamheden in alle onafhankelijkheid kunnen uitvoeren. De reizen die de leden maken, vallen als zodanig niet onder een milieudoelstelling of -indicator, maar worden wel in de CO₂-balans van de Comit es in aanmerking genomen.

Bezoekers: v or de pandemie ontvingen de Comit es gemiddeld 115 bezoekers per dag (groepen studenten, deelnemers aan conferenties en evenementen, bezoekers van de open dag en bepaalde contractanten). Het is het niet mogelijk om die bezoekers binnen het toepassingsgebied van EMAS te laten vallen, maar zij worden wel op de hoogte gebracht van de milieu-inspanningen van de Comit es.

⁹ Uit de statistieken over de toegang tot de gebouwen blijkt dat het totale aantal personeelsleden van het EESC en het CvdR en het totale aantal contractanten dat in de gebouwen komt werken van dag tot dag en van maand tot maand zeer varieert.

2.3 Beschrijving van de gebouwen

Het EESC en het CvdR zijn gevestigd in het hart van de Europese wijk, aan de Belliardstraat, dicht bij het Europees Parlement en de andere Europese instellingen.

Dankzij deze locatie kan het aantal verplaatsingen, van zowel personen als goederen, worden beperkt. De plenaire vergaderingen van de Comités worden gehouden in gebouwen van het Europees Parlement of de Europese Commissie.

De Comités gebruiken in Brussel zes gebouwen of beheren die gezamenlijk. Ze delen ook gezamenlijke diensten voor vertaling en logistiek

(infrastructuur, veiligheid, IT, EMAS, cateringdienst en drukkerij). In de gebouwenstrategie van de Comités is voorzien in de aankoop van de gebouwen Van Maerlant en Belliard 100 in ruil voor de gebouwen Belliard 68 en Trèves 74, om uiteindelijk alle gebouwen met elkaar te verbinden. Daartoe is in augustus 2019 een overeenkomst ondertekend tussen de Comités en de Europese Commissie, die naar verwachting in september 2022 in werking zal treden.

Het Jacques Delorsgebouw (JDE), voorheen eigendom van het Europees Parlement, heeft een glazen gevel aan de noordzijde. In de ruimte tussen het dubbele glas bevindt zich een verticale kas met bamboeplanten die een natuurlijke barrière vormt tussen de drukke Belliardstraat en het gebouw zelf. Deze dubbelwandige gevel heeft een akoestische en thermische isolatiefunctie en draagt op die manier bij aan een lager energiegebruik. Met de renovatie van de centrale hal van het JDE-gebouw in 2018 is het gebouw niet alleen veiliger, maar ook ergonomischer en sfeervoller geworden.

Het JDE-gebouw bestaat hoofdzakelijk uit kantoren, conferentie- en vergaderzalen en twee atria. Ook beschikt het over een drukkerij, copyshop, restaurant, kantine, koffiebar, bibliotheek, sportzalen, IT-ruimten, afvalberging, parkeergarages en technische ruimten.

Het Bertha von Suttnergebouw (BvS), dat van de jaren 1990 dateert, is ook overgenomen van het Europees Parlement. Het wordt sinds 2000 door de Comités gebruikt en heeft aanzienlijke opknappbeurten gekregen, waarbij met name de binnenruimten grondig zijn aangepakt. Het BvS-gebouw beschikt over kantoren, 1 koffiebar, 3 cursuszalen, 2 medische diensten (1 voor elk Comité), een parkeergarage, een fietsenstalling en een afvalberging. In 2019 is de entree verbouwd om aan de veiligheidseisen te voldoen.

In de loop van 2021 zijn er moderniseringswerkzaamheden uitgevoerd om het comfort en de interpersoonlijke communicatie te verbeteren en het vloeroppervlak efficiënter te benutten:

- de capaciteit van de liften is vergroot dankzij de installatie van een DSC-oproepsysteem (*Destination Selection Control*) aan de buitenkant van de liftblokken in plaats van in de liften zelf;
- op negen verdiepingen is een groot deel van de ruimten gemoderniseerd en heringericht met gebruikmaking van herbruikbare scheidingswanden en vloerbedekking (beide van het type “*cradle to cradle*”);
- op zes verdiepingen in de vleugel aan de Montoyerstraat zijn de archiefruimten in de middengedeelten heringericht als vergaderzalen; die werden uitgerust met een nieuw ledverlichtingssysteem en met een



Jacques Delorsgebouw (JDE)

ventilatiesysteem waarbij de luchtstroom wordt geregeld op basis van CO₂-metingen in elke zaal afzonderlijk;

- op zes verdiepingen in de vleugel aan de Stoomsleperstraat zijn de archiefruimten in de middengedeelten omgevormd tot sociale ruimten en vergaderplekken;
- in alle vergaderzalen en op alle vergaderplekken zullen videoconferentiefaciliteiten worden geïnstalleerd.

Het Remorqueur-gebouw (REM) is in 2006 opgetrokken op een plek waar vroeger een kantoorgebouw stond met een benzinstation aan de weg. De bodem is daarom gesaneerd. Momenteel herbergt het REM-gebouw hoofdzakelijk de IT-diensten. Ook beschikt het over een conferentiezaal. Er werken maar weinig mensen in dit gebouw (62 in 2021).

Het gebouw Belliard 68 (B68) dateert van de jaren 1970 en was tot 2002 van de Europese Commissie. Sindsdien is het ingrijpend gerenoveerd. Het herbergt vertaaleenheden en beschikt over een koffiebar. Er zijn ook twee dienstfietsen.

Het gebouw Trèves 74 (TRE), dat van het begin van de jaren 1990 dateert, werd in 1994 door het tijdschrift *Trends* uitgeroepen tot gebouw van het jaar. Het heeft ook een prijs gekregen van de Brusselse federatie voor stedenbouw. Het werd in 2004 overgenomen van de EVA (Europese Vrijhandelsassociatie) en is ingrijpend gerenoveerd. Ook dit gebouw, dat is verbonden met B68, herbergt vertaaleenheden.

Het in 1985 opgetrokken Van Maerlantgebouw (VMA) is eigendom van de Europese Commissie. Het wordt sinds 2007 gedeeld door de Commissie en de Comités, die een deel van de kantoren en twee conferentiezalen gebruiken. Omdat dit gebouw nog geen eigendom van de Comités is, valt het buiten hun milieudoelstellingen op het gebied van energie en water. Het gebruik daarvan wordt echter wel gevolgd. Het VMA-gebouw zal in september 2022 eigendom van de Comités worden, overeenkomstig de gebouwenstrategie van het EESC en het CvdR.

Voor elk gebouw is een milieuvergunning afgegeven door Leefmilieu Brussel, de bevoegde instantie van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest.

Gebouw	Registratienummer	Geldigheidsduur
JDE	381908	30/04/2028
BvS	671199	24/10/2033
REM	399668	02/10/2033
TRE	01/0331	20/02/2032
B68	702365	19/02/2034
VMA	676713	18/04/2034

De Comités verbinden zich ertoe om de geldende wet- en regelgeving op milieugebied na te leven (zie de bijlage voor de toepasselijke voorschriften).

2.4 Organisatiestructuur van EMAS

De organisatiestructuur van EMAS ziet er voor beide Comit es als volgt uit:

- het directiecomit  van EMAS;
- de EMAS-dienst;
- de EMAS-contactpersonen.

Directiecomit  van EMAS

Het directiecomit  van EMAS is een orgaan dat de diensten van het EESC en van het CvdR vertegenwoordigt. De leden ervan zijn verantwoordelijk voor het toezicht op en de goede werking van het MBS. Daartoe nemen zij besluiten over de toewijzing van middelen en vervullen zij een voorbeeldfunctie voor de toepassing van goede praktijken.

Samenstelling:

EESC	CvdR
Secretaris-generaal	Secretaris-generaal
Kabinetschef van de secretaris-generaal	Kabinetschef van de secretaris-generaal
Directeur van het directoraat Logistiek	Directeur van het directoraat Vertaling
Directeur van het directoraat Wetgevingswerkzaamheden, belast met milieukwesties	Directeur van het directoraat Wetgevingswerkzaamheden, belast met milieukwesties
Directeur van het directoraat Personeel en Financiën	Directeur van het directoraat Personeel en Financiën
Vertegenwoordiger personeelscomité	Vertegenwoordiger personeelscomité

Tijdens de jaarlijkse vergadering van het directiecomit  in 2021 is besloten om ook de directeuren belast met de dienstverlening aan de leden (directoraten A van beide Comit es) op te nemen in het directiecomit  van EMAS. De desbetreffende procedure zal in de loop van 2022 worden bijgewerkt zodat dit besluit vanaf 2023 in werking kan treden.

EMAS-dienst

De EMAS-dienst is verantwoordelijk voor de toepassing van het MBS volgens de geldende EMAS-criteria. Deze dienst houdt zich vooral bezig met:

- documentatie: procedures, werkinstructies en overige documenten;
- de informatie die nodig is voor de voortdurende verbetering van activiteiten en prestaties: auditverslagen, niet-conform-attesten, suggesties voor verbeteringen, verslagen van milieuongelukken, indicatoren enz.;
- de co rdinatie van het project in alle directoraten;
- bewustmaking over het milieu: organisatie van evenementen over milieuvraagstukken, nieuwsbrieven, communicatiecampagnes;
- de co rdinatie van het netwerk van EMAS-contactpersonen;
- de organisatie van beoordelingen door de directie;
- de uitwerking van voorstellen voor milieudoelstellingen en de follow-up daarvan;
- de organisatie van interne en externe milieuaudits;

- het opnemen van milieucriteria in de aanbestedingen van de Comités (GPP);
- de opstelling en bijwerking van de milieuverklaring.

EMAS-contactpersonen

De EMAS-dienst steunt op een netwerk van ongeveer 80 EMAS-contactpersonen uit alle directoraten van beide Comités en de gezamenlijke diensten. Deze contactpersonen fungeren als schakel op het gebied van communicatie en bewustmaking: zij brengen EMAS-mededelingen over aan hun collega's en nemen kennis van hun opmerkingen en suggesties, zij nemen deel aan bewustmakingscampagnes en helpen bij de uitvoering van specifieke EMAS-acties in hun directoraat of eenheid.

3. Milieuresultaten en -indicatoren

Categorie	Resultaten
Elektriciteit (kWh/pers.)	- 30,2 % in vergelijking met 2014 100 % groene stroom
Gas (kWh/GD/pers.)	- 24,8 % in vergelijking met 2014
Water (m ³ /pers.)	- 33,2 % in vergelijking met 2014
Papier (blz./pers./dag)	- 94 % in vergelijking met 2015
Kantoor- en keukenafval (kg/pers./jaar)	- 61 % in vergelijking met 2017
Groene overheidsopdrachten	100 % van de aanbestedingen waarover de EMAS-dienst in 2021 is geraadpleegd, bevatte milieuclausules ¹⁰
Schoonmaakmiddelen	100 % van de in 2021 gebruikte schoonmaakmiddelen had een milieukeur ¹¹
Fytosanitaire producten (groene ruimte)	100 % groene fytosanitaire producten sinds 2010 ¹²
Dienstauto's	De ecoscore neemt sinds 2014 toe (dus de milieu-impact van de dienstauto's neemt af)
Mobiliteit van het personeel	69,6 % (EESC) en 75,8 % (CvdR) van het personeel maakt gebruik van milieuvriendelijke vervoermiddelen
Duurzame voeding	Als gevolg van de COVID-19-pandemie waren de cateringdiensten in bijna heel 2021 opgeschort en zijn er geen indicatoren beschikbaar
Milieuattesten	EMAS ISO 14001 Ecodynamische onderneming (drie sterren) – ontvangen in juni 2009 Good Food Kantine-label (duurzame kantine – 2 vorken)




Net als in 2020 kunnen als gevolg van de COVID-19-pandemie de in 2021 behaalde resultaten niet als representatief worden beschouwd.

¹⁰ De EMAS-dienst wordt geraadpleegd over een aanbesteding wanneer de waarde daarvan wordt geschat op 25 000 EUR of meer in het geval van door de gezamenlijke diensten uitgeschreven aanbestedingen en op 60 000 EUR of meer in het geval van door de eigen diensten van de Comit s uitgeschreven aanbestedingen. In 2021 waren er in totaal 25 aanbestedingen die aan deze criteria voldeden. Over 13 daarvan is de EMAS-dienst niet geraadpleegd.

¹¹ Met uitzondering van de producten die de Comit s zijn gaan gebruiken in het kader van de naar aanleiding van de COVID-19-pandemie genomen gezondheidsmaatregelen, zoals hydroalcoholische gels.

¹² 98 % in 2019 vanwege een specifieke behandeling.

Bijdrage van de EMAS-doelstellingen aan de duurzameontwikkelingsdoelstellingen

	To reduce electricity/gas consumption	To reduce water consumption	To promote responsible use of paper	To promote green public procurement	To promote sustainable food and to combat food waste	To organize eco-friendly events	To reduce CO2 emissions caused by commuting	To reduce waste and improve waste sorting	To boost urban biodiversity	To perform a carbon inventory
										
										
										
										
										
										
										
										
										

3.1 Elektriciteit



Doelstelling: vermindering van het elektriciteitsverbruik, uitgedrukt in kWh/persoon, met 5 % in de periode 2015-2021 (referentiejaar: 2014).

Verbruik: er is vooral elektriciteit nodig voor de verlichting, de airconditioning en de ventilatie van de gebouwen, voor de IT-apparatuur (computers, printers en servers), de liften en andere elektrische apparaten.

Indicatoren

a) Totaal jaarlijks elektriciteitsverbruik per persoon, uitgedrukt in kWh/persoon.

Resultaat 2021: **3917,71 kWh/persoon**.

Het totale elektriciteitsverbruik in 2021 bedroeg 6 182 151,20 kWh. Dit was 6 508 423,96 kWh in 2020 en 7 498 751,47 kWh in 2019.

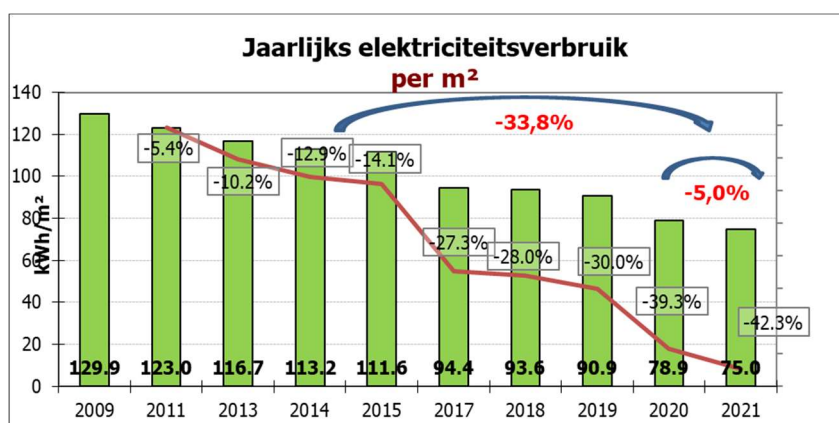
Het totale elektriciteitsverbruik per persoon is in 2021 gedaald met **2,1 %** ten opzichte van 2020 en met **30,2 %** ten opzichte van 2014. De doelstelling van de Comités voor elektriciteit wordt **sinds 2017 gehaald**. Er zij op gewezen dat de jaren 2020 en 2021 uitzonderlijk waren omdat de gebouwen toen, tijdens de COVID-19-pandemie, niet of nauwelijks werden gebruikt. De daling van het verbruik in deze twee jaren kan dan ook niet als referentie voor de komende jaren dienen.

Figuur 1: Elektriciteitsverbruik per persoon en per jaar voor alle gebouwen

b) Totaal jaarlijks elektriciteitsverbruik per vloeroppervlakte-eenheid, uitgedrukt in kWh/m²/jaar.

Resultaat 2021: 74,96 kWh/m².

Het totale elektriciteitsverbruik per m² is in 2021 gedaald met **5 %** ten opzichte van 2020 en met **33,8 %** ten opzichte van 2014.



Figuur 2: Jaarlijks elektriciteitsverbruik/m²

Toelichting bij de gegevens

Allereerst moet worden opgemerkt dat sommige jaren omwille van de leesbaarheid niet in de grafieken zijn weergegeven. De gegevens voor deze jaren blijven wel beschikbaar.

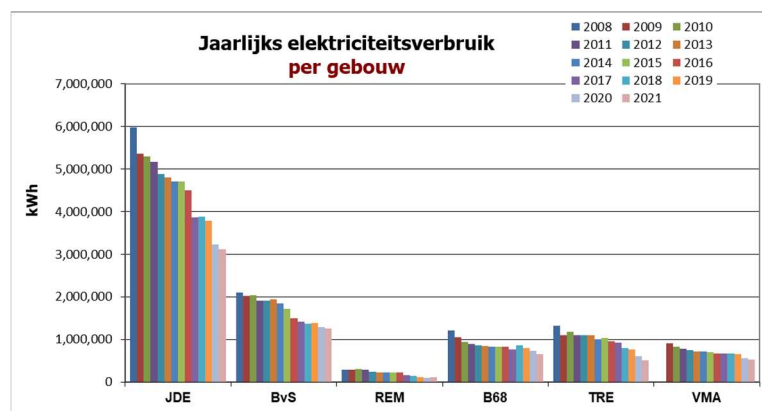
Sinds 2020 zijn de gegevens uitsluitend afkomstig van slimme meters. Dankzij momentane aflezingen van die meters kan het verbruik in een bepaalde specifieke periode worden beheerd op basis van de parameters die men wil volgen.

Het VMA-gebouw valt sinds 2015 onder het toepassingsgebied van het MBS. De verbruiksgegevens voor het VMA-gebouw worden aangeleverd door de Europese Commissie, die eigenaar is van dat gebouw. Het verbruik wordt naar rato van de door de Comités gebruikte oppervlakte (57,85 %) berekend.

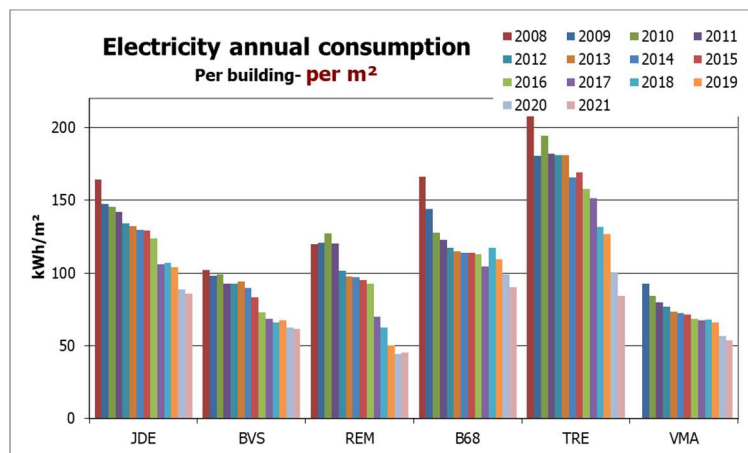
Tot slot zij erop gewezen dat de gebouwen in technisch opzicht sterke verschillen vertonen. Die houden verband met de aard van de activiteiten die er plaatsvinden, de ouderdom van de installaties en het geboden gebruikscomfort. Dit verklaart de verschillen in het verbruik in de verschillende gebouwen (grafieken 3 en 4).

In het grootste gebouw (het JDE-gebouw) bevinden zich de kantine, de keukens, de drukkerij en een groot aantal vergader- en conferentiezalen. Die voorzieningen verbruiken meer energie dan gewone kantoorruimten. Het op één na grootste gebouw (het BvS-gebouw) heeft geen airconditioning. Het verbruik per m² en per persoon is er daarom veel lager dan in de andere gebouwen. Het TRE-gebouw wordt sinds eind 2017 niet meer elektrisch verwarmd, maar door middel van een gasverwarmingssysteem. Het REM-gebouw heeft heel weinig gebruikers (62 personen in 2021), maar de behoefte aan verwarming blijft er hetzelfde.

Het jaarlijkse elektriciteitsverbruik per gebouw is weergegeven in onderstaande grafieken:



Figuur 3: Jaarlijks elektriciteitsverbruik per gebouw



Figuur 4: Jaarlijks elektriciteitsverbruik per m² en per gebouw

Analyse van de resultaten

Net als in 2020 is het elektriciteitsverbruik in 2021 relatief laag gebleven in vergelijking met de jaren daarvoor. Deze daling hangt samen met de uitzonderlijke situatie die ontstond ten gevolge van de **COVID-19-pandemie**. Die had onder meer tot gevolg dat de gebouwen B68, TRE en REM tijdens de eerste vier à vijf maanden van 2021 werden gesloten.

Het elektriciteitsverbruik daalde in 2021 niet zo hard meer, voornamelijk als gevolg van de geleidelijke terugkeer van het personeel naar kantoor, terwijl de maatregel van 100 % verse luchttoevoer van kracht bleef. In de winter is deze maatregel zeer energieverwendend in de gebouwen die zijn uitgerust met naverwarmingssystemen in de eenheden (TRE en JDE).

Gerealiseerde acties

Sinds de Comités hun eigen MBS hebben ingevoerd, hebben ze talrijke maatregelen genomen om de energieprestaties van hun gebouwen te verbeteren. Alle acties zijn opgenomen in de tabel "Beschrijving van significante milieuaspecten" aan het eind van dit document. Enkele voorbeelden (onvolledig overzicht):

Alle gebouwen

- Sinds 2009 verbruiken de Comités **uitsluitend groene stroom**¹³.
- Installatie in 2021 van de laatste elektriciteitsmeters waarmee het energieverbruik efficiënter kan worden beheerd.
- Vervanging van energieverwendende verlichting door ledlampen met bewegingssensor (in uitvoering).
- Inkorting van de comforturen in de zomermaanden.
- Vervanging van de motoren in ventilatiegroepen op basis van hun ouderdom (G11/3).
- Installatie van nieuwe anti-COVID-filters (zodat uiteindelijk geen 100 % verse luchttoevoer meer nodig is).

JDE-gebouw

- Verbetering van de energieprestaties van de conferentiezalen door optimalisering van de temperatuurregeling en van de luchtaanvoer.
- Verbetering van de energieprestaties van de afzuigkap (in de keuken) door het extractiedebiet en daarmee het elektriciteitsverbruik ervan te verminderen.
- Verbetering van de temperatuurregeling van de koelcellen (in de keuken) door installatie van een systeem voor bediening op afstand. Bij grote temperatuurveranderingen gaat in het controlecentrum een alarm af.
- Installatie van pompen met variabel debiet op de ventilatiegroepen (pulsie-/extractiegroepen) om energie te besparen. De werkzaamheden zijn in 2018 gestart (JDE-gebouw) en het hoofdproject is in 2021 voltooid. In de toekomst zullen gerichte aanpassingen worden gedaan.
- Het voltooide project m.b.t. het functioneren van de hydraulische pompen wijst op een verbetering qua energieverbruik. Ook het project om de regeling van de installaties te verbeteren leidt tot positieve energie-indicatoren wat het beheer betreft.

BvS-gebouw

- Installatie van een ventilatiesysteem in sommige ruimten. Daardoor kan het energieverbruik efficiënter worden beheerd omdat voor de toevoer van verse lucht nu geen ramen meer hoeven te worden geopend, wat het warmteverlies beperkt. In 2021 is in het BvS-gebouw een nieuwe ventilatiegroep met variabel debiet geïnstalleerd.

¹³ Energiebronnen: 86 % waterkracht en 14 % windenergie. Geografische herkomst: voornamelijk Frankrijk en Noorwegen, en in mindere mate ook België en Italië.

- In de zogenaamde “zwakke” kantoren zijn antennes geïnstalleerd voor een optimale warmwaterproductie. Ook is een slimme koppeling gecreëerd tussen de regeling van de verwarmings- en koelingsinstallaties om de risico’s dat energie tussen deze twee bronnen verloren gaat, beter te beheersen.

TRE-gebouw

- Optimalisering van de werking van de ketels door middel van een programmering. De milieuwinst bestaat eruit dat het elektriciteitsverbruik aan de behoeften kan worden aangepast.
- Aanzienlijke daling van het elektriciteitsverbruik sinds de plaatsing van een gasketel in 2018 (de jaren ervoor was er elektrische verwarming).

In uitvoering zijnde of te realiseren acties

Voor zover dit technisch haalbaar is en er voldoende begrotingsmiddelen beschikbaar zijn, worden de volgende acties gerealiseerd of zullen de volgende maatregelen worden genomen:

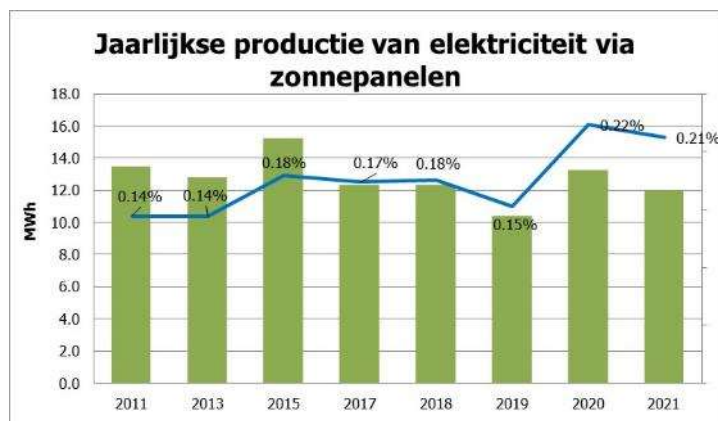
- verdere installatie van ledlampen met variabele lichtsterkte in alle gebouwen;
- monitoring van het verbruik buiten de uren waarop de gebouwen in gebruik zijn;
- installatie van aanwezigheidsdetectoren in het REM-gebouw.
- uitvoering van actieplannen om te voldoen aan de doelstellingen van het Plage, de Green Deal en EMAS;
- optimalisering van de energiekadasters op basis van de gegevens van de meters voor het gehele jaar 2021;
- installatie van meer zonnepanelen.

Productie van zonne-energie

Indicator: aandeel van opgewekte hernieuwbare elektriciteit in het totale elektriciteitsverbruik, uitgedrukt in %.

Op de daken van het JDE-gebouw en het B68-gebouw zijn in 2010 zonnepanelen geplaatst (met een totale oppervlakte van **150 m²**).

Sinds die installatie bedraagt de jaarlijkse elektriciteitsproductie ervan **ongeveer 12 MWh**.



Figuur 5: Jaarlijkse productie van elektriciteit via zonnepanelen

Analyse van de resultaten

In 2021 bedroeg de elektriciteitsproductie van de zonnepanelen **12 MWh**, wat een lichte daling is ten opzichte van 2020 (**13,28 MWh**). De zonnepanelen leverden in 2021 0,21 % van de totale verbruikte elektriciteit, ongeveer hetzelfde als in 2020.

In 2021 was er een probleem met de panelen op het B68-gebouw, die door de onderhoudsdienst moesten worden gerepareerd. Bovendien scheen de zon in de zomer van 2021 minder vaak dan in 2020, wat ook leidde tot een enigszins lagere productie in 2021 ten opzicht van het jaar ervoor.

Er wordt momenteel een aanbesteding voor diverse werkzaamheden aan de technische installaties (waaronder de installatie van nieuwe zonnepanelen) voorbereid: als de procedure succesvol verloopt, kunnen de Comités waarschijnlijk begin 2023 een raamcontract ondertekenen. Dan zijn er nog uitgebreide uitvoeringsstudies nodig, zodat op zijn vroegst in de loop van 2024 nieuwe zonnepanelen kunnen worden geïnstalleerd.

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren uit het SRD:

i1) Totaal jaarlijks energieverbruik per vloeroppervlakte-eenheid, uitgedrukt als eindenergie (kWh/m²/jaar). De Comités gebruiken deze indicator, die dus in overeenstemming is met het SRD.

i2) Totaal jaarlijks energieverbruik per werknemer (voltijdequivalent, VTE), uitgedrukt als eindenergie (kWh/VTE/jaar). De Comités gebruiken de indicator kWh/persoon, die niet in overeenstemming is met het SRD. De meeteenheid is het totale aantal **gebruikers** en niet het aantal **VTE's**¹⁴.

i41) Aandeel van ter plaatse opgewekte hernieuwbare elektriciteit in het totale elektriciteitsverbruik (%). De Comités gebruiken deze indicator, die in overeenstemming is met het SRD.

Benchmarks voor topprestaties (SRD): geen.

¹⁴ VTE is de verhouding tussen het totale aantal uren waarvoor gedurende een bepaalde periode (op deeltijd-, voltijd- of contractbasis) loon is uitbetaald, en het aantal werkuren in die periode (van maandag tot en met vrijdag). Eén VTE is gelijk aan een werknemer die voltijd werkt.

3.2 Gas



Doelstelling: vermindering van het gasverbruik per persoon met 5 % in de periode 2015-2021 (referentiejaar: 2014).

Verbruik: er wordt hoofdzakelijk gas gebruikt voor de verwarming van de zes gebouwen en voor de productie van warm water voor de sanitaire voorzieningen in het JDE-gebouw.

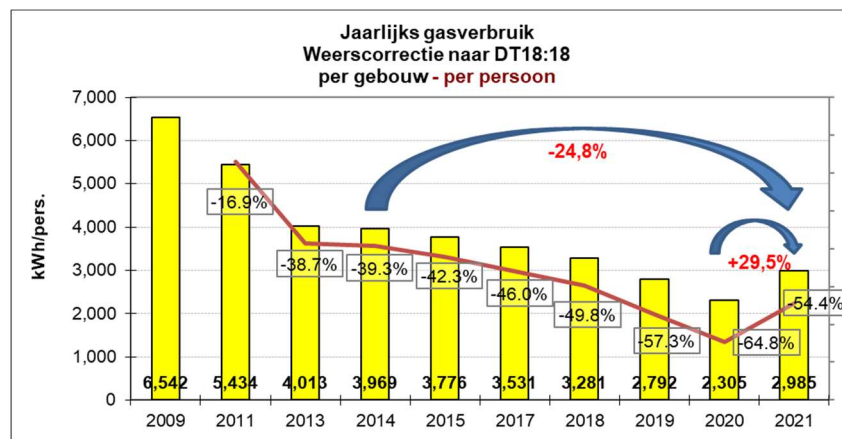
Indicatoren

a) Totaal jaarlijks gasverbruik per persoon, uitgedrukt in kWh/persoon.

Resultaat 2021: **2 985,27 kWh/persoon.**

Het totale gasverbruik in 2021 bedroeg 4 710 749,85 kWh BVW/GD. Dit was 43 749 817,82 kWh BVW/GD in 2020 en 4 526 507,13 kWh BVW/GD in 2019.

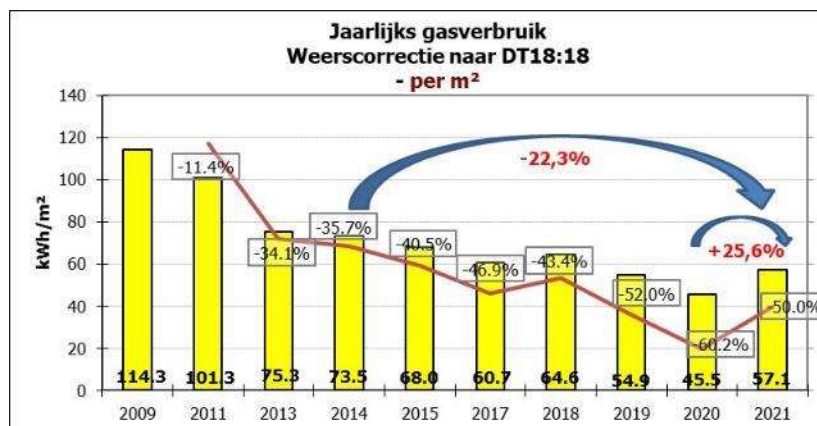
Het totale gasverbruik per persoon is in 2021 gestegen met **29,5 %** ten opzichte van 2020 en gedaald met **24,8 %** ten opzichte van 2014. De doelstelling van de Comités voor gas wordt sinds 2017 gehaald. Er zij op gewezen dat de jaren 2020 en 2021 uitzonderlijk waren omdat de gebouwen toen, tijdens de COVID-19-pandemie, niet of nauwelijks werden gebruikt.



Figuur 6: Gasverbruik per persoon en per jaar voor de 6 gebouwen

b) Totaal jaarlijks gasverbruik per m², uitgedrukt in kWh/m².

Resultaat 2021: 57,1 kWh/m². Het totale gasverbruik per m² is in 2021 gestegen met **25,6 %** ten opzichte van 2020 en gedaald met **22,3 %** ten opzichte van 2014.



Figuur 7: Jaarlijks gasverbruik in kWh/m²

Toelichting bij de gegevens

Om de leesbaarheid van de grafieken te waarborgen, zijn sommige jaren daarin niet weergegeven. De gegevens blijven voor alle jaren wel beschikbaar.

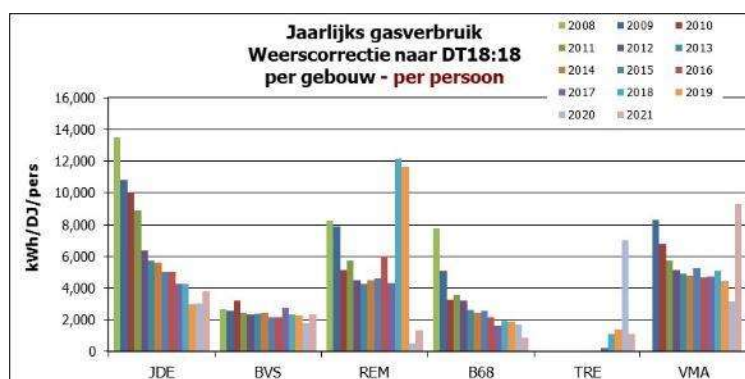
Sinds 2020 zijn de gegevens uitsluitend afkomstig van slimme meters.

De gegevens voor het VMA-gebouw worden aangeleverd door de Europese Commissie, die eigenaar is van dat gebouw.

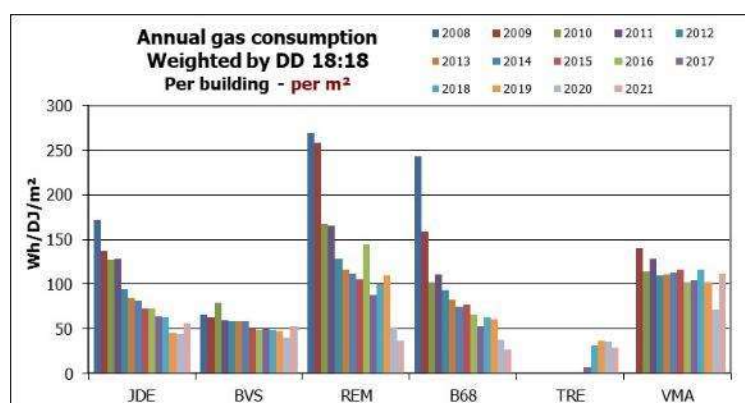
Het concept “graaddag 18:18”¹⁵ is toegepast, wat het mogelijk maakt om de temperatuur op iedere dag van het onderzochte jaar in aanmerking te nemen. Daarmee kan de invloed van weersomstandigheden uit de cijfers worden gehaald. Zo zal het energieverbruik in een uitzonderlijk koude winter oplopen, ook al zijn er nieuwe isolatiemaatregelen genomen. Door het begrip “graaddag” (GD) te hanteren, kan de invloed van isolatiemaatregelen op het energieverbruik wel worden vastgesteld.

De stijging van het gasverbruik in 2021 ten opzichte van 2020 komt voornamelijk omdat de gebruikers van de gebouwen na 2020 weer regelmatig naar kantoor kwamen.

De toename van het verbruik hangt ook samen met het verzoek om, als maatregel ter bestrijding van de verspreiding van COVID-19, de luchtbehandelingsseenheden alleen met verse lucht te laten functioneren. Dit betekent dat uitsluitend buitenlucht wordt verwarmd of gekoeld, wat leidt tot een hoger energieverbruik dan voorheen, toen de binnenlucht voor een deel werd hergebruikt (d.w.z. dat al behandelde lucht werd gemengd met verse lucht).



Figuur 8: Gasverbruik per persoon en per jaar voor elk gebouw



Figuur 9: Gasverbruik per m² en per jaar voor elk gebouw

¹⁵ Door equivalente graaddagen te berekenen kunnen de energie-uitgaven worden gekwantificeerd die nodig zijn om een bepaalde comforttemperatuur te handhaven in verhouding tot de weersomstandigheden buiten. Een “graaddag 18:18” komt overeen met de dagtemperatuur op basis van een buitentemperatuur van 18°C.

Analyse van de resultaten

Het gasverbruik is in 2021 met 29,5 % gestegen ten opzichte van 2020. Deze stijging valt hoofdzakelijk toe te schrijven aan de uitzonderlijke situatie ten gevolge van de COVID-19-pandemie: in 2021 was er tijdens de wintermaanden in de gebouwen sprake van een normale situatie (geen enkele impact van de eerdere lockdown). In 2021 hervatten de Comités geleidelijk hun activiteiten (met soortgelijke gevolgen voor het elektriciteitsverbruik) en bleven de ventilatiesystemen met 100 % verse lucht functioneren. Deze twee factoren samen zorgden ervoor dat de in 2020 ingezette sterke daling niet heeft aangehouden. Het gasverbruik blijft echter lager dan in de periode vóór COVID-19.

Weliswaar zijn de gebouwen B68, TRE en REM tijdens de eerste vier à vijf maanden van 2021 gesloten geweest, maar deze gebouwen zijn slechts goed voor ongeveer 20 % van de verwarmde of gekoelde oppervlakte van het gebouwenbestand van de Comités. De gasinstallaties van de twee belangrijkste gebouwen (BvS en JDE) zijn normaal blijven functioneren. Deze twee gebouwen moesten net als in voorgaande jaren gewoon verwarmd en gekoeld worden.

In het algemeen is het gasverbruik sinds de invoering van het MBS geleidelijk afgenomen. Die afname is voor het JDE-gebouw het hoogst. Dat gebouw heeft de grootste oppervlakte en daarmee ook de meeste invloed op het totale verbruik. Dankzij de installatie in 2019 van een nieuwe ketel voor uitsluitend de productie van warm water voor de sanitaire voorzieningen bleek het mogelijk om de andere (multifunctionele) ketels tijdens de zomermaanden buiten gebruik te stellen. Bovendien is door een andere programmering voor het opstarten van de ketels het verbruik eveneens verminderd. Met een algoritme wordt de productie van de ketel afgestemd op de buitentemperatuur.

Er zij op gewezen dat het hoge gasverbruik per persoon voor het REM-gebouw in 2018 en 2019 komt doordat het aantal gebruikers van dit gebouw toen zeer laag was.

Gerealiseerde acties

De Comités hebben een aanzienlijk aantal maatregelen genomen om hun gebouwen duurzamer te verwarmen en te koelen. De behaalde resultaten zijn te danken aan de voortdurende inzet van de ingenieurs. Zij streven er constant naar om de energie-efficiëntie van de gebouwen te verhogen rekening houdend met het comfort van de gebruikers ervan in elk seizoen. Enkele voorbeelden van gerealiseerde acties (onvolledig overzicht)¹⁶:

Alle gebouwen

- Continue verbetering van de **energieprestaties** van de gebouwen overeenkomstig de geldende regelgeving (Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad betreffende energie-efficiëntie en de wetgeving van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest).
- Invoering van een **Plage** (Plan voor Lokale Actie voor het Gebruik van Energie) om een energiekadaster van gebouwen op te stellen en doelstellingen voor het verminderen van het energieverbruik vast te leggen.
- Installatie van systemen voor energierugwinning op de ventilatie-eenheden (pulsie-/extractiegroepen). Er is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd met positieve resultaten. De

¹⁶ Alle acties zijn opgenomen in de tabel "Beschrijving van significante milieuaspecten" in de bijlage bij dit document.

uitvoeringsstudies zijn bezig en de werkzaamheden zullen worden geïntegreerd in het nieuwe raamcontract voor werkzaamheden aan de technische installaties. Vanwege vertragingen in de aanbestedingsprocedure zijn de werkzaamheden uitgesteld tot 2023/2024.

- Installatie van energiemeters voor de warmteopwekking. In 2017 is een raamcontract van vier jaar ondertekend. De werkzaamheden zijn in 2018 gestart en gingen in 2019 verder. De dienst Infra heeft in 2020 de laatste bestelling gedaan. De installatie is in 2021 voltooid.
- Optimalisering van het rendement van de verwarmingseenheden en van de distributienetwerken (voltooid in 2021).
- Optimalisering van de regeling van de verwarmingsgroepen en van de distributienetwerken (GTB) (voltooid in 2021)

JDE-gebouw

- Aanleg van een nieuw groendak op het dak van de cafetaria en de kantine van het JDE-gebouw in 2019. Dit dak omvat een nieuwe isolatielaag en honingplanten. De milieuwinst bestaat eruit dat de thermische isolatie en de energieprestaties van het gebouw worden verbeterd. Het groendak komt ook de biodiversiteit in de stad ten goede (zie hoofdstuk 3.9).
- Installatie van een nieuwe ketel voor uitsluitend de productie van warm water voor de sanitaire voorzieningen. De milieuwinst bestaat eruit dat de andere ketels in de zomer buiten gebruik gesteld kunnen worden.

BvS-gebouw

- Aanleg van een groendak met isolatielaag op het dak van de 8^e verdieping van het BvS-gebouw.
- Energieaudit van het BvS-gebouw, die ertoe leidde dat aan de milieuvergunning drie acties werden toegevoegd: vrije koeling door ("free cooling") het GTB-systeem, uurprogrammering en afstelling van de koeleenheid op basis van een koudecurve.
- Afsluiting van de verwarming in de maanden juni, juli en augustus sinds 2018.
- Plaatsing van thermisch geïsoleerde ramen aan de straatzijde na een haalbaarheidsstudie. De ramen op de 10^e en 11^e verdieping aan de zijde van de binnenplaats zijn ook vervangen.
- Isolatie en aanleg van een groendak op de 8^e verdieping van het BvS-gebouw. Deze actie strookt met de initiatieven en doelstellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ter bestrijding van bodemafdekking.
- Installatie van wifi-antennes in "slechte" kantoren voor een optimale verwarming (in de winter) en koeling (in de zomer).

B68-gebouw

- Energieaudit van het B68-gebouw. Nieuwe milieuvergunning afgegeven in 2019.
- Afsluiting van de verwarming in de maanden juni, juli en augustus sinds 2018.

TRE-gebouw

- Energieaudit in 2016.
- Realisering van een dubbelwandige gevel door de plaatsing van een glazen binnenwand op de 7^e verdieping om de energieprestaties te verbeteren.

In uitvoering zijnde of te realiseren acties

Voor zover dit technisch haalbaar is en er voldoende begrotingsmiddelen beschikbaar zijn, worden de volgende acties gerealiseerd of zullen de volgende maatregelen worden genomen:

- voortzetting van de uitvoering van het Plage met als algemeen streefcijfer $\pm 5,6\%$ primaire-energiebesparing;
- gepland in 2023: aanbesteding voor de vervanging van de regelapparatuur in het JDE-gebouw, waardoor het mogelijk zal worden om efficiëntere instrumenten te gebruiken en vooral om de functionele analyses aan te passen en de programmering van de regelapparatuur te optimaliseren zodat besparingen worden gerealiseerd;
- voortzetting van het opstellen van een energiekadaster op basis van de gegevens van de slimme meters om het verbruik nauwkeuriger te kunnen analyseren (per activiteit, per oppervlak en per soort gebruik) en zo beter gerichte corrigerende maatregelen te kunnen nemen;
- er is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar een systeem voor energierugwinning op de ventilatie-eenheden met doorslaggevende conclusies. Afhankelijk van de uitkomst van de lopende aanbestedingsprocedure voor werkzaamheden aan de technische installaties zouden de uitvoeringsstudies in 2023 kunnen beginnen. Als de uitkomsten daarvan positief zijn en er voldoende begrotingsmiddelen beschikbaar zijn, zouden de werkzaamheden in 2024 van start kunnen gaan.

Tot slot moet worden benadrukt dat de Comit es zich ertoe hebben verbonden de doelstellingen van de EU inzake CO₂-neutraliteit in het kader van de Green Deal ten uitvoer te leggen. Dit betekent dat de Comit es als EU-organen in 2030 klimaatneutraal moeten zijn geworden. In dit verband is de verbetering van de energieprestaties van hun gebouwen een belangrijk instrument om hun koolstofvoetafdruk te verkleinen.

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren uit het SRD:

i1) Totaal jaarlijks energieverbruik per vloeroppervlakte-eenheid, uitgedrukt als eindenergie (kWh/m²/jaar). De Comit es gebruiken deze indicator, die dus in overeenstemming is met het SRD.

i2) Totaal jaarlijks energieverbruik per werknemer (voltijdequivalent, VTE), uitgedrukt als eindenergie (kWh/VTE/jaar). De Comit es gebruiken de indicator kWh/persoon, die niet in overeenstemming is met het SRD. De meeteenheid is het totale aantal **gebruikers** en niet het aantal **VTE's**¹⁷.

Benchmarks voor topprestaties (SRD): geen.

¹⁷ VTE is de verhouding tussen het totale aantal uren waarvoor gedurende een bepaalde periode (op deeltijd-, voltijd- of contractbasis) loon is uitbetaald, en het aantal werkuren in die periode (van maandag tot en met vrijdag). E n VTE is gelijk aan een werknemer die voltijd werkt.

3.3 Water

Doelstelling: handhaving van het verbruik in m³ per persoon in de periode 2015-2021 (referentiejaar: 2014).

Verbruik: water wordt voornamelijk gebruikt voor cateringactiviteiten en schoonmaakwerkzaamheden, voor de toiletten, de bevochtiging van de lucht en het begieten van binnenplanten en buitentuinen. De Comit es maken alleen gebruik van leidingwater.

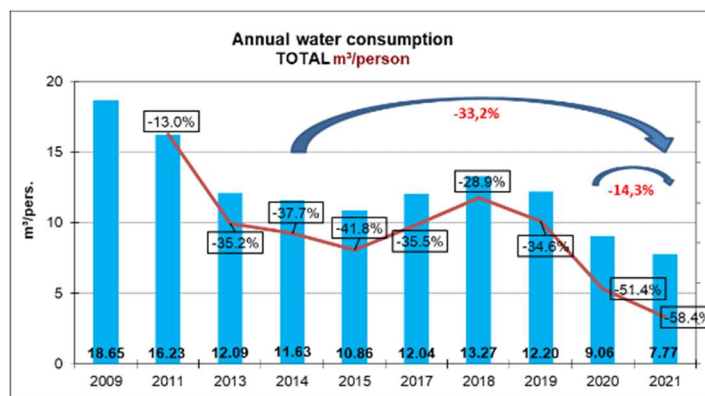
Indicatoren

Waterverbruik per jaar per persoon (m³/persoon).

Resultaat 2021: **7,77 m³/persoon**.

Het totale waterverbruik in 2021 bedroeg 12 259 m³. Dit was 14 741 m³ in 2020 en 19 778 m³ in 2019.

Het waterverbruik per persoon is in 2021 gedaald met **14,3 %** ten opzichte van 2020 en met **33,2 %** ten opzichte van 2014. Er zij op gewezen dat de jaren 2020 en 2021 uitzonderlijk waren omdat de gebouwen toen, tijdens de COVID-19-pandemie, niet of nauwelijks werden gebruikt. Deze twee jaren kunnen dan ook niet als referentie voor de komende jaren dienen.

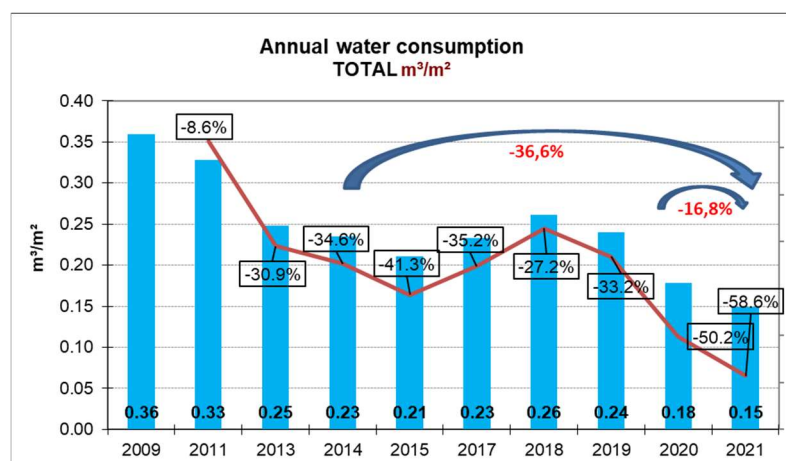


Figuur 10: Jaarlijks waterverbruik in m³ per persoon voor de 6 gebouwen

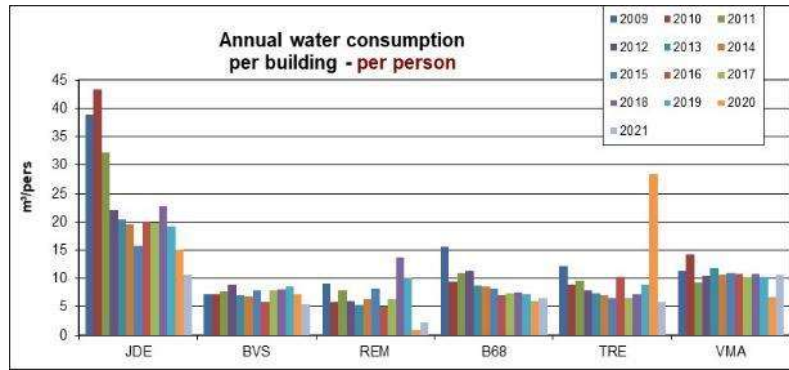
b) Waterverbruik per jaar per m² (m³/m²)

Resultaat 2021: **0,15 m³/m²**.

Het waterverbruik in m³ per m² is in 2021 gedaald met **16,8 %** ten opzichte van 2020 en met **36,6 %** ten opzichte van 2014.



Figuur 11: Jaarlijks waterverbruik in m³ per m²



Figuur 12: Waterverbruik per persoon en per gebouw

Toelichting bij de gegevens

Sinds 2020 zijn de gegevens uitsluitend afkomstig van slimme meters. De gegevens voor de periode 2009-2011 vormen een raming op basis van een extrapolatie (geen gegevens beschikbaar).

Om de leesbaarheid van de grafieken te waarborgen, zijn sommige jaren daarin niet weergegeven. De gegevens voor deze jaren blijven wel beschikbaar.

Analyse van de resultaten

Net als het elektriciteitsverbruik is ook het waterverbruik per persoon in 2021 gedaald (met ongeveer **14,3 %** ten opzichte van 2020). Deze daling hangt voornamelijk samen met de situatie die ontstond ten gevolge van de **COVID-19-pandemie** en omdat de gebouwen nauwelijks werden gebruikt. Bovendien ontvingen de Comités het hele jaar lang zeer weinig bezoekers.

In het algemeen neemt het waterverbruik per persoon sinds 2009 geleidelijk af. In de periode 2016-2018 was er sprake van een lichte **stijging**, met een piek in 2018. Dat laatste kwam doordat het systeem voor de bevoeiing van de bamboeplanten ontregeld was tijdens de in dat jaar uitgevoerde werkzaamheden (renovatie van de hal van het JDE-gebouw). Dit probleem is inmiddels opgelost en sinds 2019 is het waterverbruik weer aan het dalen. Een van de factoren die relevant is voor de toe- of afname van het waterverbruik is het aantal **bezoekers van het JDE-gebouw**. Hun aantal heeft direct invloed op het gebruik van de sanitaire voorzieningen. Voor het energieverbruik is het aantal bezoekers minder van belang, aangezien de conferentiezalen ongeacht het aantal aanwezigen worden verwarmd en gekoeld.

De doelstelling om het waterverbruik in m³ per persoon te handhaven op het niveau van 2014 wordt **sinds 2020 gehaald**. Dat jaar kan echter niet als representatief worden beschouwd. Als er weer regelmatig activiteiten fysiek in de gebouwen zullen plaatsvinden, mag opnieuw een toename van het waterverbruik worden verwacht. Het waterverbruik hangt sterk af van het aantal gebruikers van de gebouwen.

Gerealiseerde acties

De Comités hebben talrijke maatregelen genomen om hun watervoetafdruk te verkleinen. De uitdaging bestaat er niet alleen in om het waterverbruik te verminderen maar ook om de waterkwaliteit te garanderen. Enkele voorbeelden van de belangrijkste gerealiseerde acties (onvolledig overzicht)¹⁸:

- **JDE-gebouw:** vervanging van de vegetatiedaken door groendaken waarvoor geen irrigatie nodig is.

¹⁸ Alle acties zijn opgenomen in de tabel "Beschrijving van significante milieuaspecten" in de bijlage bij dit document.

- **JDE- en BvS-gebouw:** installatie van 8 leidingwaterkoelers op verschillende plaatsen in de gebouwen JDE en BvS. Hieruit komt koud en gefilterd water. Deze koelers leiden weliswaar tot een hoger waterverbruik per persoon, maar zijn van essentieel belang voor de strategie van de Comités voor plasticvrije gebouwen (zie de doelstelling inzake voeding, hoofdstuk 3.10). Als aanvulling op deze actie heeft het secretariaat aan het personeel van het EESC isotherm flessen uitgereikt¹⁹.
- **JDE-gebouw:** installatie van een waterverzachter in de keukens zodat er minder water hoeft te worden gebruikt en minder onderhoud van de apparatuur nodig is (door minder kalkaanslag).
- **Alle gebouwen:** plaatsing van watermeters op strategische punten, waarmee het waterverbruik efficiënter kan worden beheerd. Deze actie is in 2018 gestart en de installatie is in 2021 voltooid. In de watertoevoer van elk gebouw is een algemene meter geplaatst. In bepaalde wateruitgangen (voor bevoeiing, zacht water, technische installaties en pulsie-/extractiegroepen) zijn ook meters geïnstalleerd. Dit maakt het mogelijk om het verbruik per activiteit te analyseren en aldus het waterverbruik nauwkeuriger te beheren en coherenter doelstellingen te formuleren. Er worden ook verbruiksgegevens verzameld en bewaard met betrekking tot de energiebeheersoplossing van het EESC.

In uitvoering zijnde of te realiseren acties

- **JDE-gebouw:** studies naar de vervanging van defecte waterleidingen om lekkages te voorkomen.
- **JDE-gebouw:** systeem voor de opvang van regenwater voor de bevoeiing van de bamboeplanten. Nu de werkzaamheden om de potten van de bamboeplanten op te knappen zijn voltooid, dient de haalbaarheid van de aanleg van een nieuw bevoeiingssysteem te worden nagegaan. Vanwege vertragingen in de aanbestedingsprocedure zijn de studies uitgesteld tot 2023 en de werkzaamheden tot 2024. De milieuwinst bestaat eruit dat regenwater kan worden opgevangen en gebruikt, wat direct invloed zal hebben op het waterverbruik.
- Lancering van een studie over het waterbeheer van de Comités.
- **Bewustmaking:** de Comités organiseren regelmatig bewustmakingscampagnes voor het personeel over watervraagstukken en geven “ecotips”, onder meer ter gelegenheid van Wereldwaterdag.

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren uit het SRD:

i5) Totaal jaarlijks waterverbruik per werknemer (voltijdequivalent, VTE) ($m^3/VTE/jaar$). De Comités gebruiken de indicator kWh/persoon, die niet in overeenstemming is met het SRD. De meeteenheid is het totale aantal gebruikers en niet het aantal VTE's.

i6) Totaal jaarlijks waterverbruik per eenheid intern vloeroppervlak ($m^3/m^2/jaar$). De Comités gebruiken deze indicator, die dus in overeenstemming is met het SRD.

Benchmarks voor topprestaties (SRD): totaal waterverbruik in kantoorgebouwen bedraagt minder dan $6,4 m^3/werknemer$, uitgedrukt in VTE. Omdat de indicator van de Comités betrekking heeft op het aantal personen, kan die momenteel niet worden vergeleken met de benchmark voor topprestaties, aangezien één gebruiker niet gelijk is aan één VTE.

¹⁹ In 2019 aan de personeelsleden van het EESC. Ten gevolge van COVID-19 is de uitreiking aan de personeelsleden van het CvdR uitgesteld.

3.4 Papier



Doelstelling: vermindering van het papierverbruik met 5 % in de periode 2016-2021 (referentiejaar: 2015).

Verbruik: papier wordt voor twee doeleinden gebruikt: in de kantoren (printpapier) en voor publicaties en vergaderdocumenten.

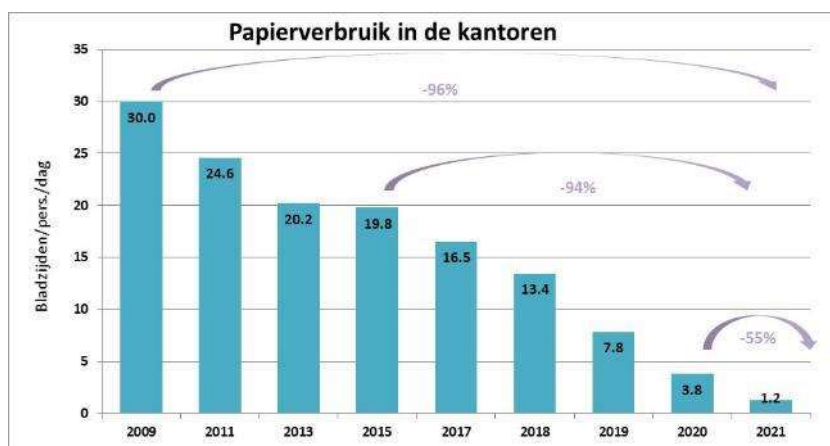
a) **In de kantoren gebruikt papier:** hierbij gaat het om 100 % A4-kringlooppapier van 80 gram dat personeelsleden gebruiken voor het printen van documenten.

Indicator: aantal geprinte vellen per persoon per dag.

Resultaat 2021: 1,2 vellen/persoon/werkdag.

In absolute cijfers bedroeg de totale hoeveelheid papier die in 2021 werd gebruikt 0,6155 miljoen bladzijden. Dit was 1,354 miljoen bladzijden in 2020 en 2,797 miljoen bladzijden in 2019.

Het papierverbruik per persoon per dag is in 2021 gedaald met **55 %** ten opzichte van 2020 en met **94 %** ten opzichte van 2015. De doelstelling om het papierverbruik met 5 % te verminderen ten opzichte van 2015 wordt **sinds 2016 gehaald**.



Figuur 13: Aantal geprinte vellen per personeelslid per werkdag

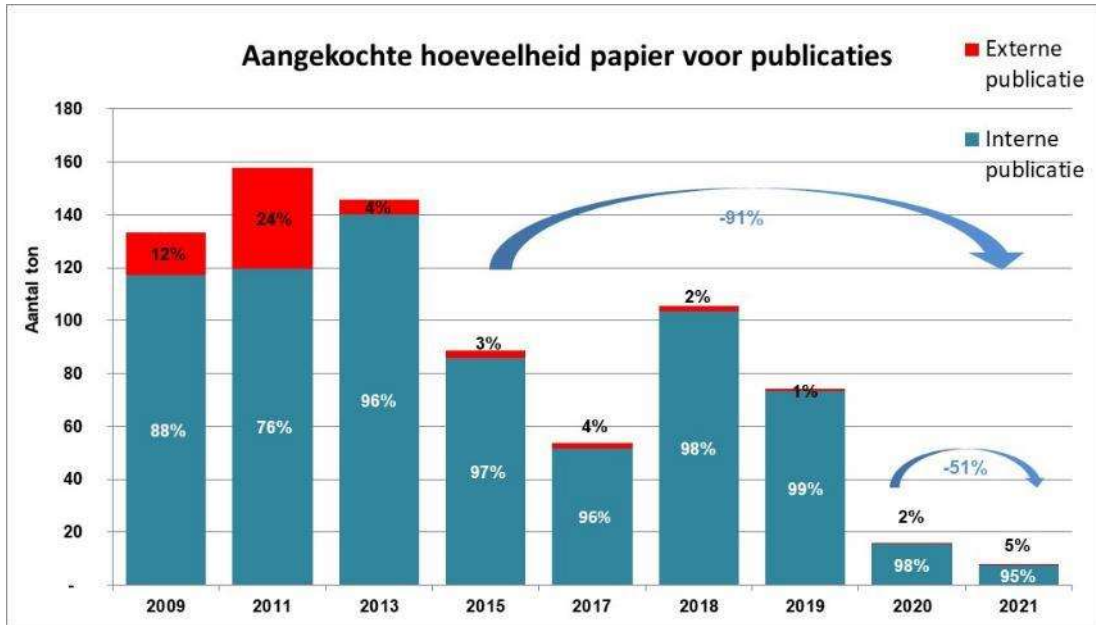
b) **Voor publicaties gebruikt papier:** hierbij gaat het uitsluitend om papier dat door de eenheid Drukkerij wordt gebruikt om kopieën²⁰ van vergaderstukken van de leden en communicatiemateriaal te maken (brochures, posters, visitekaartjes enz.). Zulk materiaal wordt vaak in kleurendruk en op speciaal papier uitgebracht (geen kringlooppapier).

Indicatoren: hoeveelheid aangekocht papier voor publicaties (in ton); percentage kringlooppapier dat voor publicaties wordt gebruikt; aantal herdrukken (correcties).

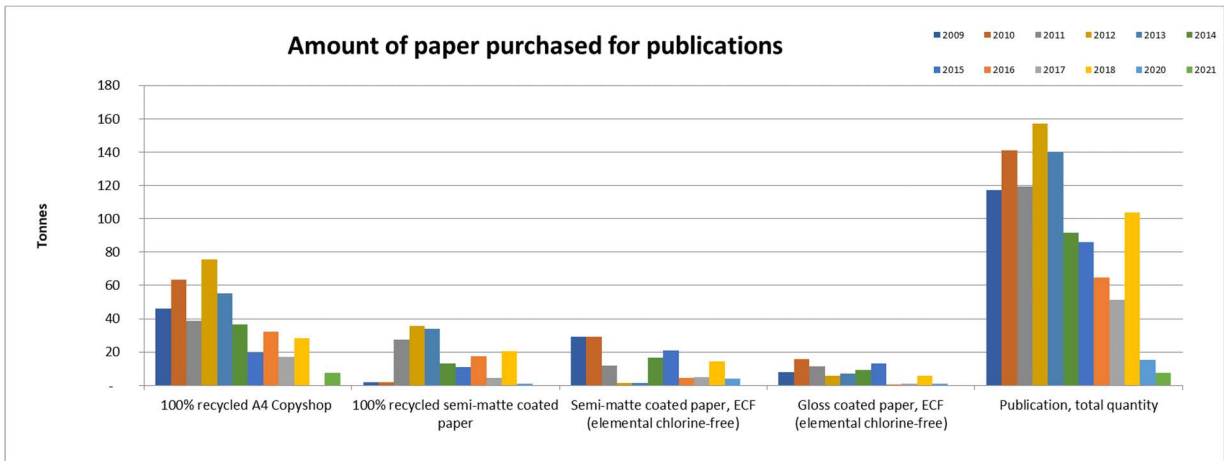
Resultaat 2021: de hoeveelheid voor **publicaties** gebruikt papier is in 2021 met **51 %** gedaald ten opzichte van 2020.

De totale hoeveelheid **kringlooppapier** die in 2021 werd aangekocht bedroeg 7 484,40 kg. Dit was 864 kg in 2020 en 48 698 kg in 2019.

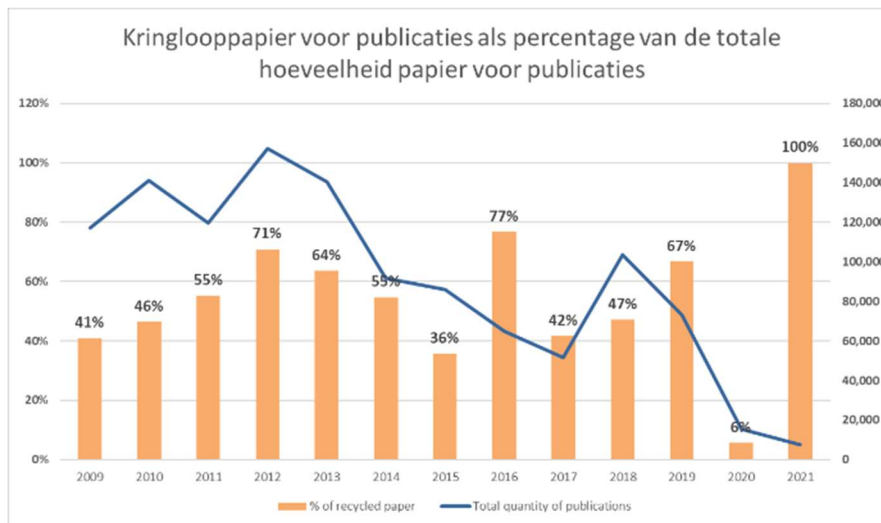
²⁰ Op 100 % A4-kringlooppapier van 80 gram dat zwart-wit en dubbelzijdig wordt bedrukt.



Figuur 14: Hoeveelheid voor publicaties aangekocht papier in ton per jaar



Figuur 15: Hoeveelheid aangekocht papier in ton per jaar per soort papier



Figuur 16: Kringlooppapier voor publicaties als percentage van de totale hoeveelheid papier voor publicaties

Toelichting bij de gegevens

Indicator “hoeveelheid aangekocht papier voor publicaties”: de hoeveelheid voor **interne publicaties** gebruikt papier wordt berekend op basis van de door de drukkerij van de Comités aangekochte hoeveelheid papier. Het betreft hier dus niet de hoeveelheid werkelijk gebruikt papier. Tot vorig jaar ging de papiervoorraad ongeveer 3 jaar mee. Ten gevolge van de COVID-19-pandemie, waardoor de papierbehoefte van elk Comité aanzienlijk afnam, is de papiervoorraad van 2018 nog niet opgebruikt en kan die langer worden benut (naar schatting in totaal 4 à 5 jaar).

De stijging van het papierverbruik in 2018 houdt rechtstreeks verband met de aankoop van een grote hoeveelheid papier dat jaar (aanleg van een voorraad vóór afloop van het lopende contract). In 2019 en 2020 nam dat gebruik weer af omdat er geen papier werd aangekocht.

De hoeveelheid voor **externe publicaties** gebruikt papier wordt berekend op basis van het aantal bij externe drukkers geplaatste bestellingen.

Analyse van de resultaten

Net als het energieverbruik is ook het papierverbruik in 2021 enorm gedaald ten opzichte van 2020 en 2019. 2021 kan niet als representatief jaar worden beschouwd, maar ten gevolge van de pandemie en omdat het erop lijkt dat beide Comités hun papierverbruik steeds verder verminderen, is er duidelijk sprake van een dalende trend in het papierverbruik.

De hoeveelheid **in de kantoren gebruikt papier** is met ongeveer **55 %** gedaald, wat een direct effect is van de COVID-19-pandemie en het geringe aantal gebruikers van de gebouwen. Omdat bijna alle personeelsleden het grootste deel van 2021 hebben getelewerkt, werden de printers logischerwijs veel minder benut, wat leidde tot een flinke afname van de per persoon gebruikte hoeveelheid papier.

De hoeveelheid **voor publicaties gebruikt papier** is met **51 %** gedaald ten opzichte van 2020. Dat houdt verband met het feit dat alle leden en personeelsleden konden telewerken. De meeste vergaderingen, vooral die waaraan leden deelnamen, vonden voor een groot deel online plaats. Verder werden geen fysieke evenementen met bezoekers meer gehouden. De meeste publicaties verschijnen sindsdien digitaal en worden niet meer gedrukt of geprint.

Vóór de pandemie waren de Comités begonnen met een **aanpak om het papierverbruik te rationaliseren** tijdens vergaderingen. Het EESC heeft een strategie vastgesteld voor papierarme vergaderingen en het CvdR een strategie voor papierloze vergaderingen waarbij het streeft naar 100 % digitale documenten. Als er weer meer activiteiten fysiek in de gebouwen zullen plaatsvinden, mag opnieuw een toename van het papierverbruik worden verwacht, maar desondanks lijken de strategieën van de Comités om minder resp. geen papier te gebruiken, hun vruchten af te werpen.

De sterke stijging van het percentage **kringlooppapier** dat voor publicaties wordt gebruikt (100 % in 2021 ten opzichte van 6 % in 2020) komt doordat voor publicaties uitsluitend A4-kringlooppapier werd **aangekocht**. In 2021 is geen enkel ander formaat papier voor publicaties aangekocht.

Als voor publicaties een ander soort papier moet worden gebruikt (bijvoorbeeld voor omslagen), dan is dat in de regel gemaakt van pulp dat is gebleekt volgens een ECF- (*Elementary Chlorine Free*) of TCF-procedé (*Totally Chlorine Free*).

Het aantal opnieuw gedrukte documenten naar aanleiding van correcties (gramsgewicht) in de drukkerij is met 1,4 % gestegen ten opzichte van de totale hoeveelheid aangekocht papier. De belangrijkste reden hiervoor is dat in 2021 minder papier werd aangekocht dan in 2020.

Gerealiseerde acties

Het EESC en het CvDR willen als instellingen verantwoordelijk handelen en hebben daarom sinds de invoering van hun MBS in 2009 een reeks maatregelen genomen om hun papierverbruik te verminderen of tot nul terug te brengen, of om het gebruik van kringlooppapier te bevorderen. Enkele voorbeelden van gerealiseerde acties (onvolledig overzicht)²¹:

- Gebruik in de kantoren en aankoop voor publicaties van 100 % A4-kringlooppapier (om te printen)²².
- Bijna volledige vervanging van individuele printers door gedeelde printers.
- Digitalisering van administratieve, financiële en HR-procedures.

In uitvoering zijnde of te realiseren acties

- CvDR: tenuitvoerlegging van een digitale communicatiestrategie.
- EESC: tenuitvoerlegging van een strategie voor papierarme vergaderingen.
- CvDR: tenuitvoerlegging van een strategie voor papierloze vergaderingen.
- EESC en CvDR: digitalisering van meer administratieve, financiële en HR-procedures.

Bewustmaking van het personeel: de Comités organiseren regelmatig bewustmakingscampagnes (“print alleen als het nodig is”). Als gevolg van de COVID-19-pandemie, waardoor het personeel werd gedwongen om te telewerken en de leden hybride of online vergaderingen en plenaire zittingen moesten houden, zijn in 2021 geen bewustmakingscampagnes georganiseerd. Omwille van de efficiëntie en coherentie zal de volgende campagne worden georganiseerd als weer meer personeel en leden regelmatig terug naar kantoor komen.

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren uit het SRD:

i11) Gebruikte aantal vellen kantoorpapier per werknemer (voltijdeequivalent, VTE) per dag (vellen papier/VTE/werkdag). De Comités gebruiken de indicator vellen papier/persoon/werkdag, die niet in overeenstemming is met het SRD. De meeteenheid is het totale aantal werknemers en niet het aantal VTE's.

i12) Percentage van het aangekochte kantoorpapier dat een milieucertificaat heeft van de totale hoeveelheid aangekocht kantoorpapier (%). De Comités gebruiken deze indicator.

Benchmarks voor topprestaties (SRD):

b4) 15 vellen papier/VTE/werkdag.

Omdat de indicator van de Comités betrekking heeft op het aantal personen, kan die momenteel niet worden vergeleken met de benchmark voor topprestaties.

b5) Gebruikte kantoorpapier is voor 100 % gerecycleerd of gecertificeerd volgens een milieukeur van ISO-type I (bijv. EU-milieukeur). Het door de Comités aangekochte kantoorpapier is gecertificeerd als 100 % kringlooppapier. Sinds 2019 gebruiken de Comités soms niet 100 % kringlooppapier maar papier dat het FSC-keurmerk heeft.

²¹ Alle acties zijn opgenomen in de tabel “Beschrijving van significante milieuaspecten” in de bijlage bij dit document.

²² Sinds 2019 wordt papier met het FSC-keurmerk gebruikt als gevolg van de sluiting van de fabriek die de Comités kringlooppapier leverde.

3.5 Afval



Doelstelling: doorgaan met de vermindering van de hoeveelheid afval in de periode 2018-2021 met 5 % (ten opzichte van 2017) en kwalitatieve verbetering van de afvalscheiding.

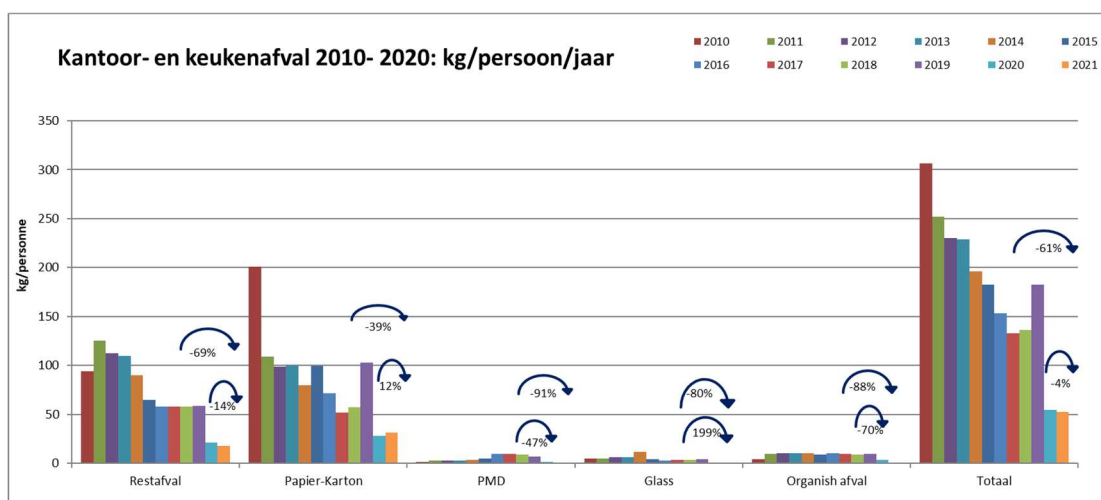
Indicator: hoeveelheid kantoor- en keukenafval per persoon per jaar (in kg).

Resultaat 2021: **52,3 kg** afval/persoon/jaar.

Hoeveelheid afval in de laatste drie jaar per type afval en totale aantallen, uitgedrukt in kg:

Type afval	2021	2020	2019
Restafval	28 661	34 212	95 300
Papier/karton	49 530	45 709	166 530
PMD	1 337	2 585	10 912
Glas	1 240	428	7 138
Organisch afval	1 777	6 030	15 910
TOTAAL	82 545	88 964	295 790

De hoeveelheid afval is in 2021 gedaald met **4 %** ten opzichte van 2020 en met **61 %** ten opzichte van 2017 (referentiejaar).



Figuur 17: Kantoor- en keukenafval in ton per persoon per jaar

Toelichting bij de gegevens

De gegevens over afval worden aangeleverd door een contractant. Sinds juni 2014 zijn de gegevens gebaseerd op het daadwerkelijke gewicht van de afvalstoffen.

Om de gegevens van verschillende jaren met elkaar te kunnen vergelijken, wordt alleen het kantoor- en keukenafval in aanmerking genomen. De gegevens over bouwafval en andere types afval worden afzonderlijk verzameld en geanalyseerd.

Analyse van de resultaten

De in 2020 ingezette daling van de hoeveelheid afval heeft zich in 2021 voortgezet (afname met ongeveer 4 % in 2021 t.o.v. 2020). Deze daling hangt samen met de COVID-19-pandemie, die tot in 2021 voortduurde, maar werd afgeremd doordat de activiteiten geleidelijk werden hervat. De meerderheid van het personeel en de leden zijn in 2021 blijven telewerken, wat direct van invloed bleef op de hoeveelheid kantoorafval. In 2020 waren de cateringdiensten (kantine, keuken, cafetaria's, catering) vanaf de eerste lockdown opgeschort, maar vanaf september 2021 werden de activiteiten hervat (de cafetaria was vanaf half september doorlopend geopend en de kantine bood vanaf half oktober een beperkt aantal gerechten aan).

Voor de verschillende categorieën afvalstoffen is er sprake van een algemene neerwaartse trend, met uitzondering van het glasafval. De toename daarvan is het gevolg van het streven om kunststofverpakkingen voor eenmalig gebruik, met name plastic flessen, geleidelijk door glazen verpakkingen te vervangen.

Ook de hoeveelheid papier- en kartonafval is toegenomen. Deze toename komt doordat diverse diensten hun spullen zijn gaan sorteren en deels weggooien voorafgaand aan hun verhuizing naar andere kantoorruimten als gevolg van werkzaamheden in de gebouwen, zoals in BvS en REM. De toename van de hoeveelheid papier- en kartonafval komt verder doordat in 2021 sommige archieven zijn afgevoerd.

Het voedselafval is hoofdzakelijk afkomstig van de catering voor evenementen. Omdat er sinds 2020 erg weinig evenementen zijn geweest, waren er ook erg weinig overgebleven hapjes die hoefden te worden weggegooid. Als boekingen worden gewijzigd, worden de ongebruikte producten zoveel mogelijk hergebruikt. De voedselscheningen zouden in september 2022 kunnen worden hervat als het aantal georganiseerde evenementen blijft stijgen (zie hoofdstuk 3.10).

De hoeveelheid afval is sinds de invoering van het MBS **in het algemeen verminderd**. Ook al is er in sommige jaren sprake van een stijging van de hoeveelheid afval, de voortdurende inspanningen van de Comités op het gebied van afvalpreventie en bewustmaking van afvalvermindering werpen hun vruchten af.

De hoeveelheid **papierafval** is in 2019 heel sterk toegenomen (+80 % ten opzichte van 2018). Dat kwam doordat dat beide Comités dat jaar een aanzienlijk deel van hun archieven hebben afgevoerd, wat goed was voor circa 160 ton papier.

Permanente acties

Er zijn veel soorten afval: papier uit de kantoren, PMD, organisch afval uit de keuken, afval van de drukkerij en de medische diensten, afval door IT-apparatuur die wordt afgeschreven enz. enz. Al dit afval wordt ingezameld door een erkende onderneming overeenkomstig een daartoe afgesloten raamcontract.

De Comités hebben talrijke maatregelen genomen om enerzijds de hoeveelheid afval te verminderen en anderzijds afval te scheiden conform de geldende regelgeving. Enkele voorbeelden van gerealiseerde acties (onvolledig overzicht)²³:

²³ Alle acties zijn opgenomen in de tabel "Beschrijving van significante milieuaspecten" in de bijlage bij dit document.

- **Afvalscheiding** (d.w.z. aparte bakken voor verschillende soorten afval) door personeel, leden, contractanten en bezoekers.
- **Kwaliteitscontrole** van de afvalscheiding via regelmatige audits, en corrigerende maatregelen.
- **Voorlichting en bewustmaking** van personeel en bezoekers (campagnes, posters, instructiebordjes).
- **Ecotips** voor de organisatoren van evenementen (zie hoofdstuk 3.11). Speciale preventieve acties en follow-upmaatregelen voor de grootste drie evenementen.
- **Gevaarlijke afvalstoffen** worden apart ingezameld conform de geldende regelgeving: AEEA, toners en cartridges van printers, tl-buizen en gloeilampen, gebruikte oliën, verblikken, naalden van de medische diensten enz.
- Het voedselafval (**organisch afval**) van cateringactiviteiten wordt omgezet in biogas²⁴.
- **Voedselschenking**: bepaalde soorten voedsel en hapjes die de cateringdiensten overhouden, worden niet weggegooid maar verpakt en geschonken aan mensen in precare situaties²⁵. Zie hoofdstuk 3.10.
- **Plastic afval**: het gebruik van kunststof materialen voor eenmalig gebruik (plastic flessen, verpakkingen enz.) is verboden bij cateringactiviteiten, overeenkomstig de EU-strategie voor kunststoffen in de circulaire economie. Bovendien zijn er in de gebouwen leidingwaterkoelers geplaatst. Verder wordt er een **actief beleid gevoerd ter bevordering van het gebruik van duurzame materialen** in plaats van materialen voor eenmalig gebruik. Zo zijn wegwerpbekertjes tijdens evenementen verboden en worden de personeelsleden aangemoedigd hun eigen kopje of mok te gebruiken (tijdens de pandemie werd die laatste maatregel uit voorzorg tijdelijk opgeschort).
- **Hergebruik**: afgeschreven IT-apparatuur en kantoormeubilair wordt overeenkomstig een specifiek contract geschonken aan een vereniging die instaat voor het hergebruik ervan.

In uitvoering zijnde of te realiseren acties

- Inrichting van “**sorteerpunten**” in de gebouwen om de meest voorkomende, kleinere afgedankte voorwerpen in te zamelen.

Europese Week van de Afvalvermindering 2021

De Comités organiseren elk jaar een bewustmakingscampagne in het kader van de Europese Week van de Afvalvermindering. In 2021 werden er activiteiten georganiseerd rond het thema “**circulaire gemeenschappen**”.

Om dit thema te illustreren en het personeel daarover voor te lichten, zijn een speciale intranetsite en een Teamsgroep opgezet met diverse artikelen, links naar webinars en websites en filmfragmenten. Daarbij is succesvol samengewerkt met de EMAS-diensten van andere instellingen en met de betrokken afdelingen en eenheden van de Comités.

Vanwege COVID-19 en omdat bijna alle (personeels)leden telewerkten, vond de campagne in het kader van de Europese Week van de Afvalvermindering 2021 hoofdzakelijk online plaats. Wel is een bezoek gebracht aan Tournevie (een betaalbare en ecologische bibliotheek voor gereedschap) en werd samen met de vereniging R-use Fabrik in de Comités een workshop over hergebruik georganiseerd.

²⁴ Zoals opgemerkt zijn de cateringdiensten sinds 16 maart 2020 opgeschort. Het organisch afval dat in de bakken voor restafval wordt gedeponneerd (bijv. in de keukentjes) wordt niet apart ingezameld.

²⁵ De voedselschenken zijn ten gevolge van de COVID-19-pandemie opgeschort. In 2021 hebben er geen activiteiten met catering plaatsgevonden.

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren uit het SRD:

i7) Totale jaarlijkse productie van kantoorafval per werknemer (voltijdequivalent, VTE) (kg/VTE/jaar). De door de Comit es gebruikte indicator heeft betrekking op de hoeveelheid kantoor- en keukenafval en wordt berekend per persoon en niet per VTE.

i8) Totale jaarlijkse hoeveelheid meubilair, apparatuur en kantoorbenodigdheden die is hergebruikt (kg/VTE/jaar, uitgespaarde EUR voor aankoop/VTE/jaar). De Comit es gebruiken deze indicator niet.

i9) Kantoorafval dat wordt gerecycleerd als % van het totale afval, naar gewicht (%). De Comit es gebruiken deze indicator niet.

i10) Restkantoorafval als % van het totale afval, naar gewicht (%). De Comit es gebruiken deze indicator niet.

Benchmarks voor topprestaties (SRD):

b2) Er worden geen afvalstoffen gestort die in de kantoorgebouwen zijn geproduceerd. Dit is het geval voor het kantoorafval van de Comit es.

b3) Totale afvalproductie in kantoorgebouwen bedraagt minder dan 200 kg/werknemer (VTE)/jaar. Omdat de indicator van de Comit es betrekking heeft op het aantal personen, kan die momenteel niet worden vergeleken met de benchmark voor topprestaties.

3.6 Groene overheidsopdrachten



Doelstelling: opname van milieuclausules in aanbestedingen om de aankoop van meer milieuvriendelijke producten en de levering van meer milieuvriendelijke diensten een structureel karakter te geven.

Indicatoren

- Percentage aanbestedingen dat milieucriteria bevat.
- Percentage aanbestedingen in de categorieën “*top green*”, “*medium green*” en “*low green*”.

Procedure

De Comités hebben een procedure ingevoerd waarbij de EMAS-dienst verplicht moet worden geraadpleegd over alle aanbestedingen waarvan de waarde wordt geschat op 25 000 EUR of meer (gezamenlijke diensten) en op 60 000 EUR of meer (eigen diensten). De aanbestedingen worden geanalyseerd en op basis van de milieu-impact ervan aangemerkt als aanbesteding met een geringe, gemiddelde of grote milieu-impact²⁶.

Als het voorwerp van de opdracht het toelaat, kiezen de Comités goederen en diensten met een kleinere milieu-impact. De milieucriteria variëren afhankelijk van het soort aanbesteding. Dit kunnen criteria zijn die in de technische specificaties worden opgenomen (bijv. de opname in alle contracten van de verplichting om schoonmaakmiddelen en onderhoudsproducten met een milieukeur te gebruiken), of gunningscriteria om de meest milieuvriendelijke inschrijvingen te bevoordelen.

Milieucriteria kunnen onder meer betrekking hebben op de behandeling van afvalstoffen, de opslag van gevaarlijke producten, het soort producten en materialen (producten met een milieukeur krijgen de voorkeur indien op de markt verkrijgbaar) of de energiestatistiek van elektrische en elektronische apparatuur.

Interinstitutionele GPP-helpdesk

De Comités maken gebruik van een interinstitutionele helpdesk die door het Europees Parlement wordt beheerd en die hen helpt met groene overheidsopdrachten. Deze helpdesk beantwoordt specifieke vragen over aanbestedingen, assisteert bij het formuleren van duurzame technische specificaties en helpt mee bij het up-to-date houden van een databank (over marktstudies, nieuwe duurzame producten enz.). Voor de verantwoordelijke diensten worden in dit verband regelmatig presentaties over specifieke thema's georganiseerd. De nieuwe interinstitutionele overeenkomst inzake de GPP-helpdesk voor de periode 2021-2024 heeft ook betrekking op de duurzaamheidsaspecten en niet meer alleen op de milieuaspecten van aanbestedingen.

²⁶ Deze indeling gebeurt aan de hand van twee criteria: de geschatte waarde van de aanbesteding en het voorwerp van de opdracht. In sommige aanbestedingen kunnen niet of slechts heel beperkt milieucriteria worden opgenomen. Die worden aangemerkt als aanbestedingen met een geringe milieu-impact.

Resultaat 2021

In 2021 hebben de Comités **25** aanbestedingen gepubliceerd. Over **12** daarvan is de EMAS-dienst volgens bovenstaande procedure geraadpleegd. De 13 aanbestedingen waarover de EMAS-dienst niet is geraadpleegd, waren aanbestedingen van geringe of gemiddelde waarde.

100 % van de aanbestedingsdocumenten die ter raadpleging werden voorgelegd bevatten milieuclausules. Het ging daarbij om standaardclausules die in alle aanbestedingen van het EESC en het CvDR worden opgenomen en waarin wordt gewezen op het milieubeleid van de Comités en hun EMAS- en ISO 14001-certificering. Afhankelijk van het voorwerp van de opdrachten waren soms ook bepaalde specifieke milieucriteria in de aanbestedingsdocumenten opgenomen.

Indeling op basis van milieu-impact

Van de 25 in 2021 gepubliceerde aanbestedingen waren er:

2 aanbestedingen met een grote milieu-impact

- Studiebureau gespecialiseerd in bouwkunde en speciale technieken voor opdrachten in het kader van onroerendgoedprojecten, herinrichting van dienstruimten, speciale technieken en bijstand op diverse bouwkundige gebieden.
- Kleinschalige opknopbeurt van het gebouw aan de Van Maerlantstraat 2, 1000 Brussel (VMA-gebouw).

2 aanbestedingen met een gemiddelde milieu-impact

- Levering van fotografiediensten (EESC).
- Volledig onderhoud van de uitrusting voor toegang tot gevels en daken.

21 aanbestedingen met een geringe milieu-impact

- Raamcontracten voor de uitvoering van studies, contracten voor de levering van vertolkingsapparatuur en/of tolkdiensten voor externe conferenties, raamcontract voor de levering van simultaanvertolkingsdiensten tijdens videoconferenties, contract voor analyses door een erkend laboratorium, aankoop van een enkelzijdige lamineermachine voor de drukkerij.

Categorieën *low/medium/top green*

Om de statistieken niet te vertroebelen, zijn alleen de aanbestedingen met een gemiddelde en grote milieu-impact in aanmerking genomen. Dit jaar is de berekening uitgevoerd voor de vier voornoemde aanbestedingen, die ook de aanbestedingen met de grootste waarde waren.

- *Top green*: **100 %**
- *Medium green*: **0 %**
- *Low green*: **0 %**

In 2021 kunnen enkele “top green”-aangebestedingen worden beschouwd als innovatief of zelfs exemplarisch op het gebied van duurzaamheids- en milieuaspecten. Dit is met name het geval voor de aanbesteding voor de opknopbeurt van het VMA-gebouw, die van begin af aan zo is opgezet dat de milieueffecten tot een minimum worden beperkt. Milieu- en duurzaamheidscriteria zijn systematisch in deze aanbesteding geïntegreerd. Voorbeelden: algemene doelstelling om de energieprestaties van de technische apparatuur en installaties te verbeteren, opname van circulaire-renovatiecriteria, herinrichting gericht op meer

duurzaamheid met volledig demonteerbare en herbruikbare scheidingswanden, keuze van milieuvriendelijkere materialen enz.

Permanente acties

- 100 % groene stroom.
- 100 % schoonmaakmiddelen met milieukeur²⁷. Ook in de aanbesteding voor het nieuwe schoonmaakcontract zijn milieucriteria opgenomen (scheiding en recycling van afvalstoffen, gebruik van ecologische producten enz.).
- Onderhoud van groene ruimten zonder pesticiden en chemische meststoffen.
- Verven en vernissen met milieukeur.
- Hout gebruikt bij werkzaamheden heeft het FSC- of PEFC-keurmerk.
- Papier gebruikt in de kantoren is 100 % kringlooppapier of papier met milieukeur²⁸.
- Kantoorbenodigdheden voldoen aan de milieucriteria.

Specifieke indicator: schoonmaakmiddelen

Doelstelling: aankoop van milieuvriendelijkere schoonmaakmiddelen en verbruiksartikelen.

Indicator: percentage schoonmaakmiddelen met een milieukeur.

Resultaat 2021: 100 % van de in 2021 gebruikte schoonmaakmiddelen had een milieukeur, net als in 2020. Tegelijkertijd neemt de hoeveelheid gebruikte producten af.

Er zij op gewezen dat in 2021 in het kader van de naar aanleiding van COVID-19 genomen gezondheidsmaatregelen ontsmettingsmiddelen en hydroalcoholische gels zijn gebruikt.

Ter informatie: de gebruikte milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen zijn snel en volledig biologisch afbreekbaar. Ze bevatten noch bioaccumulerende grondstoffen noch genitreeerde muskusverbindingen (geurmiddelen) en zijn gebaseerd op oppervlakteactieve stoffen van plantaardige of minerale oorsprong. Bovendien kunnen de navulpakken worden gerecycleerd en de doseerflessen worden hergebruikt.

Analyse van de resultaten

De hoeveelheid gebruikte producten is in 2021 met 5 % gedaald ten opzichte van 2020 en met 90 % ten opzichte van 2012. Deze daling komt voornamelijk omdat de kantoren in 2021 alleen werden schoongemaakt als er mensen aanwezig waren geweest. In 2021 zijn alleen milieuvriendelijke producten gebruikt, want er was geen enkele specifieke vloerbehandeling nodig.

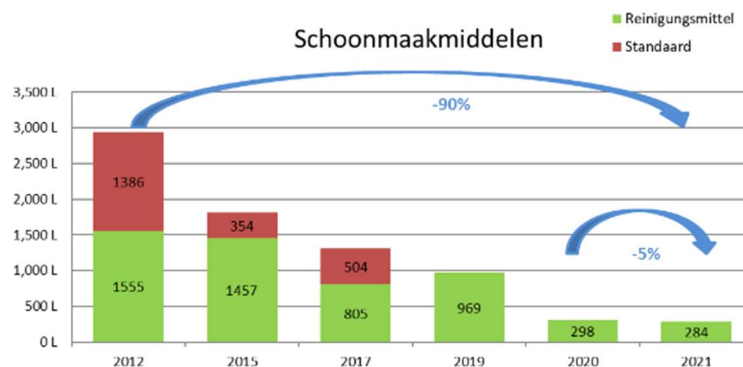
De belangrijkste redenen voor deze jarenlange aanzienlijke daling zijn:

- voor specifieke schoonmaaktaken wordt steeds meer gebruik gemaakt van speciale producten en deze blijken doeltreffender te zijn. Daar waar multifunctionele producten doeltreffend zijn, worden deze nog steeds gebruikt;

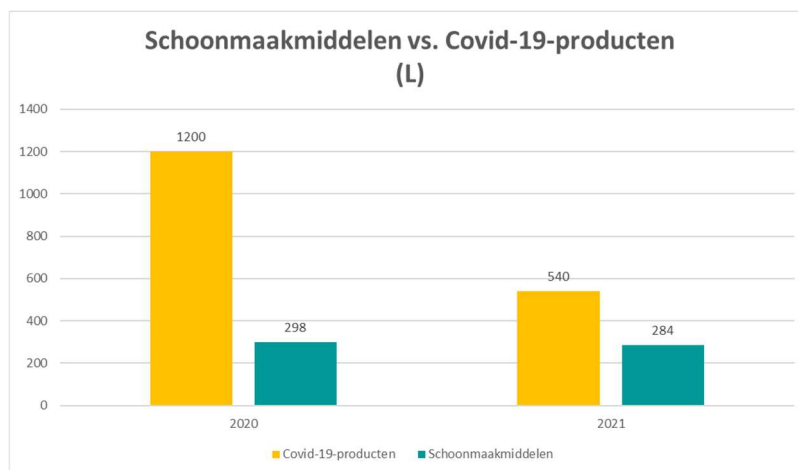
²⁷ Met uitzondering van de ontsmettingsmiddelen en hydroalcoholische gels die in het kader van de naar aanleiding van COVID-19 genomen gezondheidsmaatregelen worden gebruikt.

²⁸ Sinds 2019 wordt eenmalig papier met het FSC-keurmerk gebruikt als gevolg van de sluiting van de fabriek die de Comités kringlooppapier leverde.

- voor een optimale benutting van de schoonmaakmiddelen wordt een systeem van automatische productdistributie toegepast;
- er worden poetsdoeken van microvezels gebruikt waarbij minder of zelfs helemaal geen schoonmaakmiddelen nodig zijn (alleen water).



Figuur 18: Gebruikte schoonmaakmiddelen. Milieuvriendelijke en standaardproducten



Figuur 19: Ontsmettingsmiddelen waaronder hydroalcoholische gels – schoonmaakmiddelen

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren uit het SRD:

i118) Percentage van het totale aantal aanbestedingen waarin milieucriteria zijn opgenomen, uitgesplitst naar productcategorie (%). De Comit es gebruiken deze indicator.

Benchmarks voor topprestaties (SRD):

b40) 100 % van de aanbestedingen bevat milieucriteria die minimaal het prestatieniveau vereisen dat is vastgesteld in de EU-criteria voor groene overheidsopdrachten (GPP), voor producten waarvoor EU-criteria voor groene overheidsopdrachten bestaan (bijvoorbeeld kantoorpapier, schoonmaakproducten, meubilair). De Comit es voldoen voor 100 % aan dit criterium.

3.7 Dienstauto's



Doelstelling: vermindering van de vervuiling door dienstauto's.

De Comités beschikken samen over zeven dienstauto's: drie voor het EESC en vier voor het CvdR.

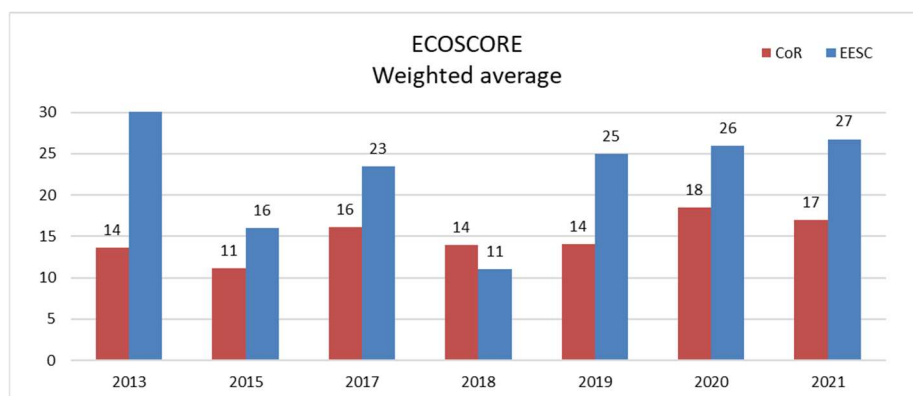
Indicatoren: ecoscore en gewogen gemiddelde ecoscore.

De **ecoscore** is een bepaald aantal punten dat voertuigen krijgen op basis van hun milieuprestaties. Daarbij worden meerdere milieugevolgen in aanmerking genomen: broeikas effect (voornamelijk als gevolg van CO₂-uitstoot), luchtkwaliteit (uitstoot van stikstofdioxide-microdeeltjes, die gezondheid en ecosystemen aantasten) en geluidshinder. Alle voertuigen krijgen een score tussen de 0 en 100 punten. Hoe dichterbij 100 ligt, hoe minder vervuilend het voertuig is²⁹.

De **gewogen gemiddelde ecoscore** is een gewogen gemiddelde op basis van de som van de ecoscores van alle voertuigen, gecorrigeerd naar het aandeel van de door de voertuigen afgelegde kilometers in het totaal. Deze indicator werd in 2015 ingevoerd om een nauwkeuriger beeld te krijgen van de voortgebrachte emissies, rekening houdend met de afgelegde afstanden.

Resultaat 2021

De milieuprestaties van de dienstauto's zijn sinds de invoering van deze indicator in het algemeen verbeterd. Hieronder de gemiddelde ecoscore van alle voertuigen van beide Comités in 2021.



Figuur 20: Ecoscore van de dienstauto's van EESC en CvdR

Permanente acties

- Opname van milieucriteria in de leasecontracten.
- Keuze voor minder vervuilende dienstauto's: drie hybride auto's en één elektrische auto.
- Cursussen milieuvriendelijk rijden voor de chauffeurs om de milieu-impact te beperken.

²⁹ www.ecoscore.be

3.8 Mobiliteit



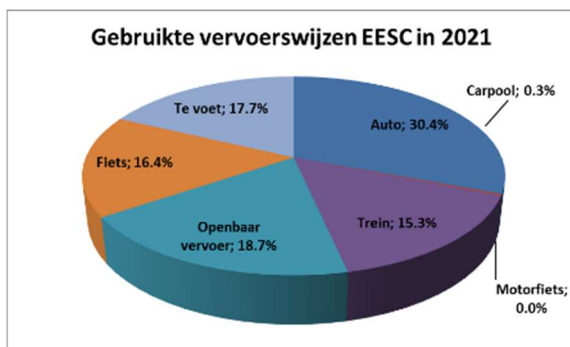
Doelstelling: vermindering van de milieu-impact van het woon-werkverkeer van het personeel.

Indicatoren:

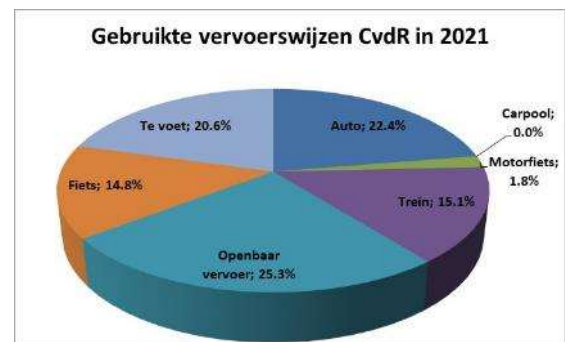
- percentage personeelsleden dat verklaart voornamelijk gebruik te maken van een duurzame vervoerswijze voor het woon-werkverkeer;
- percentage personeelsleden dat een bijdrage voor het gebruik van het openbaar vervoer ontvangt;
- aantal personeelsleden dat de kilometervergoeding voor het gebruik van de fiets ontvangt (EESC);
- aantal telewerkdagen en aantal telewerkers (incidenteel/structureel telewerken).

Resultaat 2021: 75,8 % van de personeelsleden van het CvdR en 69,6 % van de personeelsleden van het EESC maakt gebruik van duurzame vervoerswijzen.

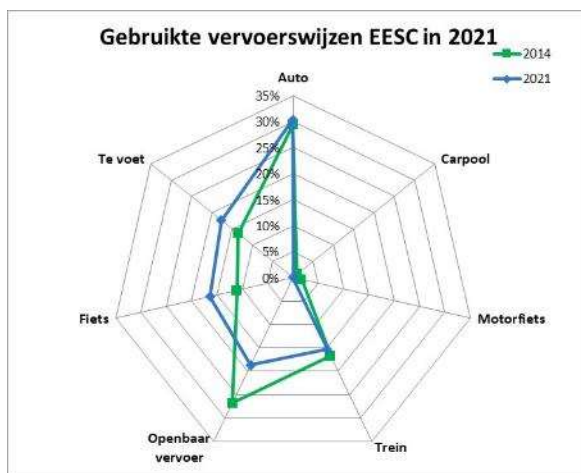
Deze cijfers zijn afkomstig uit de in het EESC en het CvdR gehouden mobiliteitsenquête. De laatste enquête was in 2021. Het in 2021 ingevoerde bedrijfsvervoerplan (BVP) voor 2021-2023 is voorbereid op basis van de ervaringen met het actuele mobiliteitsbeleid en omvat ook een planning voor innovatieve activiteiten. Het BVP van het EESC is door Leefmilieu Brussel goedgekeurd. Dat van het CvdR is in afwachting van goedkeuring door dezelfde instantie.



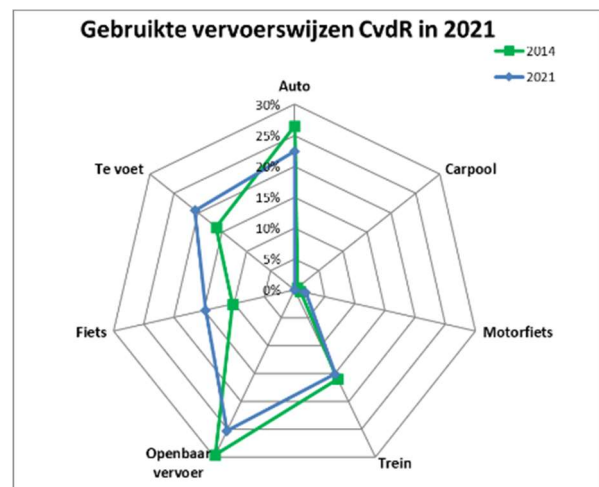
Figuur 21: Gebruikte vervoerswijzen voor woon-werkverkeer door EESC-personeel



Figuur 22: Gebruikte vervoermiddelen voor woon-werkverkeer door CvdR-personeel

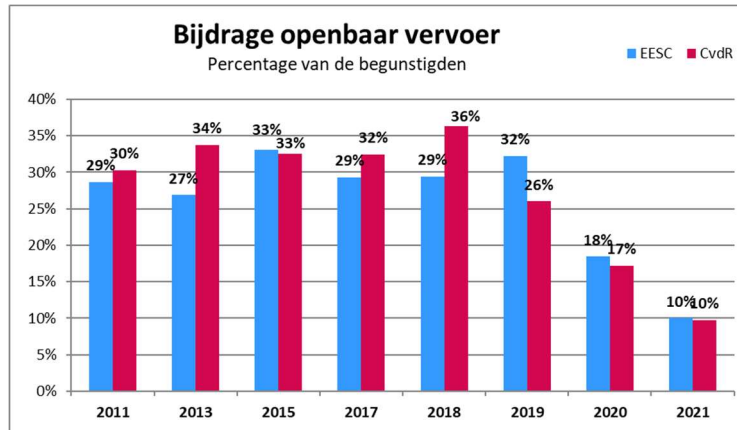


Figuur 23: Gebruikte vervoerswijzen voor woon-werkverkeer

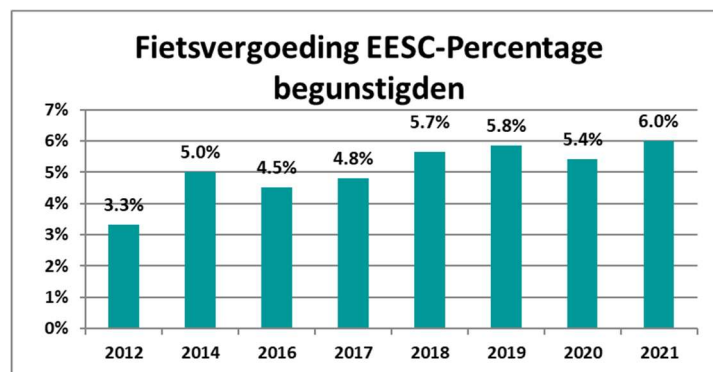


Figuur 24: Gebruikte vervoerswijzen voor woon-werkverkeer

In 2021 heeft het merendeel van het personeel getelewerkt. Dat had direct gevolgen voor het woonwerkverkeer. Bij gebrek aan gegevens kan deze impact niet worden gemeten³⁰. Evenmin kan het aantal telewerkers worden berekend omdat alle personeelsleden sinds de eerste lockdown in 2020 permanent “incidenteel telewerken” (zo wordt dit sindsdien in het HR-systeem geregistreerd), ook het personeel dat wel in de gebouwen aanwezig is. De gebruikelijke indicator “aantal telewerkdagen en aantal telewerkers” kan daarom niet meer worden vastgesteld.



Figuur 25: Percentage personeelsleden dat een bijdrage voor het gebruik van het openbaar vervoer ontvangt



Figuur 26: Percentage personeelsleden dat de kilometervergoeding voor het gebruik van de fiets ontvangt (EESC)

Permanente acties

Uit de CO₂-balans van de Comit es blijkt dat personenvervoer de grootste veroorzaker is van CO₂-emissies. De mobiliteit van hun personeel heeft bovendien rechtstreekse gevolgen voor de luchtkwaliteit en voor de gezondheid van iedereen. Het EESC en het CvdR voeren een actief beleid om hun personeel aan te moedigen tot het gebruik van milieuvriendelijkere vervoersmiddelen, namelijk het openbaar vervoer, de fiets, lopen en carpooling.

- Financi le bijdrage in de kosten van openbaarvervoerabonnementen (EESC en CvdR).
- Kilometervergoeding voor verplaatsingen per fiets (EESC).
- Telewerken en flexibele werktijden om verkeersopstoppingen tijdens de spitsuren te verminderen.
- Dienstfietsen, fietsenstallingen en faciliteiten voor fietsers, waaronder bakfietsen.
- Uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen voor carpoolers en motorfietsen.
- Evenementen zoals *Friday Walk/Bike Day* en *Step Challenge*.
- Deelname aan de interinstitutionele initiatieven *V lo Mai* en *Walking Challenge*.

³⁰ Er zijn geen gegevens beschikbaar over de vervoerswijzen die zijn gebruikt door de personeelsleden die in 2021 in de gebouwen zijn komen werken, noch over de vervoerswijzen die zijn gebruikt door de thuiswerkende personeelsleden.

- Laadpalen voor elektrische fietsen en auto's.
- Terbeschikkingstelling van twee fietsen waarmee smartphones kunnen worden opgeladen.
- Verruiming van de mogelijkheden voor telewerken³¹.
- Vergroting van de mogelijkheden voor de organisatie van videoconferenties en om conferenties online te bekijken.
- Workshops over duurzame mobiliteit (bijv. over onderhoud en reparatie van fietsen).
- Regelmatige bewustmakings- en voorlichtingscampagnes voor het personeel over alle mobiliteitsmaatregelen, over luchtkwaliteit en gebeurtenissen met gevolgen voor de mobiliteit.

In uitvoering zijnde of te realiseren acties

In het kader van de in maart 2021 gelanceerde studie over CO₂-neutraliteit van de Comit es in 2030 is een werkgroep 'mobiliteit van het personeel' opgericht. Die moet nagaan welke maatregelen eventueel kunnen worden genomen om de door deze mobiliteit veroorzaakte emissies te verminderen. Daarnaast buigen specifieke ad-hocgroepen zich over diverse maatregelen om de milieu-impact van de verplaatsingen van de leden te beperken.

In oktober 2021 heeft de secretaris-generaal van het EESC een initiatief van een jaar gelanceerd om de emissies als gevolg van de dienstreizen van het EESC-personeel te verminderen. Dit initiatief genaamd "**Low Emission Missions**" is in november 2021 van start gegaan. Gedurende dit initiatief zullen personeelsleden die op dienstreis gaan, worden aangemoedigd om te kiezen voor minder vervuilende manieren van reizen. Deelname is volledig vrijwillig.

In juni 2022 heeft de secretaris-generaal van het CvdR een nieuw beleid inzake de dienstreizen van het CvdR-personeel afgekondigd. De voornaamste nieuwe richtsnoeren zijn: minder dienstreizen, minder deelnemers per dienstreis, meer bewustmaking en bevordering van goedkopere en duurzamere vervoerswijzen.

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren:

i14) Invoering van hulpmiddelen voor de bevordering van duurzaam woon-werkverkeer (j/n). Ja, de Comit es organiseren regelmatig bewustmakings- en voorlichtingscampagnes over alle mogelijkheden die er voor het personeel bestaan.

i15) Percentage van het personeel dat dagelijks naar het werk komt met een auto met  en inzittende (%). Uit de in 2021 gehouden mobiliteitsenquête bleek dat 30,4 % van de personeelsleden van het EESC en 22,4 % van de personeelsleden van het CvdR naar het werk komt met een auto waarvan zij de enige inzittende zijn.

i16) Percentage van het personeel dat ten minste drie keer per week te voet, per fiets of per openbaar vervoer naar het werk komt (%).

i17) Totale jaarlijkse CO₂-equivalentemissies door dienstreizen (ton CO₂-eq./jaar). Er is geen milieu-indicator voor de reizen die de leden van het EESC en het CvdR in het kader van hun werkzaamheden maken, maar deze reizen worden wel meegeteld bij de berekening van de koolstofvoetafdruk van de Comit es (zie hoofdstuk 3.12).

i18) Totale jaarlijkse CO₂-equivalentemissies door dienstreizen per werknemer (voltijdeequivalent, VTE) (kg CO₂-eq./VTE/jaar). Om bovenstaande redenen gebruiken de Comit es deze indicator niet. Deze gegevens zijn

³¹ De telewerkmogelijkheden werden al v or de COVID-19-crisis uitgebreid en zouden in de toekomst wellicht nog verder kunnen worden verruimd.

echter wel beschikbaar en worden gebruikt voor de berekening van de koolstofvoetafdruk van de Comités (zie hoofdstuk 3.12).

i19) Invoering van een koolstofbudget voor alle dienstreizen (j/n). De Comités hebben geen CO₂-budget ingevoerd.

i20) Beschikbaarheid van videoconferentiefaciliteiten voor alle personeelsleden en meting en bevordering van het gebruik ervan (j/n). De Comités beschikken over verschillende faciliteiten voor videoconferenties (voor de indicator m.b.t. het gebruik van videoconferenties zie hoofdstuk 3.11 over de organisatie van evenementen). In 2021 zijn alle conferentiezalen uitgerust met apparatuur om videoconferenties te kunnen houden.

Benchmarks voor topprestaties (SRD):

b6) Hulpmiddelen voor de bevordering van duurzaam woon-werkverkeer van werknemers zijn ingevoerd en worden bevorderd. De Comités organiseren regelmatig bewustmakings- en voorlichtingscampagnes over alle mogelijkheden die er voor het personeel bestaan.

b7) Koolstofbudget is ingevoerd voor alle dienstreizen. Dat is niet het geval in de Comités.

b8) Videoconferentiefaciliteiten zijn beschikbaar voor alle personeelsleden en het gebruik ervan wordt gemeten en bevorderd. De Comités beschikken over verschillende faciliteiten voor videoconferenties (voor de indicator m.b.t. het gebruik van videoconferenties zie hoofdstuk 3.11 over de organisatie van evenementen). In 2021 zijn alle conferentiezalen uitgerust met apparatuur om videoconferenties te kunnen houden.

3.9 Biodiversiteit

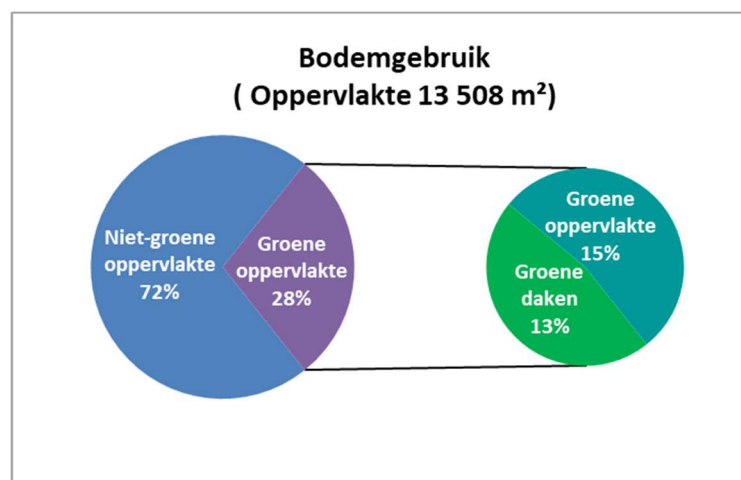


Doelstelling: zorgen voor meer biodiversiteit in de stad, en met name voor meer bestuivers.

Indicator: bodemgebruik (bebouwde en onbebouwde oppervlakten).

Deze indicator laat zien op welke manier de Comités gebruik maken van de bodem. Bebouwde oppervlakten laten geen water door, zodat er dus ook geen planten op kunnen groeien, wat niet goed is voor de biodiversiteit.

De Comités gebruiken een totale oppervlakte van 13 508 m², waarvan 9 785 m² (72 %) bebouwd en 3 723 m² (28 %) onbebouwd is.



Figuur 27: Aandeel van groene ruimten in onbebouwde oppervlakten

Groendaken

Van de onbebouwde oppervlakte bestaat 2 062 m² (15 % van de totale oppervlakte) uit groene ruimten. De rest is niet waterdoorlatend (stoepen, binnenplaatsen enz.). Al meer dan tien jaar beheren de Comités hun groene ruimten op strategische wijze. De grootte en plaats van die ruimten zijn sindsdien niet veranderd. Door ze regelmatig te onderhouden kunnen de Comités de aanwezige biodiversiteit er in stand houden.

Van de bebouwde oppervlakte bestaat 1 803 m² bovendien uit groendaken (op het JDE-gebouw en het BvS-gebouw). Groendaken bieden tal van voordelen in steden. Behalve voor een verfraaiing van het stedelijk landschap zorgen groendaken voor betere warmte- en geluidsisolatie, minder luchtvervuiling, minder CO₂-uitstoot en een minder groot warmte-eilandeffect van de stad. Daar komt nog bij dat groendaken overtollig regenwater filteren en reguleren en de biodiversiteit in de stad beschermen. In 2019 is het groendak van het JDE-gebouw vervangen om er honingdragende planten te kunnen aanplanten.

Bijenkorven

Het EESC heeft in mei 2012 twee bijenkorven op het dak van zijn hoofdgebouw laten zetten en werd daarmee de eerste Europese instelling in Brussel die aan stedelijke bijenteelt deed. Het wilde met dit initiatief de aandacht van zijn personeelsleden en bezoekers vestigen op het essentiële belang van bijen voor het behoud van de biodiversiteit en de continuïteit van de voedselvoorziening. De omliggende parken en tuinen (Leopolds- en Jubelpark) maar ook de groendaken en de gezamenlijke moestuin van de Comités verschaffen het voedsel dat de bijen nodig hebben.

Nadat de bijen van de Comités in 2014 waren verdwenen, zijn in 2016 twee nieuwe bijenkolonies in de korven gehuisvest. Het beheer ervan werd toevertrouwd aan een contractant die gespecialiseerd is in stedelijke bijenteelt. Omdat het contract eind 2020 afliep, zijn de bijenkorven halverwege 2020 verwijderd. De dienstverlening door de contractant voldeed niet aan de verwachtingen van de Comités en daarom is het contract niet verlengd. Ten gevolge van de COVID-19-pandemie kon er in 2021 geen nieuwe aanbesteding worden uitgeschreven. In 2022 heeft de eenheid Infrastructuur een technisch en bouwkundig bureau opgedragen om de mogelijkheden voor verbetering van de biodiversiteit binnen en rond de Comités te onderzoeken. De belangrijkste uitkomsten van deze studie zullen afkomstig zijn van de faculteit Gembloux Agro-Bio Tech van de universiteit van Luik (in opdracht van de Europese Commissie). In dit verband zal ook worden gekeken naar de voordelen van het opnieuw plaatsen van bijenkorven.

Gezamenlijke moestuin

In 2018 heeft het personeel van de Comités het initiatief genomen voor een gezamenlijke moestuin. Naast het terras van de kantine van het JDE-gebouw en in de tuin naast de cafetaria van het B68-gebouw werden vijf moestuinbakken en een compostwormenbak geplaatst. Deze moestuintjes worden door personeelsleden vrijwillig onderhouden. In de bakken staan kruiden, een aantal fruit- en groenteplantjes en bloemen. Daarnaast zal de cateringcontractant, BaxterStorey, zelf ook kruiden gaan kweken voor de cateringdiensten in de Comités.

Duurzame voeding

Het EESC en het CvdR zetten zich ook in voor de biodiversiteit door groot belang te hechten aan duurzame voeding. Met hun duurzame beheer van de kantine en cateringdiensten nemen ze actief deel aan de actie van de Brusselse gewestelijke overheid getiteld “Strategie *Good Food*: Naar een duurzamer voedingssysteem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest”, waarvan een van de doelstellingen is om de ontwikkeling en het behoud van groene ruimten en de biodiversiteit te bevorderen³². Zie voor meer details hoofdstuk 3.10 over voeding.

³² De strategie wordt beschreven op de website van Leefmilieu Brussel: <https://leefmilieu.brussels/themas/voeding/acties-van-het-gewest/strategie-good-food-naar-een-duurzamer-voedingssysteem-het>.

3.10 Voeding



Doelstelling: vermindering van de voedselgerelateerde milieu-impact.

Het CvDR en het EESC beschikken over drie cafetaria's, een kantine en een restaurant waar dagelijks honderden bezoekers komen (situatie vóór de pandemie). Daarnaast worden er veel buffetten gehouden ter gelegenheid van conferenties. De Comités dienen derhalve ook rekening te houden met de milieu-impact van voeding.

De doelstelling voor voeding kent twee pijlers: 1) het voeren van een beleid voor duurzame voeding, en 2) het bestrijden van voedselverspilling.

Duurzame voeding

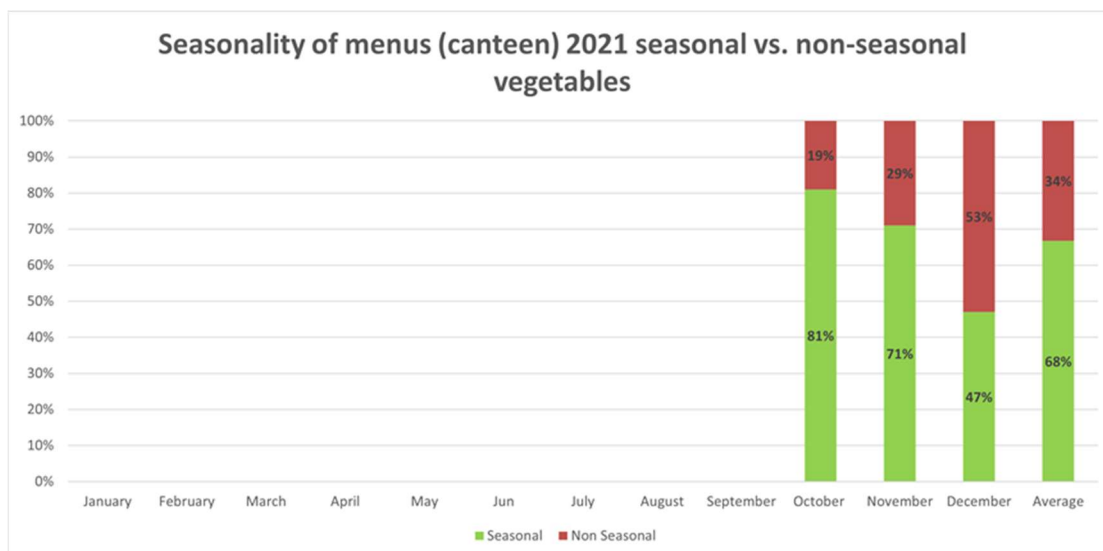
Indicatoren:

- percentage seizoensgroenten dat op de menu's staat;
- percentage biologische producten in verhouding tot het totaal aantal producten, percentage vegetarische gerechten en sandwiches in verhouding tot het totaal aantal verkochte gerechten en sandwiches;
- percentage vis met het MSC-keurmerk in verhouding tot de totale hoeveelheid aangekochte vis;
- percentage fairtradeproducten in verhouding tot het totaal aantal producten.

Resultaat 2021: ten gevolge van COVID-19 zijn de indicatoren niet beschikbaar. De cateringactiviteiten waren het grootste gedeelte van 2021 opgeschort: de kantine is van half oktober tot eind december open geweest, dus gedurende tweeënhalve maand. Voor die 2,5 maand zijn er alleen gegevens over seizoensproducten beschikbaar.

Vanwege de gevolgen van de aanhoudende pandemie voor het functioneren van de kantine in heel 2021 zijn er nauwelijks gegevens beschikbaar. Bijgevolg zijn er ook amper gegevens over het percentage in de kantine verkrijgbare seizoensproducten. Die laatste gegevens zijn echter wel verzameld in de maanden dat het zelfbedieningsrestaurant operationeel was, dat wil zeggen de maanden oktober, november en december 2021.

Over het geheel genomen scoren die laatste 2,5 maand van 2021 erg goed wat betreft het percentage in de kantine gebruikte seizoensproducten. Zie onderstaande grafiek voor meer details:



Figuur 28: Seizoensproducten op de menu's in de kantine

Dankzij de inzet en het doorzettingsvermogen van de verantwoordelijken voor de kantine waren de percentages aangeboden seizoensproducten zeer hoog, temeer omdat zulke hoge percentages in de herfst- en wintermaanden moeilijker te halen zijn.

Permanente acties

De Comités zijn pioniers op het gebied van duurzaam beheer van hun kantine. Ze hebben diverse maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat hun cateringdiensten in hoge mate duurzaam zijn, waaronder:

- opname van verregaande milieu- en duurzaamheidscriteria in het cateringcontract;
- regelmatige interne en externe controle van deze criteria (afzonderlijk contract);
- eerste plasticvrije kantine: sinds mei 2019 zijn alle kunststof materialen en verpakkingen voor eenmalig gebruik vervangen door materialen en verpakkingen die kunnen worden hergebruikt of gerecycled, overeenkomstig de EU-strategie voor kunststoffen in de circulaire economie;
- verkrijgen van het *Good Food Kantine*-label³³;
- deelname aan de actie "donderdag veggiedag"³⁴.

In uitvoering zijnde of te realiseren acties

- Er is een nieuw raamcontract voor cateringdiensten van kracht geworden met strengere milieu- en duurzaamheidscriteria.
- *Good Food Kantine*-label met het niveau "3 vorken": in september 2022 moet een nieuw dossier worden ingediend.
- Minimaal 25 % producten van biologische oorsprong en 25 % producten uit korte ketens.
- Verbieden van het gebruik van kunststof materialen voor eenmalig gebruik (plastic flessen, verpakkingen enz.) bij alle cateringactiviteiten.

Voedselverspilling

Indicatoren

³³ *Good Food Kantine*-label: <https://goodfood.brussels/nl/contributions/het-good-food-kantine-label>. Dit label is in maart 2017 aan de Comités toegekend (niveau: 2 vorken) en is geldig tot september 2022. De Comités moeten t.z.t. dus een nieuw dossier indienen om dit label te behouden.

³⁴ De Comités nemen sinds 2014 deel aan "donderdag veggiedag": <https://www.evavzw.be>.

- Verspilling: aantal porties dat in de kantine en na cateringactiviteiten overblijft.
- Voedselschenking: gewicht van het overgebleven voedsel dat wordt verpakt en weggegeven.
- Voedselschenking: aantal geschonken sandwiches.

Resultaat 2021: ten gevolge van COVID-19 zijn de indicatoren niet beschikbaar.

De cateringactiviteiten waren het grootste gedeelte van 2021 opgeschort: de kantine is van half oktober tot eind december open geweest, dus gedurende tweeënhalve maand. In de maanden dat de kantine was gesloten, was er logischerwijze ook geen voedselverspilling. In de 2,5 maand dat de kantine operationeel was, zag de voedselverspilling er als volgt uit:



Figuur 29: Verspilte maaltijden

Om dezelfde als in het voorafgaande genoemde redenen waren de voedselschenken in 2021 opgeschort. Tot mei 2022 is er in de Comit es geen enkel buffet georganiseerd. De voedselschenken zullen vanaf juli 2022 worden hervat.

Permanente acties

De bestrijding van voedselverspilling maakt deel uit van het milieubeleid van de Comit es. Het EESC en het CvdR verbinden zich ertoe de **voedselverspilling in de kantine en tijdens evenementen te verminderen**.

Daartoe hebben zij onder meer de volgende maatregelen genomen:

- voedselverspilling voorkomen door voorlichting en bewustmaking;
- voedselverspilling monitoren;
- voedselschenking aan een Brusselse vereniging. Het voedsel dat na cateringactiviteiten overblijft, wordt verpakt en geleverd volgens de geldende hygi ne- en voedselveiligheidsregels. De begunstigde vereniging helpt mensen in precaire situaties (zoals daklozen en vluchtelingen, onder wie gezinnen met kinderen). De leveringen worden gedaan met een bakfiets door een co peratieve onderneming die gespecialiseerd is in milieuvriendelijk vervoer van goederen, waardoor de milieu-impact van dit vervoer beperkt blijft.

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren uit het SRD:

i21) Percentage geserveerde voedingsopties met klein milieueffect (bijv. seizoensproducten, biologische producten) (levensmiddelen met klein milieueffect als % van de totale omzet). De Comit es gebruiken deze indicator (zie het voorafgaande).

i22) Hoeveelheid voedselafval per geserveerde maaltijd (g/maaltijd). De Comit es zorgen ervoor dat de voedselverspilling wordt gemonitord. Tot dusver wordt het voedselafval niet gewogen maar wordt de hoeveelheid daarvan geschat op basis van het aantal overgebleven porties. Het is de vraag of vanaf 2023 een nieuw instrument nodig is.

i23) Percentage voedselafval dat anaeroob wordt vergist (% van totale voedselafval dat anaeroob wordt vergist). 100 % van het voedselafval is bestemd voor anaerobe vergisting.

Benchmarks voor topprestaties (SRD): geen.

3.11 Organisatie van evenementen



Doelstelling: vermindering van de milieu-impact van evenementen.

Deze doelstelling is in het leven geroepen omdat elk jaar tal van evenementen worden georganiseerd in de gebouwen van het EESC en het CvdR: conferenties, evenementen van Europese maatschappelijke organisaties, openen dagen enz. Daarnaast ontvangen de Comités ook tal van bezoekersgroepen.

Indicatoren

- hoeveelheid afval die tijdens de drie belangrijkste terugkerende evenementen wordt geproduceerd;
- gebruik van zalen met videoconferentiefaciliteiten;
- hoeveelheid verkochte plastic flessen.

Resultaat 2021

Net als het jaar 2020 had ook 2021 uitzonderlijke gevolgen voor de organisatie van evenementen. De meeste conferenties werden online georganiseerd en daarbij is logischerwijs geen fysiek afval geproduceerd. Twee indicatoren konden echter wel worden vastgesteld. Deze worden hieronder toegelicht.

Permanente acties voor alle evenementen

De Comités hebben goede praktijken in kaart gebracht om de milieu-impact van evenementen te beperken. De publicatie van een speciale gids over de organisatie van duurzame evenementen moest vanwege de COVID-19-pandemie worden uitgesteld. Het is de bedoeling deze gids eind 2022 te voltooien.

Voorbeelden van goede praktijken

- **Communicatie:** het afdrukken van documenten tot het absolute minimum beperken en de voorkeur geven aan digitale communicatie.
- **Goodies:** het uitdelen van gadgets vermijden en de voorkeur geven aan duurzame en milieuvriendelijkere promotiematerialen. De laatste jaren hadden de Comités geen of slechts een gering budget voor goodies.
- **Voeding:** kiezen voor duurzame menu's die uit milieuvriendelijkere producten bestaan en vegetarische menu's stimuleren.
- **Water:** de voorkeur geven aan karaffen met leidingwater. Nieuw in 2020: sinds de inwerkingtreding van het nieuwe cateringcontract is wegwerpplastic in de Comités verboden.
- **Servies:** het is niet meer mogelijk om voor vergaderingen en conferenties koffie en thee in wegwerpbekertjes te bestellen, behalve in uitzonderlijke gevallen waarvoor voorafgaande toestemming nodig is. De milieuwinst van deze maatregel is groot, aangezien er hierdoor alleen al zo'n 40 000 bekertjes per jaar worden bespaard. Deze maatregel is in 2015 genomen voor alle evenementen die in de Comités worden georganiseerd om herbruikbaar servies te promoten en het gebruik van wegwerpservies te beperken (borden, bekertjes en bestek voor eenmalig gebruik). Deze maatregel werd in 2021 vanwege de pandemie opgeschort, maar werd in 2022 weer van kracht.
- **Mobiliteit:** de deelnemers aan evenementen informeren over duurzame en minder vervuilende vervoerswijzen: de trein in plaats van het vliegtuig, het openbaar vervoer in plaats van de auto, of wandelen en fietsen.
- **Badges:** na afloop van evenementen inzamelen voor hergebruik. NB: Dit is niet meer mogelijk met het nieuwe e-visitor-systeem, waarbij gebruik gemaakt wordt van zelfklevende stoffen badges.
- **Voedselverspilling tijdens evenementen:** zie hoofdstuk 3.10.

Acties voor terugkerende evenementen

Bijzondere aandacht gaat uit naar drie terugkerende evenementen met een groot aantal deelnemers (de open dag, de Europese Week van regio's en steden en het eindejaarsfeest/personeelsfeest). De organisatoren worden voorgelicht over afvalvermindering en afvalscheiding en de hoeveelheid afval die tijdens deze evenementen wordt geproduceerd, wordt systematisch gemonitord.

In 2021 moest het personeelsfeest vanwege de pandemie worden geannuleerd. De open dag vond volledig online plaats en heeft derhalve geen fysiek afval opgeleverd. De Europese Week van regio's en steden werd in hybride vorm gehouden waarbij alleen de gespreksleiders en de tolken in het CvdR aanwezig waren. Geen van beide georganiseerde grote terugkerende evenementen heeft dus geleid tot afval en daarom kon de hoeveelheid tijdens deze evenementen geproduceerd afval niet worden berekend.

Papierverbruik

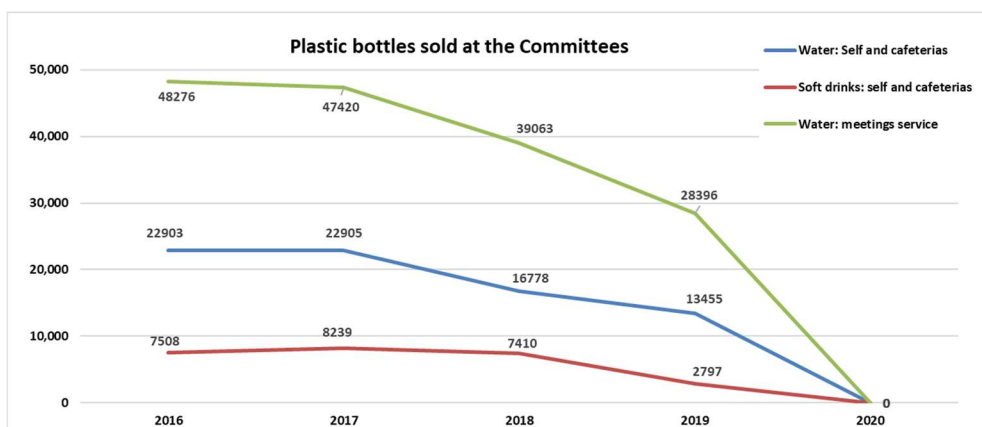
Bijna alle evenementen, conferenties en vergaderingen van het **EESC** werden in 2021 in hybride vorm gehouden. Er is gekozen voor een *paper smart*-aanpak voor de tolken. Die heeft ertoe geleid dat er veel minder documenten worden afgedrukt en er veel minder papieren kopieën worden rondgedeeld.

De evenementen van het **CvdR** vonden in 2021 online plaats. Een uitzondering vormde de Europese Week van regio's en steden, die in hybride vorm werd gehouden waarbij alleen de gespreksleiders en de tolken in het CvdR aanwezig waren. Daardoor hoefden er geen documenten te worden afgedrukt. De registratie gebeurde online.

Voor het algemene beeld zij herinnerd aan **de trend die zich in 2019 aftekende** (want de jaren 2020 en 2021 kunnen niet als representatief worden beschouwd): vermindering van de hoeveelheid restafval, vermindering van de hoeveelheid papier- en kartonafval en sterke stijging van de hoeveelheid glasafval (dat kan worden hergebruikt), wat het gevolg is van de in het voorafgaande beschreven strategie voor plasticvrije gebouwen.

Voorbeelden van goede praktijken

- Gebruik van bekertjes van duurzaam materiaal tijdens het eindejaarsfeest van het personeel om het aantal wegwerpbekertjes te verminderen (een initiatief van het personeelscomité; opgeschort in 2021).
- Vervanging van plastic waterflessen door karaffen met leidingwater. Door deze maatregel, die grote bijval van de deelnemers aan evenementen kreeg, is de hoeveelheid PMD-afval aanzienlijk gedaald (opgeschort in 2021).



Figuur 30: Aantal verkochte plastic flessen in cateringruimten

Acties m.b.t. het tijdens evenementen geserveerde water

Sinds de inwerkingtreding van het nieuwe cateringcontract in 2020 zijn alle kunststof verpakkingen en plastic flessen bij cateringactiviteiten verboden. Daarom worden water en dranken voortaan uitsluitend in glazen karaffen of flessen geserveerd. Dit volgt op andere maatregelen die de afgelopen jaren zijn genomen om het gebruik van plastic flessen te verminderen:

- Sinds 2016 wordt tijdens alle buffetten water in glazen flessen aangeboden, wat mogelijk werd dankzij de aanschaf van een waterkoeler waarmee gefilterd en gekoeld water kan worden geserveerd.
- In 2018 heeft het directiecomité van EMAS besloten om tijdens vergaderingen op administratief niveau³⁵ geen water in plastic flessen meer te serveren en een reflectiegroep in te stellen om ervoor te zorgen dat tijdens geen enkele vergadering binnen de Comités nog plastic flessen worden gebruikt.
- In 2019 zijn acht leidingwaterkoelers (met uv-filter) geïnstalleerd (twee dicht bij conferentiezalen) om deelnemers aan vergaderingen aan te moedigen kraanwater te drinken.
- Sinds 2020 is het besluit van kracht om tijdens alle bijeenkomsten, ook politieke vergaderingen, water in glazen flessen of karaffen te serveren, en geldt er bij alle cateringactiviteiten een totaalverbod op het gebruik van plastic flessen.

Videoconferenties

Logischerwijs heeft de pandemie ook in 2021 geleid tot een enorme toename van het gebruik van videoconferenties. Al snel na het begin van de pandemie zijn de leden en het personeel van de Comités vanuit hun eigen huis gaan werken met behulp van IT-apparatuur die hun ter beschikking was gesteld. Sinds het voorjaar van 2021 kunnen de leden en het personeel van beide Comités gebruikmaken van het programma MS Teams. Daarmee kunnen zij nog efficiënter telewerken. De meeste vergaderingen en conferenties vonden op afstand (online) plaats, sommige werden in hybride vorm gehouden.

Sinds 2020 is het namelijk technisch mogelijk om in alle conferentie- en vergaderzalen videoconferenties te organiseren en niet alleen in de speciaal daarvoor ingerichte zalen.

Aangezien de situatie in 2021 nauwelijks verschilde van die in 2020, is er geen reden om de grafiek over het gebruik van videoconferenties bij te werken (want die heeft alleen betrekking op de vergaderzalen en niet op het werkelijke gebruik van alle teleconferentie-instrumenten, waaronder ook laptops, smartphones enz.).

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren:

i25) Percentage aanbestedingen in verband met evenementen waarbij in de criteria wordt verwezen naar een erkend managementsysteem voor evenementen (bijv. ISO 20121) of milieubeheersysteem (bijv. EMAS) (%). In de aanbestedingen van het EESC en het CvdR zijn milieucriteria opgenomen maar wordt niet verwezen naar ISO-norm 20121 en evenmin naar een MBS. In toekomstige aanbestedingen zal deze mogelijkheid worden overwogen.

Benchmarks voor topprestaties: geen.

³⁵ Vergaderingen waarbij de deelnemers personeelsleden zijn, in tegenstelling tot politieke vergaderingen, waarbij de deelnemers leden zijn.

3.12 CO₂-balans



Tot de basismilieu-indicatoren uit de EMAS-verordening behoren ook de indicatoren voor de totale broeikasgasemissies (BKG-emissies) en de jaarlijkse emissies van andere gassen. Deze indicatoren moeten daarom worden gevolgd.

Om hun emissies te berekenen, gebruiken de Comités de **methode Bilan Carbone**[®] (CO₂-balans), die door het Franse agentschap Ademe³⁶ is ontwikkeld en door het Franse CO₂-opleidingsinstituut³⁷ wordt beheerd. Deze methode wordt door talrijke organisaties en door de EU-instellingen gebruikt en komt er in beginsel op neer dat de BKG-emissies worden geraamd door emissiefactoren toe te passen op activiteitsgegevens. De emissiefactoren zijn afkomstig uit de Base Carbone (CO₂-databank) van Ademe³⁸.

Toelichting bij de indicatoren

Conform de EMAS-verordening wordt de koolstofvoetafdruk van de Comités uitgedrukt in **CO₂-eq./VTE**.

Gebruik van voltijdequivalenten (VTE's): sinds 2016 wordt de koolstofvoetafdruk gewogen per voltijdequivalent om een nauwkeuriger vergelijking van de gegevens mogelijk te maken. Een voltijdequivalent wordt als volgt berekend:

Personeel: elk personeelslid staat voor één VTE, gewogen op basis van zijn of haar werkregeling.

Stagiairs: elke stagiair staat voor één VTE, gewogen op basis van het aantal werkdagen.

Contractant: zelfde principe als voor stagiairs.

Leden: de berekening is gebaseerd op de regels die door het Europees Parlement worden toegepast. Omdat de meeste leden van de Comités niet over een eigen kantoor in de gebouwen van de Comités beschikken en een specifieke politieke activiteitenagenda hebben die verschilt van die van de leden van het Parlement, is een VTE van de leden vastgesteld op **0,43** voor een EESC-lid en **0,13** voor een CvdR-lid.

Totaalaantal VTE's: **1 502 in 2021**.

Totaalaantal VTE's in voorgaande jaren: 1 343 in 2016, 1 469 in 2017, 1 590 in 2018, 1 494 in 2019 en 1 418 in 2020.

Koolstofvoetafdruk van de Comités in 2021

Elk jaar berekenen de Comités hun koolstofvoetafdruk en deze berekening wordt vervolgens geverifieerd door een extern controleur die de juistheid ervan bevestigt³⁹. Het kan gebeuren dat de controleur tijdens deze auditprocedure omissies of fouten in de berekening vaststelt en kan dan verzoeken om die te corrigeren. In voorkomend geval worden ook de gegevens uit voorgaande jaren gecorrigeerd, zodat verschillende jaren met elkaar vergeleken kunnen blijven worden.

³⁶ Agence française de la transition écologique (Frans agentschap voor ecologische transitie). [Website van Ademe over de BKG-balans: https://www.bilans-ges.ademe.fr/fr/accueil/contenu/index/page/bilan%2Bges%2Borganisation/siGras/1](https://www.bilans-ges.ademe.fr/fr/accueil/contenu/index/page/bilan%2Bges%2Borganisation/siGras/1)

³⁷ Institut de Formation Carbone: <https://www.if-carbone.com>

³⁸ Dit is een openbare databank met emissiefactoren die noodzakelijk zijn voor het opstellen van een CO₂-boekhouding. Deze databank wordt beheerd door Ademe maar meerdere partijen zijn verantwoordelijk voor het functioneren ervan en iedereen kan input leveren. Link: <https://www.bilans-ges.ademe.fr/fr/accueil/contenu/index/page/presentation/siGras/0>

³⁹ De gegevens uit de jaren 2018 en 2021 zijn niet door een extern controleur gevalideerd. De gegevens uit 2021 zullen binnenkort worden gecontroleerd. De definitieve uitkomsten van deze audit zullen in de zomer bekend worden.

Sinds 2020 wordt de berekening van de koolstofvoetafdruk toevertrouwd aan een externe contractant.

De cijfers met betrekking tot de koolstofvoetafdruk van de afgelopen drie jaar zien er als volgt uit:

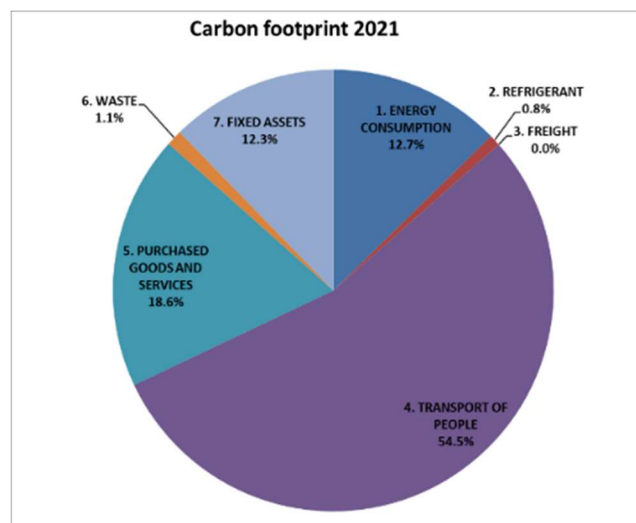
Jaar	Absolute emissies [ton CO ₂ -eq.]	Relatieve emissies [ton CO ₂ -eq./VTE]
2019	20 507 ton CO ₂ -eq.	13,73 ton CO ₂ - eq./VTE
2020	7 918 ton CO ₂ -eq.	5,58 ton CO ₂ - eq./VTE
2021	8 425 ton CO ₂ -eq.	5,61 ton CO ₂ - eq./VTE

De cijfers voor de laatste twee jaar zijn overduidelijk zeer goed (2019 t.o.v. 2021: -58,9 % minder absolute emissies in CO₂-eq., en 2020 t.o.v. 2021: +6,4 % meer absolute emissies in CO₂-eq.). Maar vanwege COVID-19 zijn deze cijfers niet representatief. De pandemie heeft immers gevolgen gehad voor het aantal dienstreizen, het woon-werkverkeer, de verwarming van de gebouwen en het elektriciteitsverbruik, de geleverde hoeveelheden levensmiddelen enz.

Analyse van de resultaten

Als meer in detail wordt gekeken naar de verschillende emissiecategorieën (in aflopende volgorde), dan kan de CO₂-balans in 2021 als volgt worden uitgesplitst (zie figuur 31 hieronder):

- personenvervoer: 54,5 % van de totale koolstofvoetafdruk;
- aankoop van goederen en diensten: 18,6 % van de totale koolstofvoetafdruk;
- energieverbruik: 12,7 % van de totale koolstofvoetafdruk;
- roerende en onroerende goederen: 12,3 % van de totale koolstofvoetafdruk;
- afvalstoffen: 1,1 % van de totale koolstofvoetafdruk;
- koelmiddelen: 0,8 % van de totale koolstofvoetafdruk;
- vracht: minder dan 0,1 %.



Figuur 31: Uitsplitsing van de CO₂-balans in 2021

In **2021** bedroeg de totale hoeveelheid berekende emissies in CO₂-equivalent 8 425 ton, wat neerkomt op **5,61 ton CO₂-eq./VTE**.

In **2020** bedroegen de totale emissies 7 918 ton CO₂-eq., ofwel 5,58 ton CO₂-eq./VTE.

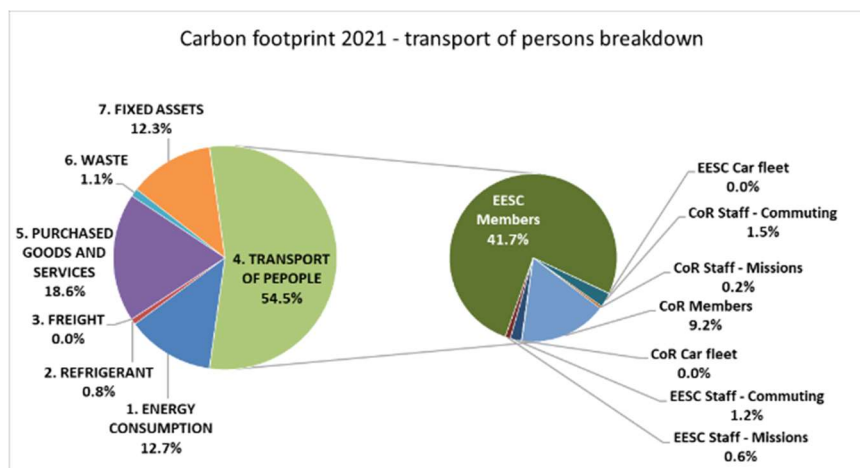
In **2019** bedroegen de totale emissies 20 427 ton CO₂-eq., ofwel 13,73 ton CO₂-eq./VTE.

Grootste CO₂-veroorzaker: personenvervoer

Net als voorgaande jaren blijft personenvervoer, ondanks de pandemie, de grootste veroorzaker van CO₂-emissies (**54,5 % van de emissies in 2021** ten opzichte van 59 % in 2020).

Het personenvervoer zorgt dus voor de grootste CO₂-uitstoot met 54,5 % van de totale emissies: 41,7 % komt voor rekening van de reizen die de leden maken om vergaderingen van de Comit es bij te wonen, 2,3 % komt voor rekening van het personeel. Zelfs in de context van de COVID-19-crisis, waardoor er aanzienlijk minder werd gereisd, hebben mobiliteit en in het bijzonder de verplaatsingen van de leden de grootste impact op de koolstofvoetafdruk gehad.

Meer in detail ziet dat er als volgt uit:



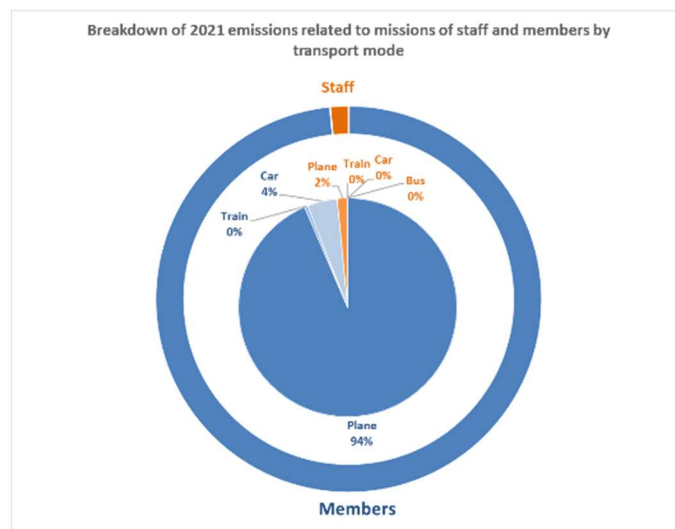
Figuur 32: Uitsplitsing van het personenvervoer in 2021

De reizen van leden zijn goed voor 41,7 % van de totale koolstofvoetafdruk (EESC-leden: 27 %, CvdR-leden: 6 %) en voor 93,5 % van de emissies door personenvervoer. Dat valt hoofdzakelijk toe te schrijven aan vliegreizen in business class. Het grote verschil tussen het EESC en het CvdR komt doordat de leden van het EESC meer vergaderingen en plenaire zittingen per jaar hebben dan de leden van het CvdR (CvdR: 6 plenaire zittingen, EESC: 9). Bovendien heeft het EESC in 2021 meer hybride vergaderingen gehouden dan het CvdR (dat het grootste deel van het jaar zijn vergaderingen online hield). Er zij aan herinnerd dat het voor de leden noodzakelijk en onvermijdelijk is naar Brussel te reizen om aan de werkzaamheden van de Comit es deel te nemen, hetgeen de analyse in dit verslag op geen enkele wijze ter discussie stelt.

De emissies ten gevolge van de verplaatsingen van personeelsleden (2,3 % van de totale koolstofvoetafdruk) houden voornamelijk verband met hun woon-werkverkeer. Dat is goed voor 1,8 % van alle emissies en voor 5 % van de emissies door personenvervoer. De dienstreizen van personeelsleden zijn goed voor 0,6 % van de totale koolstofvoetafdruk

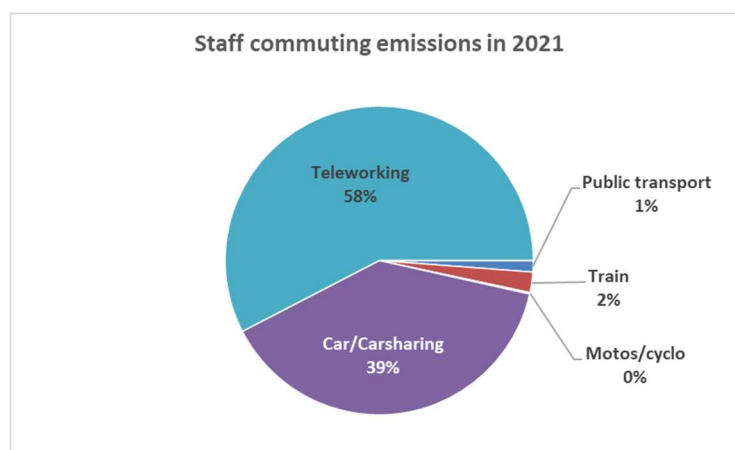
Wat het personenvervoer betreft, kan meer in detail worden gekeken naar het woon-werkverkeer enerzijds en de dienstreizen (van leden en personeel) anderzijds. Ook kunnen de verschillende gebruikte vervoerswijzen nader worden bestudeerd om na te gaan welke de grootste bijdrage aan de koolstofvoetafdruk leveren. De dienstreizen van leden en personeel veroorzaken de grootste CO₂-uitstoot (93,5 % van de emissies door personenvervoer), gevolgd door het woon-werkverkeer (5 %).

Bij de **dienstreizen van leden en personeel** is, net als voorgaande jaren, het vliegtuig de grootste CO₂-veroorzaker: 96 % van de emissies die verband houden met dienstreizen, komt voor rekening van vliegtrips (leden: 94 %, personeel: 2 %). Aangezien het vliegtuig het vervoermiddel is dat wordt gebruikt voor verplaatsingen over lange afstand en luchtvervoer een hoge emissiefactor krijgt in de CO₂-databank (zie de tabel van Ademe met de emissiefactoren voor luchtvervoer op basis van afgelegde afstand en aantal vliegtuigstoelen), vormen verplaatsingen per vliegtuig logischerwijs de grootste emissiebron.



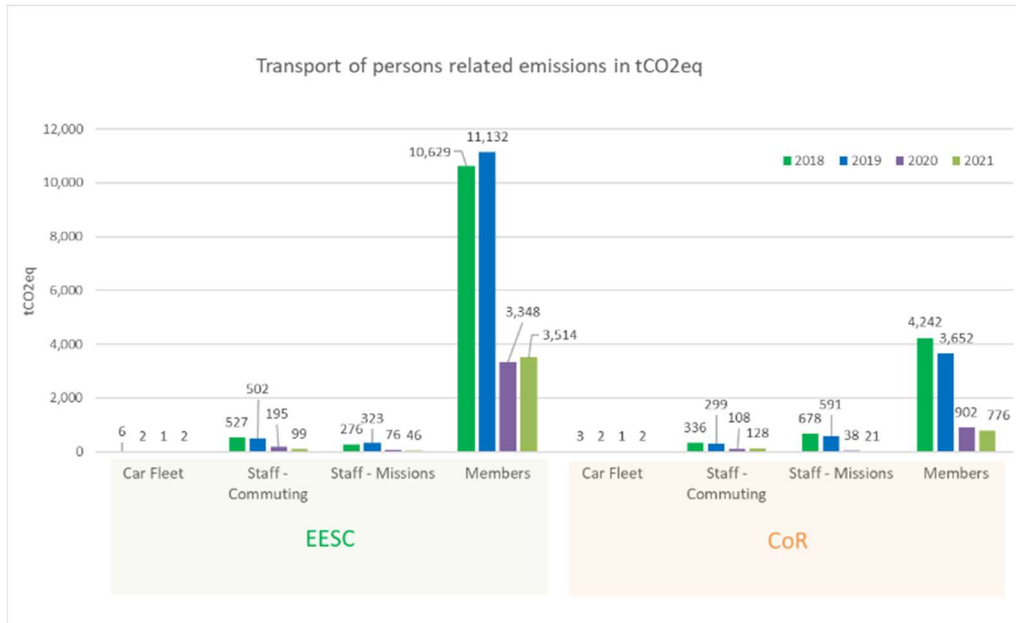
Figuur 33: Uitsplitsing van de emissies per vervoersmiddel in 2021

Bij het **woon-werkverkeer** houden als gevolg van de COVID-19-crisis de meeste emissies verband met telewerken. Het personeel heeft namelijk gedurende tien en een halve maand thuis moeten werken en slechts enkele personeelsleden kwamen in die periode naar de gebouwen voor specifieke werkzaamheden. In de resterende anderhalve maand is een enquête gehouden om de afstand van de woon-werkverplaatsingen in kaart te brengen evenals hoe vaak het personeel naar het werk komt. Daaruit bleek dat als er sprake is van woon-werkverkeer, de meeste CO₂-emissies worden veroorzaakt door het gebruik van de auto.



Figuur 34: Emissies door woon-werkverkeer van het personeel

De absolute cijfers voor deze emissie categorie zien er als volgt uit:



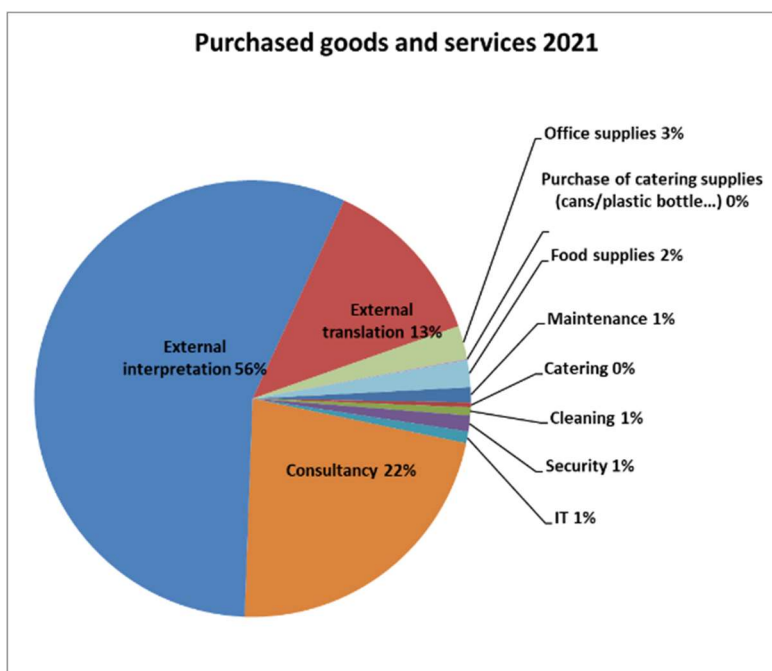
Figuur 35: Emissies door personenvervoer in ton CO₂-eq.

Tweede CO₂-veroorzaker: levering van apparatuur en diensten

Net als in 2019 en 2020 was de levering van apparatuur en diensten goed voor de op een na hoogste CO₂-uitstoot. In 2021 kwam 18,6 % van de totale koolstofvoetafdruk voor rekening van deze emissie categorie.

Hieronder vallen:

- externe dienstverlening: onderhoud, schoonmaak, catering, beveiliging, IT, consultancy, vertolking en externe vertaling;
- levering van kantoorbenodigdheden: aankoop van papier, kantoorbenodigdheden en toners;
- aankoop van cateringbenodigdheden en levensmiddelen.



Figuur 36: Uitsplitsing van de emissies veroorzaakt door de levering van apparatuur en diensten

De grootste milieu-impact heeft hier de dienstverlening door externe tolken (56%). Gelet op de werkzaamheden van de Comit es en de verscheidenheid aan talen die in beide instellingen zowel mondeling als schriftelijk worden gebruikt, valt gemakkelijk te begrijpen dat vertolking de belangrijkste factor is, aangezien de emissies worden berekend op basis van het totaalbedrag van het contract (in financieel opzicht).

Derde CO₂-veroorzaker: energieverbruik

Voor het eerst is het energieverbruik de derde veroorzaker van CO₂-emissies. De emissies door energieverbruik zijn weer gestegen tot het niveau van v or de COVID-19-crisis, terwijl de emissies door roerende en onroerende goederen in dezelfde periode zijn gedaald omdat van een van de gebouwen de koolstofafschrijvingstermijn is verstreken.

De meeste CO₂-uitstoot komt hier voor rekening van het gebruik van aardgas en elektriciteit, dat goed is voor resp. 81,9 % en 17,8 % van de emissies door energieverbruik. Als meer in detail naar deze emissies wordt gekeken, zijn twee factoren van belang, namelijk het verbruik per gebouw en de energie-effici ntie per gebouw (kWh/m²).



Figuur 37: Verbruik en energie-effici ntie per gebouw

Het gebouw met veruit de hoogste CO₂-uitstoot is het JDE-gebouw (45 % van de emissies door energieverbruik), gevolgd door het BvS-gebouw (23 %) en het VMA-gebouw (21 %).

Het minst energie-effici nte gebouw (kWh/m²) is het VMA-gebouw wat verwarming betreft, en het B68-gebouw wat stroom betreft. Wordt naar het gebruik van aardgas en elektriciteit samen gekeken, dan is veruit

het minst energie-efficiënte gebouw het B68-gebouw (359 kWh/m²), gevolgd door het JDE-gebouw (303 kWh/m²), het VMA-gebouw (287 kWh/m²) en het TRE-gebouw (275 kWh/m²).

Vierde CO₂-veroorzaker: roerende en onroerende goederen

Roerende en onroerende goederen zijn nu de vierde veroorzaker van CO₂-emissies (ter vergelijking: in 2018 kwam deze emissiecategorie op de tweede plaats). In 2021 waren dit soort goederen goed voor 16 % van de totale CO₂-uitstoot.

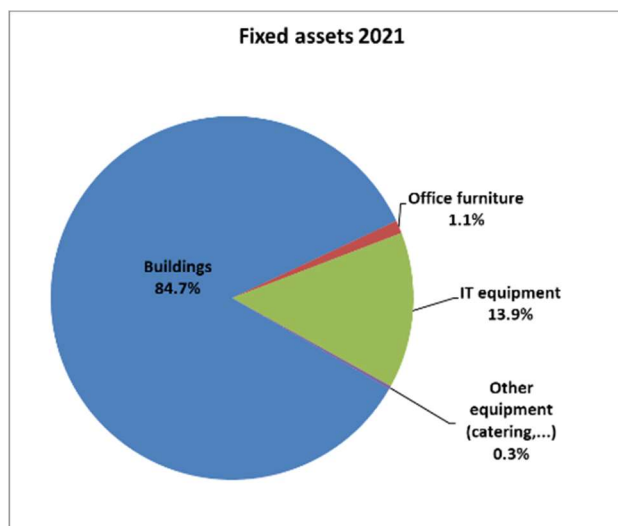
Tot deze categorie behoren de zaken die de Comités hebben gekocht en/of beheren.

Hieronder vallen:

- gebouwen, kantoormeubilair en IT-apparatuur;
- meubilair en uitrusting voor de cateringdiensten (vaatwassers, koffiemachines, koelkasten enz.).

Hierbij hangt de levensduur af van het soort goederen. Een laptop bijvoorbeeld heeft een geschatte levensduur van vier jaar. Dit betekent dat wordt verondersteld dat een laptop gedurende vier jaar een bepaalde hoeveelheid CO₂-equivalent uitstoot en daarna niet meer. Als die laptop dan nog steeds aanwezig is en wordt gebruikt, wordt hij als “emissievrij” beschouwd. Hoewel het hier niet gaat over de werkelijke emissies van goederen, wordt deze aanpak gevolgd om bij de berekening van de koolstofvoetafdruk emissies over meerdere jaren te kunnen uitsmeren.

Hetzelfde wordt gedaan voor de gebouwen, waarvan de levensduur wordt geschat op 33 jaar. Volgens deze aanpak was in 2019 de levensduur van het VMA-gebouw verstreken, evenals van een groot gedeelte van de IT-apparatuur (desktops en laptops). In 2021 zijn bepaalde emissiefactoren bijgewerkt en nam de impact van de IT-apparatuur af. Als gevolg daarvan zijn de emissies door roerende en onroerende goederen tussen 2018 en 2021 aanzienlijk gedaald (-28 %).

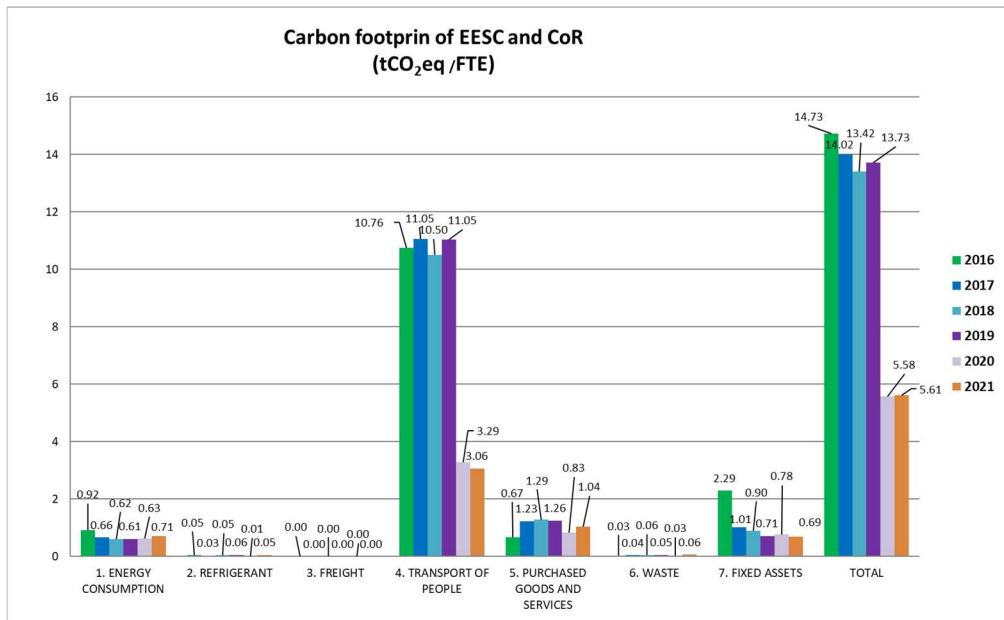


Figuur 38: Uitsplitsing van de emissies van (on)roerende goederen in 2021

De grootste milieu-impact komt hier van de **gebouwen (84,7 %)**. De gebouwen van de Comités hebben een totale oppervlakte van meer dan 100 000 m². Bij de vaststelling van de milieu-impact ervan worden de CO₂-emissies tijdens de bouw van de verschillende gebouwen in aanmerking genomen (veroorzaakt door de productie en het vervoer van materialen, de bouwplaats enz.).

Vervolgens heeft **IT-apparatuur** de grootste milieu-impact (**13,9 %**). Dat hangt samen met de hoofdzakelijk administratieve aard van de werkzaamheden van de Comit es. Door de digitalisering van procedures, werkmethoden en communicatie-instrumenten is de behoefte aan papier afgenomen maar de behoefte aan IT-apparatuur toegenomen.

Ontwikkeling van de CO₂-emissies



Figuur 39: Ontwikkeling van de koolstofvoetafdruk van de Comit es/VTE

De COVID-19-pandemie heeft geleid tot een ongekende schaal van telewerken, dat vrijwel alle leden en personeelsleden moesten gaan doen. Dit had onder meer een daling van de vervoersgerelateerde emissies en een stijging van de aan IT-apparatuur, energieverbruik en diverse aankopen (o.a. kantoorbenodigdheden) toe te schrijven emissies tot gevolg. Zoals eerder opgemerkt is 2021 net als 2020 een uitzonderlijk jaar, dat dan ook niet als representatief kan worden beschouwd voor de koolstofvoetafdruk van de Comit es.

In uitvoering zijnde of te realiseren acties

Naast het gebruik van de CO₂-balans zelf hebben de Comit es nog een aantal andere maatregelen genomen met betrekking tot hun koolstofvoetafdruk.

- **Studie over CO₂-neutraliteit van de Comit es:** de EMAS-dienst heeft opdracht gegeven voor een studie, met als model de voor de Europese Commissie gerealiseerde studie, over CO₂-neutraliteit van het EESC en het CvdR in 2030 in de context van de Green Deal. Met deze studie is in 2021 begonnen en de uitkomsten ervan worden tussen nu en eind september 2022 verwacht. In de studie zullen twee emissiereductiescenario's worden voorgesteld en de belangrijkste maatregelen om die te realiseren.
- **Thematische werkgroepen:** in het kader van de studie zijn verschillende werkgroepen ingesteld die zich bezighouden met de thema's gebouwen, IT, verplaatsingen van personeelsleden en leden in het kader van de uitoefening van hun functie, woon-werkverkeer en telewerken.
- **Nieuwe CO₂-reductiedoelstelling van 10 % tussen 2019 en 2030:** deze doelstelling is door de Comit es begin 2022 vastgesteld voor zaken die onder de bevoegdheid van de administratie vallen. Deze doelstelling behelst geen eventuele CO₂-reductie met betrekking tot de activiteiten van de leden

(waaronder dus hun verplaatsingen), aangezien die niet onder de bevoegdheid van de administratie vallen.

Overeenstemming met het SRD

Milieuprestatie-indicatoren uit het SRD:

- **i4**) Totale jaarlijkse broeikasgasemissies (kg CO₂-eq./VTE)

De Comit es gebruiken deze indicator.

Benchmarks voor topprestaties (SRD): geen.


Verwijzing naar de toepasselijke wettelijke milieuvorschriften

Het EESC en het CvdR zijn gehouden om de regionale, nationale en Europese milieuvorschriften toe te passen, zoals met name: de Bruxelles/Brussel-Déchets-Afvalstoffen-LEX inzake het beheer van afvalstoffen, het Brussels Wetboek voor Lucht, Klimaat en Energiebeheersing, het Plan voor Lokale Actie voor het Gebruik van Energie, de milieuvergunningen voor en de verplichte controles van installaties enz. De naleving daarvan wordt gewaarborgd middels een register van alle toepasselijke voorschriften en regelmatige audits over de inachtneming van die voorschriften. De Comités nemen alle voor hen geldende regels in acht.

De Comités brengen Leefmilieu Brussel en het gemeentebestuur van hun vestigingsplaats onmiddellijk op de hoogte van ongelukken of incidenten die een gevaar kunnen vormen voor het milieu, de volksgezondheid of de veiligheid van personen.


4. Bijlagen

4.1 Milieubeleid



**Comité économique et social
européen**

UNION EUROPEENNE



Comité des Régions

**Politique environnementale
du Comité économique et social européen et du Comité des Régions**

Conformément à l'engagement de l'Union européenne en faveur de l'environnement, le Comité économique et social européen (CESE) et le Comité des Régions (CdR) se sont engagés dans la mise en œuvre d'un système de gestion de l'environnement respectant les exigences du règlement européen EMAS.

Le système de gestion de l'environnement est soutenu par le Comité de direction EMAS et particulièrement par les Secrétaires généraux, qui sont les garants de la prise en compte de l'environnement dans leur stratégie, dans leur organisation et dans leur gestion.

Cet engagement doit se traduire par des actions concrètes appuyées par des moyens humains, matériels et financiers nécessaires.

D'un point de vue général, le système de gestion de l'environnement doit permettre:

- de s'assurer du respect des législations environnementales applicables dans les lieux où il est implanté;
- d'assurer la prévention des pollutions;
- d'améliorer de façon continue l'impact environnemental des activités du CESE et du CdR.


Plus particulièrement, notre système de gestion de l'environnement doit nous permettre de concrétiser les engagements suivants:

- réduire notre consommation d'eau, d'électricité et de gaz;
- encourager une utilisation raisonnable et responsable du papier;
- encourager les marchés publics "verts" dans nos procédures;
- réduire l'utilisation de plastiques dans nos activités;
- encourager l'alimentation durable et combattre le gaspillage alimentaire dans nos cantines, y inclus à travers le don alimentaire;
- rendre nos événements plus respectueux de l'environnement;
- réduire le volume des déchets que nous produisons et en améliorer le tri;
- réduire les émissions polluantes dues aux déplacements professionnels;
- encourager la biodiversité urbaine;
- informer et sensibiliser le personnel et les Membres et encourager la participation de tout un chacun à la mise en œuvre du système de gestion de l'environnement. Cette sensibilisation peut également revêtir la forme d'une participation à des initiatives régionales ou internationales.


La réalisation de ces engagements est l'affaire de tous les membres du personnel du CESE et du CdR et sera coordonnée par la gestionnaire du projet EMAS. La politique environnementale sera également communiquée aux Membres, aux contractants et à toute autre partie intéressée.

Bruxelles, **30 SEP. 2016**

Comité économique et social européen




Georges Dassis
Président




Luis Planas
Secrétaire Général

Comité des Régions



Markku Markkula
Président



Jiří Buriánek
Secrétaire Général

4.2 Beschrijving van significante milieuaspecten

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
Energie (gas en elektriciteit)	Verlichting	Soort lampen	Elektriciteitsverbruik	Vervanging van energieverblindende lampen (zoals halogeenlampen) door spaarzamere lampen (ledverlichting)	Eenheid Infrastructuur	Wordt aan gewerkt	Doorlopend
		Regeling van de verlichting	Elektriciteitsverbruik	Installatie van bewegingssensoren	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2020
		Tijdschakeling van de verlichting	Elektriciteitsverbruik	Herprogrammering van de software voor beheer van de verlichting met het oog op de opslag en automatische toepassing van de verlichtingskeuze van een gebruiker	Eenheid Infrastructuur	Niet uitgevoerd (studie uitgevoerd, maar geen doorslaggevende conclusies)	2020
				Onderzoek naar een beter beheer van de verlichting in de conferentiezalen in het JDE-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2015
	Elektrische huishoudapparaten			Inventarisering en regelmatige controle van de apparatuur die door externe contractanten in de gebouwen van de Comit�es wordt geïnstalleerd	EMAS-dienst	Wordt aan gewerkt (continu)	Doorlopend
Kantoorautomatisering		Aanwezigheid van eigen printers	Elektriciteitsverbruik	Rationalisering van de aanwezigheid van eigen printers	IT-eenheid	Voltooid	2021
		Computers die nooit worden uitgezet	Elektriciteitsverbruik	Voorlichtingscampagne over energiebesparing (pc's, verlichting enz.)	IT-eenheid en EMAS-dienst	Gerealiseerd	Doorlopend
		IT-apparatuur	Elektriciteitsverbruik	Verwijdering van oude Storage Area Networks (SAN's)	IT-eenheid	Voltooid	2021
				Verwijdering van oude servers (virtualisatie)	IT-eenheid	Voltooid	2021

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				Verhoging van de temperatuur in de Data Center-ruimten in alle gebouwen	IT-eenheid en eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2020
	Verwarming van het TRE-gebouw	Keuze voor elektrische verwarming	Elektriciteitsverbruik	Werkzaamheden om het systeem voor elektrische verwarming te vervangen door een systeem dat betere resultaten oplevert Vervanging door verwarming met gas	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd (2017)	2020
	Koeling	Gebruik van koelinstallaties	Elektriciteitsverbruik	Aanpassing van de airconditioning aan het daadwerkelijke gebruik van de conferentiezalen in het JDE-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2015
Haalbaarheidsstudie naar de installatie van zonwering in het atrium van het JDE-gebouw				Eenheid Infrastructuur	Niet uitgevoerd (studie uitgevoerd, maar geen doorslaggevende conclusies)	2020	
Vervanging van de koelinstallaties in het B68-gebouw door een systeem dat betere resultaten geeft				Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd (2017)	2020	
				Beperking van het aantal uren waarin het koel- en ventilatiesysteem in werking is (in de zomer)	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd Minder uren in bedrijf in de zomer	Doorlopend
				JDE: installatie van ventilatie met variabel debiet	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2020
				JDE: installatie van modulerende registers op de pulsiegroepen voor de kantoren	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2020
				JDE: installatie van een pulsiegroep met koudebatterij met beperkt vermogen voor de koude keuken (uitschakeling van de grote koelgroep)	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2015

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				voor het restaurant in de winter)			
				Vervanging van de begrenzers voor koud water in het JDE-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2020
				Monitoring van het verbruik buiten de uren waarop het gebouw in gebruik is	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	Doorlopend
				Installatie van nieuwe zonnepanelen	Eenheid Infrastructuur	Wordt aan gewerkt Als de aanbesteding succesvol verloopt, wordt waarschijnlijk begin 2023 een contract ondertekend	2024
	Elektriciteitsverbruik in de gebouwen	Elektrische apparaten, verlichting enz.	Elektriciteitsverbruik	Installatie van motoren met variabel debiet op de ventilatiegroepen	Eenheid Infrastructuur	Wordt aan gewerkt Gerealiseerd in het JDE-gebouw	
				Installatie van elektriciteitsmeters voor bepaalde pulsie- en koudeproductiegroepen in alle gebouwen	Eenheid Infrastructuur	Voltooid - gerealiseerd voor de EPB- en EMAS-doelstellingen Opmerking: er wordt gewerkt aan een aanvullende installatie	
	Verwarming van de gebouwen	Ontoereikende isolatie van gevels en buizenstelsels	Gasverbruik	Installatie van warmte-isulerende raamwerken in het BvS-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2018
				Installatie van thermostaten in de kantoren in BvS	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2021

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				Installatie van reflecterende isolatie achter alle radiatoren van de kantoren in het BvS-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Voltooid	2015
				Studie naar de terugwinning van energie van de extractiegroepen in het JDE-, BvS-, REM- en B68-gebouw: nieuwe techniek (plaatsing van warmtepompen tussen pulsie/extractie)	Eenheid Infrastructuur	Niet uitgevoerd vanwege de pandemie Wordt aan gewerkt: studie (Plage) voor JDE en zelfs BvS en REM (continuïteit Plage-doelstelling) Niet uitgevoerd B68 (studie uitgevoerd, maar geen doorslaggevende conclusies)	
				Optimalisering van het rendement van de warmteopwekkingscentrales en de bijbehorende distributienetwerken in alle gebouwen (bijv. condensatieketel – optimale warmwaterproductie)	Eenheid Infrastructuur	Wordt aan gewerkt	2021
				Optimalisering van de regeling van de warmteopwekkingsinstallaties en de bijbehorende distributienetwerken in alle gebouwen	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2020
				Installatie van energiemeters voor de warmwaterproductie in alle gebouwen	Eenheid Infrastructuur	Voltooid - gerealiseerd voor de EPB- en EMAS-doelstellingen Opmerking: er wordt gewerkt aan een aanvullende installatie	2020 en aanvulling in 2021

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				Isolatie en aanleg van een groendak op de achtste verdieping van het BvS-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Voltooid	2016
				Omvorming van de glazen gevel van het REM-gebouw in een dubbelwandige gevel met natuurlijke ventilatie	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2016
				Energieaudit van het BvS-, TRE- en B68-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2016
				Installatie van een warmtekrachtkoppelingssysteem in het JDE-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Niet uitgevoerd (studie uitgevoerd, maar geen doorslaggevende conclusies)	2020
				Installatie van snelle garagedeuren in het JDE- en BvS-gebouw om het warmteverlies te beperken	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd voor BvS Wordt aan gewerkt voor JDE (opmerking: in afwachting van plaatsing)	2020 - 2021
				Betere werking van de dubbelwandige gevel van het JDE-gebouw (optimalisering van de ventilatieopeningen en terugwinning van energie met ventilatiegroep)	Eenheid Infrastructuur	Wordt aan gewerkt Ontwerpaanbesteding studie bureau bouwkundige technische werkzaamheden voor speciale technische werkzaamheden (beide projecten)	2024
				Betere thermische isolatie van het dak van het JDE-restaurant (groendak)	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2019

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
		Rationalisering van het gasverbruik	Verbruik	Vervanging van de begrenzers voor warm water in het JDE-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd (dankzij de installatie van een verwarmingsketel die uitsluitend bestemd is voor de productie van water kunnen de andere ketels in de zomer worden uitgeschakeld)	2019
				Afsluiting van de verwarming in het BvS- en het B68-gebouw in de zomer	Eenheid Infrastructuur	Wordt aan gewerkt	Doorlopend
				TRE – 7 ^e verdieping – realisering van een dubbelwandige gevel	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2020
				JDE – renovatie van de groendaken boven de kantine en de koffiebar	Eenheid Infrastructuur	Voltooid	2019
Water	Reiniging van de gebouwen en onderhoud van de groene ruimte	Gebruik van schoonmaakmiddelen en fytosanitaire producten	Watervervuiling	Vergroting van het aandeel milieuvriendelijkere schoonmaakmiddelen	Eenheid Infrastructuur	Wordt aan gewerkt	Doorlopend
	Waterverbruik in alle gebouwen	Waterverbruik in alle gebouwen	Waterverbruik	Organisatie van minstens één bewustmakingscampagne om de drie jaar	EMAS-dienst	Wordt aan gewerkt Mededeling naar aanleiding van Wereldwaterdag in maart	Doorlopend
				Installatie van meters	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd voor de EPB- en EMAS-doelstellingen Opmerking: er wordt gewerkt aan een aanvullende installatie	2020 en aanvulling in 2021

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				Installatie van zuinige doorspoelsystemen in het BvS-gebouw	Eenheid Infrastructuur	Niet uitgevoerd (Studie uitgevoerd, maar geen doorslaggevende conclusies)	2020
				Besproeien van de bamboe met regenwater	Eenheid Infrastructuur	Wordt aan gewerkt Ontwerpaanbesteding studie bureau bouwkundige technische werkzaamheden voor speciale technische werkzaamheden	2023
Papier	Printen en fotokopiëren	Papierverbruik door het personeel en de leden	Verbruik van natuurlijke hulpbronnen	Vorderingen van het project voor elektronisch documentenbeheer – elektronische archivering van documenten	Administratie	Gerealiseerd	2015
				Optimaal gebruik van Adonis-software (archivering van documenten) teneinde documenten zoveel mogelijk online (en dus zo weinig mogelijk in papieren vorm) te versturen	Administratie	Gerealiseerd	2015
				Optimaal gebruik van ABAC-software (financieel beheer) teneinde documenten zoveel mogelijk online (en dus zo weinig mogelijk in papieren vorm) te versturen	Eenheid Financiën van het EESC	Gerealiseerd	2015
				Ontwikkeling van een elektronisch systeem om deskundigen aan te stellen	Directoraat Wetgevingswerkzaamheden van het EESC	Gerealiseerd	2019

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				Ontwikkeling van een elektronisch systeem om de vervanging van leden goed te keuren	Directoraat Wetgevingswerkzaamheden van het EESC	Voltooid Papierketen tussen beheerders → verificateurs → ordonnateurs vervangen door een papierloos systeem	2020
				Automatische behandeling van sollicitaties op vacatures via een elektronisch cv	Administratie en IT-dienst	Gerealiseerd	2016
				Project voor het elektronische beheer van evaluatie- en bevorderingsprocedures	Administratie en IT-dienst	Gerealiseerd	2019
				Ontwikkeling van de Sysper2-software (personeelsbeheer): functieomschrijvingen, aanvraag van verlof om redenen van persoonlijke aard, aanvraag van pensioenrechten, aanvraag tot overdracht van pensioenrechten, huwelijks-/geboorteaangifte, beheer van externe activiteiten, integratie van functieomschrijvingen voor elke functie, onlineattesten enz.	Administratie en IT-dienst	Wordt aan gewerkt	2021
				Elektronisch beheer van medische dossiers en ziektebriefjes en elektronische doorgifte van de resultaten van bloedonderzoeken	Administratie en IT-dienst, dir. E	Wordt aan gewerkt	2021
				Online-inschrijving voor Europese crèches en naschoolse opvang	Administratie en IT-dienst	Wordt aan gewerkt	2021

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				Elektronisch beheer van sollicitaties voor kortlopende stages	Administratie en IT-dienst	Wordt aan gewerkt	2021
				Elektronisch beheer van het verlof van stagiairs	Administratie en IT-dienst	Gerealiseerd	2019
				Elektronische aangifte van de kosten van de leden	Directoraat Financiën van het EESC	Gerealiseerd	2019
				Ontwikkeling van een elektronisch systeem voor het beheer van dienstreizen	Administratie en Financiën (CvdR en EESC)	Voltooid in 2018 (EESC) (MiMa-software voor heel het EESC)	2018 (EESC) CvdR
				Ontvangst van elektronische facturen van leveranciers	Administratie en Financiën van het EESC	Gerealiseerd	Doorlopend
				Als gevolg van vertraging met de start van het IT-project voor de benoeming van financiële actoren en de definitie van financiële workflows ("e-LAM") heeft directoraat E het instrument "e-LAM light" ontwikkeld om een begin te maken met de vereenvoudiging en digitalisering van het beheer van financiële actoren die gesubdelegeerde ordonnateurs bijstaan. Dit instrument wordt sinds 1/12/2021 gebruikt. Het e-LAM-project zou in juni 2022 van start moeten gaan.	Dir. E, CvdR	Voltooid	2021
				Nieuwe Adonis-software: elektronisch beheer (wetgevingsdocumenten, referenties, nota's en documenten van het Bureau, documenten voor de	Dir. A, CvdR	Voltooid	2021

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				vergaderingen van de quaestoren). Adonis is onder de verantwoordelijkheid van directoraat A verbeterd ten aanzien van elektronische handtekeningen (m.i.v. eenvoudige elektronische handtekeningen). Sinds de uitbraak van de COVID-19-pandemie wordt er op grote schaal gebruik van gemaakt.			
				Er is een speciaal instrument ontwikkeld (momenteel in afwachting van goedkeuring) voor het beheer van studiebezoeken van korte duur; voor de benoeming/taakbeëindiging van financiële actoren	Dir. E, CvdR	Wordt aan gewerkt	2022
				Digitale strategie – indiening van amendementen	Dir. A	Gerealiseerd	2021
				Digitale strategie – printen op aanvraag	Dir. A	Gerealiseerd	2021
				Ontwikkeling van een elektronisch systeem voor alle uitgaven in verband met de organisatie van vergaderingen	Dir. A Leden en Zittingen, CvdR	Wordt aan gewerkt	2021
				Vermindering van het aantal dossiers voor "niet-leden" tijdens de zittingen	Dir. A Leden en Zittingen, CvdR	Gerealiseerd	2019
				Bevordering van de mogelijkheid voor leden om elektronische werkdocumenten te gebruiken	Dir. A Leden en Zittingen, CvdR	Gerealiseerd (2017)	2020

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
Afval				Ontwikkeling van elektronische formulieren voor vergaderingen met vertolking	Dir. A Leden en Zittingen, CvdR	Gerealiseerd (2017)	2020
				Terbeschikkingstelling van samengevoegde wijzigingsvoorstellen op Toad (ledenportaal) tijdens de zittingen	Dir. A Leden en Zittingen, CvdR	Wordt aan gewerkt	2021
	Drukkerij	Verbruik van papier voor publicaties	Verbruik van natuurlijke hulpbronnen	Bewustmaking van diensten die publicaties aanvragen omtrent de aanpassing van het aantal bestelde exemplaren aan de doelgroep; verspreiding van goede praktijken; vermindering van het aantal herdrukken omwille van correcties	Communicatie	Gerealiseerd	Doorlopend
				De indicatoren blijven monitoren en waar nodig corrigerende maatregelen treffen	Drukkerij EMAS-dienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Organisatie van bewustmakingsacties voor het personeel	EMAS-dienst	Gerealiseerd	Doorlopend
	Alle activiteiten van de Comités	Bedrijfs catering, kantoorwerkzaamheden, infrastructuur, drukkerij, copyshop enz.	Afvalproductie	Rationalisering van de verdeling van niet-persoonsgebonden externe post/publicaties: de hoeveelheid afval als gevolg van die publicaties verder blijven verminderen	Interne diensten en EMAS-dienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Vermindering van de hoeveelheid wegwerpvaatwerk, en met name wegwerpbekers	EMAS-dienst en cateringdienst	Gerealiseerd Verbod op wegwerpplastic in alle verkooppunten en bij alle cateringactiviteiten in de Comités	Doorlopend

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				Geen wegwerpplastic meer in de kantine en in de koffiebars	Cateringdienst	Gerealiseerd Voor de kantine en de koffiebars met de inwerkingtreding van het nieuwe contract	2020/2021
				Beoordeling van alternatieven voor gebotteld water tijdens vergaderingen en conferenties	EMAS-dienst en cateringdienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Installatie van verschillende waterkoelers voor het personeel en de leden (gefilterd water)	Enheid Infrastructuur	Gerealiseerd	Doorlopend
				Bewustmaking van het personeel, met name middels deelname aan de Europese week van de afvalvermindering	EMAS-dienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Verbetering van de afvalscheiding: PMD-bakken op elke verdieping, glasbakken in elk gebouw	Enheid Infrastructuur, EMAS-dienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Aankoop van nieuwe soorten afvalbakken voor afvalscheiding in bezoekersruimten	Enheid Infrastructuur, EMAS-dienst	Gerealiseerd	2017
				Bestrijding van voedselverspilling, met name tijdens evenementen	Cateringdienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Uitwerking van het project voor voedselschenking	Cateringdienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Preventie van de productie van afval tijdens evenementen	EMAS-dienst	Gerealiseerd	Doorlopend

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn	
Groene overheidsopdrachten (GPP)				Voorlichting van externe organisatoren van conferenties	EMAS-dienst, het directoraat Communicatie van het CvdR en de eenheid Conferenties van het EESC	Gerealiseerd	Doorlopend	
				Voortdurende vervanging van papierketens	IT-eenheid	Gerealiseerd	Doorlopend	
				Opname van afvalpreventieclausules in bestekken	EMAS-dienst	Gerealiseerd	Doorlopend	
	Groene aankopen	Aanbestedingen voor de aankoop van goederen en diensten	Verbruik van natuurlijke hulpbronnen	Bevordering van "groene" aanbestedingen bij alle directoraten. Verplichte raadpleging van de EMAS-dienst	EMAS-dienst Management	Gerealiseerd	EMAS-dienst geraadpleegd door andere eenheden/directoraten	Doorlopend
				Organisatie van en deelname aan specifieke opleidingen over de milieu- en duurzaamheidscriteria	EMAS-dienst Dienst Opleiding	Gerealiseerd		Doorlopend
				Opzet monitoring van de uitvoering van de milieuclausules	EMAS-dienst	Gerealiseerd		Doorlopend
				Bevordering van de uitwisseling van goede praktijken tussen de instellingen	EMAS-dienst	Gerealiseerd	Deelname aan de interinstitutionele groep voor groene aanbestedingen (GPP)	Doorlopend
				Organisatie van doelgerichte opleidingen voor diensten die gevaarlijke stoffen gebruiken	EMAS-dienst	Gerealiseerd		Doorlopend
Mobiliteit (inclusief gevolgen voor	Dienstauto's	Keuze van minder vervuilende dienstauto's	Verontreinigende emissies	Letten op de ecoscore (www.ecoscore.be) bij komende aankopen of leasing van dienstauto's	Interne diensten van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd	Doorlopend	

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
de luchtkwaliteit)							
	Verplaatsing van het personeel	Gebruik van auto's en andere vervoermiddelen	CO ₂ -emissies, materiaalverbruik, verkeerstoename, geluidsemissies	Bedrijfsvervoerplan en bewustmakingsacties: Friday Bike Day, mobiliteitsweek, Midi de la mobilité, Move it!, Een stad in beweging, Bike to work, Bike Experience, cursus "Op de fiets in de stad" enz.	Mobiliteitscoördinator en van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd Afhankelijk van het jaar kunnen deze evenementen al dan niet worden gehouden.	Doorlopend
				Mobiliteitsenquête over de door het personeel van EESC en CvdR gebruikte vervoermiddelen voor het woon-werkverkeer	Mobiliteitscoördinator en van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd Elke drie jaar (2014 en 2017) Laatste enquête eind 2021	Doorlopend
				Organisatie van bewustmakingsacties rond zachte mobiliteit voor het personeel	Mobiliteitscoördinator en van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd	Doorlopend
				Organisatie van voorlichtings- en bewustmakingsacties, in het bijzonder voor carpoolers en voetgangers	Mobiliteitscoördinator en van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd	Doorlopend
				Vorbereiding en lancering van het volgende vervoersplan	Mobiliteitscoördinator en van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd	2022
				Financiële steun voor bijdragen aan de kosten van OV-abonnementen	Mobiliteitscoördinator en van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd	Doorlopend
				Steun voor kilometervergoeding voor woon-werkverkeer per fiets	Mobiliteitscoördinator en van het EESC	Gerealiseerd	Doorlopend
				Handhaving van de voorzieningen voor fietsers	Mobiliteitscoördinator en van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd	Doorlopend
				Het gebruik van dienstfietsen bevorderen. Informatiecampagne om het gebruik van dienstfietsen te	Mobiliteitscoördinator en van het EESC en het CvdR	Wordt aan gewerkt	2022

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
				stimuleren			
				Personeelsparticipatie meten: de maatregelen op het gebied van duurzame mobiliteit in cijfers uitdrukken aan de hand van statistieken	Mobiliteitscoördinator en van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd	Doorlopend
				Bevordering van teleconferenties	Interne diensten van het EESC en het CvdR en EMAS-dienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Bevordering van telewerken	Administratie van het EESC en het CvdR	Gerealiseerd	Doorlopend
Biodiversiteit	Onderhoud van groendaken en groene ruimten	Groendaken en groene ruimten	Bevordering van biodiversiteit in de stad	Behoud van de bijenkorven op het dak van het JDE-gebouw	Afdeling NAT van het EESC	Gerealiseerd tot 2022 De bijenkorven zijn verwijderd omdat het contract is afgelopen en nog niet is vernieuwd	Te hervatten
				Aanplanting van honing dragende planten naast de bijenkorven	Afdeling NAT van het EESC	Gerealiseerd Vernieuwing van het groendak van het JDE-gebouw met nieuwe honingbloemen	2020
				Onderzoek naar de mogelijkheid om honingdragende en/of lokale planten in de groene ruimten en op de groendaken aan te planten: gezamenlijke moestuin	Eenheid Infrastructuur en afdeling NAT van het EESC	Gerealiseerd	2020
				Realisering van een gezamenlijke moestuin	Eenheid Infrastructuur	Gerealiseerd	2020
				Organisatie van bewustmakingsacties voor het personeel, de leden van de Comit�es en bezoekers	Afdeling NAT van het EESC	Niet uitgevoerd vanwege COVID-19	2021

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
Voeding ⁴⁰	Eten en drinken	Kantine en cafeteria's	Consumptie van voedingsmiddel en	Gebruik van het statistisch instrument	EMAS-dienst en cateringdienst	Gerealiseerd Maandelijks follow-up in 2018	Doorlopend
				Verkrijgen van het Good Food Kantine-label Niveau 2 van label	Cateringdienst	Gerealiseerd Label toegekend in maart 2017 (niveau: 2 van de 3 vorken)	2017
				Vergaring van statistische gegevens over seizoensgroenten en -fruit in de saladbar en op het weekmenu	EMAS-dienst en cateringdienst	Gerealiseerd Maandelijks follow-up in 2018	Doorlopend
				Verbetering van de communicatie over duurzame voeding	EMAS-dienst en cateringdienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Vis afkomstig uit duurzame visserij: 1/ maandelijkse doelstelling: schrapping uit het menu van vis die op de rode lijst van het WNF staat en handhaving van het aandeel duurzaam gevangen vis	EMAS-dienst en cateringdienst	n.v.t. in 2021 Cateringdiensten opgeschort als gevolg van COVID-19	Doorlopend
				Vis afkomstig uit duurzame visserij: 2/ jaarlijkse doelstelling: vis uit aquacultuur en duurzame visserij: schrapping uit het menu van vis die op de rode lijst van het WNF staat en handhaving van het aandeel duurzaam gevangen vis op minimaal 20 % in 2016, 40 % in 2018 en 24 % in 2019	Cateringdienst	n.v.t. in 2021 COVID-19	Doorlopend
				Deelname aan praktijkopleidingen	Cateringdienst	Gerealiseerd	Doorlopend
				Opzet monitoring van de uitvoering van de milieuclausules van het nieuwe contract	Cateringdienst	Gerealiseerd Maandelijks follow-up	Doorlopend

⁴⁰ De cateringdiensten waren tussen januari en oktober 2021 opgeschort. Bijgevolg konden er voor 2021 geen statistieken worden opgesteld. Om die reden is niet voldaan aan de milieueisen: noch de kantine noch de cafeteria konden lang genoeg worden geopend.

Onderwerp	Activiteit	Milieuaspect	Milieueffecten	Acties	Actoren	Status	Termijn
Voedselverspilling	Bedrijfs catering	Kantine en cafetaria's		Seizoensproducten: gemiddeld ten minste 50 % seizoensgroenten in de zelfbediening	Cateringdienst	n.v.t. in 2021 COVID-19	Doorlopend
				Biologische producten: verhoging van het aandeel producten afkomstig van biologische landbouw	Cateringdienst	n.v.t. in 2021 COVID-19	Doorlopend
				Fairtradeproducten: handhaving of verhoging van het aandeel producten verkregen uit eerlijke handel	Cateringdienst	n.v.t. in 2021 COVID-19	Doorlopend
				Vegetarische voeding: verkoop van ten minste 10 % vegetarische gerechten en sandwiches	Cateringdienst	n.v.t. in 2021 COVID-19	Doorlopend
				Voedselverspilling: 1/ verbetering van de instrumenten om de verspilling te meten	Cateringdienst	Gerealiseerd Het meetinstrument zal met de nieuwe cateringcontractant worden aangepast	Doorlopend
				Voedselverspilling: 2/ handhaving van de voedselverspilling in de kantine op minder dan 5 % in 2019	Cateringdienst	n.v.t. in 2021 COVID-19	Doorlopend
				Toevoeging in de eerstvolgende aanbesteding van een clause betreffende duurzame levensmiddelen (inclusief concrete cijfers)	Cateringdienst	Gerealiseerd in 2019	2020
Bewustmaking	Alle			Bewustmaking van alle personeelsleden op elk niveau	EMAS-dienst	Wordt aan gewerkt (continu)	Doorlopend

De volgende indirecte milieuaspecten worden als significant aangemerkt:

- aankoop van schoonmaakmiddelen en fytosanitaire producten;
- verplaatsingen van het personeel.

Om uit te maken of indirecte milieueffecten al dan niet significant zijn, wordt gebruikgemaakt van dezelfde methode als die voor directe milieueffecten.

Gegevens over de verificatie

De volgende milieuverklaring zal worden gepubliceerd in juli 2023.
De volgende herziening van de milieuverklaring zal worden gepubliceerd in juli 2024.

Dit document is vertaald in het Engels, Duits en Nederlands. Alleen de oorspronkelijke Franse versie is gevalideerd en authentiek.

Een samenvatting van de milieuverklaring is beschikbaar in het Engels en het Frans.

© Europese Unie, 2022
Reproductie met bronvermelding is toegestaan.

Voor gebruik of reproductie van foto's en illustraties is voorafgaande toestemming vereist van de auteursrechthebbenden:

blz. 11: © Architectenbureau Paul Noel sprl – Art & Build sa